

KERESZTÉNY KIS KÖNYVTÁR

MÜLLER LAJOS S. J.

AZ
OLTÁRISZENTSÉG

BUDAPEST

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA

AZ OLTÁRISZENTSÉG

IRTA

MÜLLER LAJOS S. J.

SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST, 1927.

Nihil obstat.

Dr. Michaël Marczell
censor dioecesanus.

Nr. 492.

Imprimatur.

Strigonii, die 24. Februarii 1927.

Dr. Julius Machovich
vic. generalis.

Imprimi potest.

226/1926.

Budapestini, die 25. Novembris 1926.

Ad. Csávossy S. J.
praep. prov.

Kiadja a Szent István-Társulat.

STEPHANEUM NYOMDA ÉS KÖNYVKIADÓ R. T.

Nyomdaigazgató: Kohl Ferenc.

TARTALOMJEGYZÉK.

	Oldal
Bevezetés... ..	7
Az eucharisztia előképei és nevei... ..	12
Az Eucharisztia előképei... ..	12
Az Eucharisztia nevei... ..	15
Az utolsó vacsora... ..	17
A húsvéti bárány-lakoma	17
A lábmosás... ..	22
Az Oltáriszentség alapítása... ..	23
Az utolsó vacsora helyisége és kelyhe... ..	26

Jézus Krisztus valóságos jelenléte az Oltáriszentségben.

Ellenfeleink	32
A katolikus tan	38
A valóságos jelenlét bizonyítékai	39
Az ígélet szavai	39
Az alapítás szavai	44
Az Egyház állandó hite	46
A történelem	48
Az eucharisztikus csodák	51
<i>Bolsena</i>	52
<i>Brüsszel</i>	53
<i>Javernay</i>	54
<i>St. André</i>	55
<i>Lourdes</i> (Gargam)	57
A csodák csodája	62
Viselkedésünk az <i>Oltáriszentséggel</i> szemben ...	67

Az Eucharisztia mint szentség.

	Oldal
A szentáldozás természete	74
A szentáldozás gyümölcsei	78
Megtartja és öregbíti a megszentelő malasztot	79
Krisztussal szorosan egyesít	80
Csillapítja az érzékiséget... ..	82
Záloga a feltámadásnak	83
A bocsánatos bűnöket eltörli... ..	84
Öröm és béke Istenben	84
Az Eucharisztia anyaga és alakja	86
Az Eucharisztia anyaga	86
Az ostyakészítés... ..	90
Az Eucharisztia alakja... ..	92
Epiklézis	93
Az Eucharisztia készítője és kiszolgáltatója... ..	94
Az Eucharisztia készítője	94
Az Eucharisztia kiszolgáltatója... ..	95
Az áldoztatáshoz szükséges joghatóság... ..	97
Az Eucharisztia alanya	99
Az áldozás fajai	99
Az érvényesen megkereszteltek... ..	100
Kivételes esetek. Konstantinápolyi eset	100
P. Gyula esete	101
Felnőttek, épelméjűek	106
Süketnémák	107
Örültek	107
Eszelősek, hülyék	108
Önkívületi állapotban levők	108
Halálra ítélték	108
Eretnekek és szakadárok	108
Előkészület a szent áldozásra	109
<i>Lelki előkészület</i>	110
Megszentelő malaszt állapota. (Méltatlan áldozás.)	110
Kétséges esetben	112
A kifelejtett bűnök	114
Bocsánatos bűnök	114

	Oldal
Erényindulatok	115
Hálaadás a szent áldozás után... ..	115
<i>Testi előkészület</i>	116
Természetes (szentségi) bőjt	116
A szentségi bőjt mivolta... ..	117
A szentségi bőjt időtartama	119
Az éjféli szentmise előtt	119
A szentáldozás után	120
Kétség esetén	120
Kiket nem kötelez?	121
Ruházkodás	122
A tisztaság	124
<i>Az áldozás egyéb körülményei</i>	125
Hányszor szabad áldozni?	125
Mikor szabad áldozni?	126
Hol szabad áldozni?	127
<i>Az áldoztatás szeriartása</i>	129
A szentmisén belül	129
A szentmisén kívül	130
A betegek áldoztatása... ..	131

Az Eucharisztia mint áldozat.

A szentmise valóságos áldozat	137
Az áldozatra szükség van	134
A keresztáldozat	134
Az eucharisztikus áldozat	137
A keresztáldozat s a szentmise viszonya	138
A szentmise áldozati jellegének bizonyosságai	139
A szentmise lényege... ..	143
Gyakorlati következtetések... ..	146
A szentmise bemutatói	147
A szentmise gyümölcsei	148
Csak Istennek mutatható be... ..	148
A szentmise gyümölcsei önmagukban	149
Kik részesülnek a szentmise gyümölcseiben	151
A gyümölcscsözés módja és mértéke	152
Kikért szabad misézni?	153

	Oldal
A szentmise alkalmazása... ..	154
A szentmise helye és ideje... ..	156
A szentmise szertartásai... ..	158
A szentmise neve	158
Visszapillantás a múltba	159
A különböző liturgiák	160
A szentmise szertartásainak főmozzanatai	162
A szentmise nyelve	170
Kellékek a szentmiséhez	171
Oltár	171
Az oltár felszerelése	172
Öröklámpa	174
Oltárszolga	174
A szent edények s ruhák	175
A kehely felszerelése	176
A miseruhák	177
A miseruhák anyaga és színe	179

BEVEZETÉS.

Festőről beszélnek, ki az utolsó vacsora képének megalkotására vállalkozott. Már vászonra vetette a nagy esemény színterét, sőt elkészült az apostolok alakjaival is. Most végre az *Üdvőztőre* került a sor. Szándékosan hagyta utoljára. A művész fejét tenyerébe hajtva elmélkedik s a képzelet és szív minden erejével próbálja megsejteni az *Úr* arcát, alakját, magatartását ebben a világtörténeti pillanatban. És annyira átértette és érezte képtelenségét ennek a feladatnak megoldására, hogy lerakta ecsetét s munkáját félbehagyta.

Mindenki tapasztalt — úgy vélem — ebből a lelkiállapotból valamit, aki a kereszténység legmélységesebb s magasztosabb misztériumáról, az *Eucharisziáról* írni akart. „Mert mi az ő (az *Úr*) java és mi az ő szépsége? Választottak gabonája és szüzeket nevelő bor.“ (Zak. 9. 17.) Ki választhatja csak hozzávetőleg is annak tartalmát, értékét, hasznát s fenségét, amit maga a *Szentlélek* előképeiben egészen különlegesen az *Úr* javának és szépségének nevez? A szentek, kik *Isten* dolgaiba oly beavatottak, keresik a szót,

hogy az embernek érthető módon szóljanak erről az angyalok előtt is felfoghatatlan titokról. *Szent Bernát* egyszerűen „minden szentségek szentségének, minden szerelmek szerelmének” nevezi az Eucharisziát. *Szent Bonaventura* szerint „a keresztény hittitkok pecsétje s az isteni szeretet összoglalata (kompendiuma)”. *Szent Ágoston* pedig álmélkodva kiált fel: „Ó, *Eucharisztia!* a kegyesség szentsége, az egység központja, a szeretet köteléke”. Mily bölcs és mélyértelmű igék is ezek! Az *Eucharisztia* „az egység központja”. Több értelemben is az. A kinyilatkoztatásnak összes szálai mintha csak itt futnának össze. A teremtés nagy műve itt kapcsolódik — mondhatnók — az *Istenember* személye által a *Teremtőbe*; a megtestesülés itt nyúlik ki és folytatódik a világ végéig. Az *Egyháznak* itt dobog szíve. Az *Eucharisztia* „a szeretet köteléke”. Az emberi nem testvérülésének itt a fő s szinte egyetlen eszköze. Közös asztal, közös táplálék, közös test és közös vér. Ez van hivatva, hogy egyesítse *Isten* szétszórt fiait s közös családi kötelékkel fonja egybe. Az *Eucharisztia* az emberiség legfőbb kincse, mely a kis földgolyót a nagy világegyetem erkölcsi központjává avatja. A bűnátkozta világon valóságosan jelenlevő, megközelíthető *Isten!* Ez kétségkívül a kis égitestnek, melyen lakunk, óriási jelentőséget ad, ezerszerte nagyobb társai felett a csillagok táborában. Az *Istenember* személyes jelenléte ragyogóbbá teszi azt valamennyinél.

Vakítóbb fény árad az *Eucharisziát* hordó föld-ről a mindenségbe, mint aminővel a nap bolygóit elárasztja.

Mindezt tekintetbe véve szinte meglepő, hogy az *Oltáriszentségnek* a szentségek sorozatában a harmadik hellyel kell beérnie. De ez is csak központi helyzetére mutat. Az Eucharisztia volt ugyanis kezdettől fogva az a szentség, amelyet „a vízből és Isten igéjéből újjászületett” s a bér-málásban *Krisztus* katonájává felkent ember mint harmadikat élvez. Miként *Aquinói szent Tamás* bölcsen megjegyzi, a többi szentség is az *Eucharisziára*, mint központra irányul.

A penitenciatartás azért van, hogy a kereszt-ség után újra beszenyveződött lelket az *Eucha-ristia* fogadására ismét alkalmassá tegye. Az utolsókenet arra céloz, hogy a lelket, ezt az ele-ven szentségházat, a halálküzdelemben bizto-sítsa, megőrizze s az örök, tökéletes áldozásra — *Istenével* való legbelsőbb s boldogabb egyesü-lésre az égben — felkészítse. A házasság az eucharisztikus áldozat bemutatóit s élvezőit so-kasítja s örökíti meg itt a földön. Az egyházi rend főleg azért van alapítva, hogy az *Eucha-ristia* létesítéséről s fennmaradásáról gondos-kodják.

Az *Eucharisztia* tehát ilyképen a vallásos élet-nek, minden életnek, sőt magának a létnek góc-pontja. Az igazi vallás a jelen világrendben nála nélkül elgondolhatatlan. A vallás célja ugyanis *Isten* megdicsőítése s a lelkek megszentelése.

Ámde az *Eucharisztia* mint áldozat, a legistenibb, utolérhetetlen tökéletességű áldozat, amelyben az *Isten* által létesített vallás zenitjét éri el. És mint lelki táplálék a lelkek megszentelésének legfontosabb eszköze, amely nélkül rendes körülmények között a megszentelő malasztot fenntartani s gyarapítani nem lehet. Nagy, kifejezetlenül nagy tehát az *Eucharisztia* jelentősége a világra s minden emberre külön-külön. Bár eltalálnók a tárgy fontosságával arányban álló hangot és modort.

Megadjuk mindjárt eleve főbb vonásaiban gondolatmenetünket, melyet e magasztos és bőséges anyag tárgyalásában követni akarunk. Minthogy az *Eucharisztia* amúgy is a megtestesülés titkának kiterjesztése, szépen kísérhetjük — a hozzá fűződő igazságok előadásában az *Istenember Jézus Krisztus* földi életének fonalát. Nála is első volt a rejtett názáreti élet, midőn a szerény külső alatt ki sem sejtette a benne rejtelkedő *Istenséget*. Azután körüljárt jót téve, gyógyítva, segítve a nyomorultakat. Végül feláldozta magát a keresztfán. Mi is, miután elmondottuk az *Eucharisztia* alapításának megható történetét, a kenyér s bor színe alatt rejtelkedő *Krisztussal* fogunk foglalkozni s bizonyítjuk az ő valóságos jelenlétét a színek alatt. Azután a szentáldozásban magát mindenki vel közlő, gyógyító *Krisztus*, végül a szentmisében magát értünk feláldozó *Krisztus* nagyszerű megváltói munkáit fogjuk szemlélni és tanulmányozni.

E könyvecskénkben is tehát erkölcstani fejtegetéseinket szolid hittani alapra óhajtjuk fektetni. De azért elejétől végig rajta leszünk, hogy főleg e tárgynál ne csak a tudni s hinni vágyó ész s akarat, hanem a szív s kedély is minél többet kapjon; s evégből nem fukarkodunk az igazságot megvilágító, élénkítő példákkal s adatokkal.

Minthogy pedig a jó s nagy gondolatok a szívből erednek, azért úgy a szerző, mint az olvasó jobbat alig tehet, mintha az eucharisztikus színek alatt dobogó isteni *Szívből* meríti az íráshoz, illetőleg megértéshez szükséges világosságot és meleget.

Az Eucharisztia előképei és nevei.

Az Eucharisztia előképei.

Remekművek megalkotói rendszeren vázlatokban szokták előbb erejüket s képességüket kipróbálni és megmutatni. *Isten* is, mielőtt kíváncsan kedves, csodálatos munkájának, az *Eucharishtiának*, *Jézus Krisztus* teste s vére szentségének megteremtésébe kapott, sok, szebbnél-szebb, színes képével rajzolta tele az *Ótestamentumot*. Azt lehet mondani, hogy az *Ószövetség* szent írása az *Eucharishtiának* valóságos képeskönyve. Csak néhány világosabb s könnyebben érthető képre hívjuk fel a figyelmet Kitünő anyagot szolgáltat mindmegannyi az elmélkedésre.

Mindjárt az az *életfa*, amelyet az *Úr* keze a paradicsom közepébe ültetett s amely az összülőknek örök üde ifjúságot volt hivatott biztosítani, mi más, mint az éden *Eucharishtiája*. Alig fordítunk azután a *Szentírásban* néhány lapot, *Melkizedek*, *Salem*, vagyis *Jeruzsálem*, a béke városa királyának titokzatos alakja ötlík szemünkbe, aki „kenyeret és bort hozván elő, mert a fölséges *Isten* papja vala“, megáldja *Ábrahámot*. (V. ö. Gen. 14. 18. 19.) Mi más ez,

mint a *Messias* eucharisztikus áldozatának hűséges előképe?

Már *Dávid* király prófétai szemé észreveszi ezt, miért is századokkal előbb az *Üdvözítőről*, a nagy Eljövendőről a kétségkívül messiási 109-ik zsoltárában így énekel: „Te pap vagy mindörökké *Melkizedek* rendje szerint“. (Zs. 109, 4.)

Az *Őszövétségnek* minden, de főkép eledel-áldozata valamennyi előképe az *Eucharishtiának*. Megható szépen céloz erre már *Izsák* esete (Gen. 22.), akit Atyja lélekben már feláldozott s csupán isteni csoda mentett meg a fizikai haláltól. Egészen kiváló előkép a *húsvéti bárány-áldozat* (Exod. 12), amelynek ajtófélfára kent vére megszabadítja a választott nép elsőszülötteit az öldöklő angyal gyilkától s valamennyit, kik élvezték húsát, az egyiptomiak keserves rabszolgaságából. Ki ne látná itt lelki szeme előtt felmerülni a krisztusi vérrrel véresre festett keresztfát s a feláldozott isteni Bárányt, akit a kenyér s bor színe alatt a *Magasságbelinek* újból s újból bemutatunk, azután szent lakomában élvezzünk, hogy lelkileg jóllakjunk s általa a bűn és ördög rabszolgaságából megszabaduljunk.

Továbbá a titokzatos *felhőoszlop*, amelyről az van megírva: „Az *Úr* pedig előttük mégyen vala (népe előtt) útmutatóul, nappal felhőoszlopban és éjjel tűzoszlopban, hogy vezére legyen útjának mind a két időben. Soha el nem távozott a felhőoszlop nappal, sem a tűzoszlop éjjel a nép

elől. (Exod. 13. 21. 22.) Nemde találó jelképe ez annak a szerepnek, amelyet a szentségi leplek alatt rejtelkedő Isten állandó jelenlétével az *Egyházban* betölt? A színek az a felhő, amely az *Úr* isteni fényességét takarja, vakító sugarait elnyeli, de a veszélyben forgó, elhagyatottságban vergődő léleknek kivilágosodik.

Pompás vázlata az *Eucharishtiának* az a *magasból hulló eledel*, a minden gyönyörűséget magában rejtő *manna*, amellyel *Isten* negyven éven át a pusztában vándorló *Izraelt* atyailag táplálta.

Az a tizenkét lisztlámból sült kenyér, amelyet mint „az *Úrnak* bemutatott áldozatot“, „igen tiszta asztalra kellett az *Úr* elé helyezni“ s minden szombaton frissel felváltani s amelyet csak szent helyen volt szabad elfogyasztani, mindjárt első tekintetre a mi szentségházainkra s áldoztató-kelyheinkre emlékeztet. (V. ö. Levél. 24, 5—9.)

Abban az angyal által hozott sült cipóban, amelyből *Illés* próféta a pusztában evék s amelynek erejével aztán negyven nap és negyven éjjel jára az *Isten* hegyéig, *Horebig* (Kir. III. 19. 8), ki ne ismerne ismét az *Eucharishtiára*?

De tovább már nem folytatjuk. A felsorolt adatok is meggyőzhettek arról, hogy mennyire igazat mond *szent Ágoston*, midőn azt állítja: „lex gravida erat Christo“, „a törvény (az Ószövetség) méhében hordá *Krisztust*“.

Az Eucharisztia nevei.

Az *Oltáriszentség* kiválóságára vall a nevek gazdagsága is, amellyel a keresztény századok kezdettől fogva napjainkig az *Eucharisziát* megjelölték. Az apostoli iratok többnyire *Úr-vacsorának* vagy *Úr asztalának* nevezik, emlékeztetve ezáltal az alapítás idejére, az utolsó vacsorára, midőn a búcsúzó *Üdvözítő* ezt a nagy szentséget a világnak örök emlékebe hagyta.

A „kenyértörés“, a „kommunio“ vagy „kommunikáció“ (egyesülés) ugyancsak apostoli eredetűek.

A szentatyák, mint *szent Jusztin* († 165 körül), sőt az első század végéről eredő „*Didache*“, vagyis „A 12 apostol tanítása“ című őskeresztény irat is már „*Eucharisziának*“, „hálaadásnak“ nevezi az *Oltáriszentséget*, emlékeztetve ezzel az *Úr Jézus* eljárására, aki mennyei *Atyjának* hálákat adva nyújtotta nekünk önmagát ajándékba. De utalás is e név egyúttal arra, hogy mennyi hálával tartozunk *Istennek* számtalan jótéteményéért s hogy ezt főleg a szentmiseáldozat s szentáldozás által róhatjuk le. Az *Eucharisztia* elnevezés vált talán térben és időben a legáltalánosabbá. Azonos értelmű az *eucharisziával* a szintén ősi eredetű *eulogia* kifejezés is. Azonban csakhamar az *eulogia* alatt nem az *Oltáriszentséget*, hanem azt a megáldott kenyeret kezdik érteni, amelyet a püspökök a szent

egység s szeretet jeléül egymásnak küldözgettek, ahogy ez a görög egyházban mai napig szokásos.

Nevezik továbbá a *Szentatyák* (mint *Arany-szájú szent János, Theophil, Ágoston, Cyprián*) az *Úr Jézus* szavai alapján, amelyet a *Miatyánk* tanításakor használt, „*supersubstantialis*“, vagyis a mi lényünkhöz (szükségünkhöz) tartozó *kenyérnek*, amit a magyar *Szentírás* mindennapi-nak fordít. Maga X. Pius pápa a mindennapi szentáldozásról kiadott halhatatlan emlékü apostoli iratában ez ügyben így nyilatkozik: „Az *Egyházatyák* csaknem egyhangúan azt állítják, hogy a „*Miatyánk*nak“ e kérésén: „mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma“, nem annyira az anyagi kenyeret, a test táplálékát kell értelnünk, mint inkább az eucharisztikus kenyérnek naponkinti élvezését“. (V. ö. Mt. 6. 11.)

Ősi nevei továbbá az *Eucharisztia*nak az *Agapé*, vagyis szeretetlakoma s *synaxis*, vagyis összejövetel is. Nem ritkán találkozunk „az élet kenyere“, „az angyalok kenyere“ stb. kifejezésekkel is, főleg az újabb íróknál. Hazai nyelvünkön talán leggyakoribb az „*Oltáriszentség*“ neve, amellyel különben már *szent Ágoston* irataiban is találkozunk s amely elé nagyon is megokoltan a „legméltóságosabb“ vagy „legfőlségesebb“ jelzőt szoktuk tenni.

Végül midőn az eucharisztikus *Jézus* a haladkló keresztény ajkára, szívébe száll, „*viaticum*“, vagyis szent útravaló a neve, mert ilyen-

kor az a célja, hivatása, hogy az örökkévalóság révén várakozó lelket a boldogabb hazába kíséresse át.

Az utolsó vacsora.

A húsvéti bárány-lakoma.

Nisán hó 13-ika (március 17.) csütörtök volt, midőn Jézus estefelé tanítványai élén *Bethániából Jeruzsálembe* vonult, hogy ott velük „a húsvétet megegye“ s egyben örökre felejthetetlen búcsúlakomáját ünnepelje.

Hogy mikép történt az a megható válás attól a bethániai háztól, amelyben apostoli élete legboldogabb óráit töltötte, mit mondhatott az *Úr* a kedves hajlék küszöbén utoljára meghitt barátjának s házigazdájának, *Lázárnak*, aztán *Mártának* s *Máriának* s főleg édesanyjának, aki kétségkívül szintén ott volt a vendégek között, annak megsejtését kinek-kinek szívére bízuk.

A húsvét ünnepe ebben az évben szombat napra esett (nisán 15.), amelynek előestéjén, tehát pénteken kellett a törvény szerint a húsvéti bárányt elfogyasztani. *Jézus* ezt a törvényt betűszerint már nem tarthatta be. Hiszen nisán 14-én, épen mikor a húsvéti báránykák leölése a templomban folyt, neki, mint az előképek beteljesítőjének, az igazi húsvéti báránynak, a keresztfán kellett függnie. Teljesítette tehát a törvényt legalább szelleme szerint s ő, ki amúgy is „ura a szombatnak“ s minden törvénynek, a

szertartásos lakomát egy nappal előbb, nisan 13-án, vagyis csütörtökön este ünnepelte meg. Már e nap délelőttjén „elküldé Pétert és Jánost, mondván: „Elmenvén készítsétek el nekünk a húsvétet, hogy együnk. Azok pedig kérdék: Hol akarod, hogy elkészítsük? És mondá nekik: Ime amint bementek a városba, elétek jő egy korszó vizet vivő ember, kövessétek őt a házba, melybe bemegyen, és mondjátok a ház gazdájának: Azt izeni neked a Mester: Hol a szállás, hol a húsvétet tanítványaimmal elköltsem? És ő nektek egy nagy teremtet mutat fölterítve, ott készítsétek. Elmenvén tehát, úgy találák, amint mondotta vala nekik . . .“ (Lk. 22. 8—13.) Az Úr a dolgot a terem tulajdonosával már eleve megbeszélte s bírta annak ígéretét. Mindazonáltal prófétai tudására vall a korszót vivő emberrel való találkozás előremondása.

Minthogy pedig Jézus az *Oltáriszentség* alapításával külsőleg s belsőleg annyira összefüggő húsvéti lakoma szertartásait híven betartotta, nem lesz érdektelen azokat röviden elősorolnunk.

A zsidó pascha- (passah) vagyis húsvét-ünnep nisan hó 14. estéjétől ugyane hó 21-ike estéjéig tartott. A régiiek ugyanis a napot estétől estéig számították, ahogy ez az *Egyház* liturgiájában a mai napig gyakorlatban van. Nisan 14-ike készületi nap volt. A házban összegyűjtötték az összes kovással készült táplálékot s este 6 óra tájt elégették, egyben elkészítették a kovásztalan

„massoth“ kenyeret, amelyet az egész ünnepi héten használni kellett.¹ Ugyane nap délutánján 3 és 6 óra között minden család, illetőleg, ha annak kevés tagja volt, a meghítt vendégekből kialakuló (10—20 személyből álló) pascha-társaság számára a templomban leölték, feláldozták az egyéves, hibátlan, hím bárányt vagy kecskebakot. Otthon — minden csonttörés nélkül — megsütötték és két gránátfa-pálcával keresztben átszúrták. Gondoskodtak ezenkívül mellékételekről is.

Midőn pedig feljött az esti csillag, tehát nisan 15-ike küszöbén, kezdetét vette a hivatalos étkezés. A régi törvény, amely előírta: „Ágyékaitok felővezve és lábaitok felsaruzva legyenek; botjaitokat tartsátok kezeitekben és sietve egyetek: mert az az *Úr Fázéja* (azaz átmenete)“ (Exod. 12. 11), az írástudók értelmezése szerint a régi szolgaság letüntével idejét multa s kötelező erejét elvesztette. A lakomát tehát hellén-római szokás szerint ünnepi ruhába öltözötten, pamlagokra dőlve költötték el. Balkezüikkel vánkosra könyökölve fejüket támasztották, míg jobbkezüik az étkezésre szabadon maradt. Az ebédlő minden pamlagán három személy fért el. Ezért nevezték régente az ily helyiségeket tricliniumoknak.

A szertartásos étkezést a kehelynek többszöri

¹ Ezért nevezték a húsvétot a kovásztalanok ünnepének is. (V. ö. Mt. 26. 17.)

hivatalos körüladása részekre bontá. Az első kelyhet a némi vízzel elegyített borral a családfő a következő áldó szavakkal küldötte körültra: „Áldott legyen az *Űr*, a mi *Istenünk*, a világ királya, aki a szőlővessző termését teremtetete“. Majd nyomban erre megáldotta az ünnepet magát: „Áldott legyen az *Űr*, a mi *Istenünk*, a világ királya, aki bennünket parancsai által megszentel“.¹

Az első kehely kiürítése után előhozták a kovásztalan kenyeret, a massothot, kesernyés ízű salátaféle füveket (chasereth) s valami édes gyümölcsökből készült, vöröses színű mártást (charoseth). Erre a családfő megmosta kezét, kivett valamit a pusztai vándorlás sanyarúságaira emlékeztető keserű füvekből, a charosethbe mártotta, megízlelte s egy-egy falatot nyújtott mindenkinek belőle. Hasonlóképen tett a massoth, vagyis kovásztalan kenyérrel is. Csak most került a húsvéti bárány az asztalra. A családfő erre vízzel elegyíti a második boroskelyhet s ünnepélyesen magyarázza a húsvéti bárány, a keserű füvek s a kovásztalan kenyér értelmét s jelentőségét. Meghatottan beszél *Izrael* multjának dicső s gyászos eseményeiről, amelyekben nyilvánvaló *Jahvé* (Isten) jóságos vezető, gondviselő keze. Erre azután elénekelték a nagy Hallelnek első felét: „Alleluja! Kijövén *Izrael Egyiptomból*, *Jakob* háza az idegen nép közül, lőn *Judea* az ő

¹ Mischna, Berachoth 6.

szent helyévé, *Izrael* az ő birodalmává. A tenger látta ezt és futott; a *Jordán* visszafordult. A hegyek szökdeltek, mint a kosok, a halmok mint a juhok bérányai stb.“ (113. Zs.) Megisszák a második kelyhet, szétosztják a kovásztalan kenyeret a keserű füvekkel s elköltik a húsvéti bérányt. Majd a harmadik vizes borral telt kehelyre került a sor, miközben áldó, hálálkodó imát mondanak az élvezett vacsoráért . . . Nyomban követte ezt a negyedik kehely, melynek ürítését a nagy Hallel második részének éneklése kísérte: „Ne nekünk, *Uram*, ne nekünk, hanem a te nevednek adj dicsőséget stb.“ (113. Zs. 9.)

A húsvéti béránynak éjfélig teljesen el kellett fogynia. A pascha-társaság azonban többnyire tovább is együtt maradt, derült hangulattal énekelgetve s örömük kifejezésére az asztalt körüljelve. (Apogomin.)

Ezeket a szertartásokat, miként ezt az Evangéliumok egyes elejtett szavaiból észrevesszük, legalább lényeges vonásaiban az *Úr Jézus* is betartotta apostolaival.

Az egyik kehely körüladásakor, talán mindjárt az elsőnél mondá a jelentőséggel teljes szavakat: „Kívánva kívántam e húsvétet megenni veletek, mielőtt szenvedjek“. (Lk. 22. 15.) A halál gondolata állandóan betölti s foglalkoztatja az *Úr* lelkét. Minden csak erre emlékezteti őt, de legfőképpen a gránátfa-pálcákkal keresztben átszúrt, töretlen csontú húsvéti bérányka. Azután *Judás* alakja, ki ott ül az apostolok között. Ki is jelenti:

„Egy a tizenkettő közül, ki velem a kezét a (charoseth) tálba mártja... elárul engem“. (V. ö.: Mk. 14. 20, 18.)

Így aztán folyton-folyvást mind mélyebben merült a halál előérzetébe, úgy hogy olykor szinte fáradtan, vontatottan beszélt.

Mindazonáltal maga volt a pontosság, előzenység, nyugalom, méltóság s áhitat a szent ceremóniák végzésében. Hálát adott *Istennek* azokért a jótéteményekért, amelyekre ez a szertartás emlékeztet s azért a másikért, amelyet ábrázol s amelynek értelme holnap rajta a kereszt-halál által teljesedésbe menend. Sőt az *Úr* maga a szívesség, gyengédség s szeretet. Épen a kínos körülmények között az őt jelképező húsvéti bárány elköltése után hajtja végre legnagyobb szeretetművét.

A lábmosás.

Közelgetnek az örökre nevezetes pillanatok. Az *Úr Jézus* a csodák csodáját készül végrehajtani, az Eucharisziát s vele az örök papi méltóságot megalapítani. Szinte maga is szükségét érzi, hogy előbb mélységesen megalázkodjék s tanítványainak is a szent alázatosság örökre felejthetetlen példáját s tanítását adja. De halljuk a szemtanunak, az *Isten Lelkétől* ihletett *Jánosnak* magasztosan egyszerű elbeszélését: „Tudván *Jézus*, hogy eljött órája, hogy a világból az *Atyához* menjen, mivel szerette övéit, kik e világon valának, mindvégig szerette őket. És a vacsora

végbemenvén, midőn az ördög *Judásnak*, az is-karioti *Simon* fiának szívét már megvesztegette, hogy ez árulja őt, tudván, hogy mindent kezébe adott neki az *Atya* és hogy az *Istentől* jött ki és az *Istenhez* megyen, fölkele a vacsorától és letéve az ő ruháit és vévén a kendőt, átövezé magát. Azután vizet öntö a medencébe és kezdé mosni a tanítványok lábait és megtörölni a kendővel, mellyel átövezve vala“.

Először *Simon Péter* lábaihoz borul az *Úr*. Ez tiltakozik. De miután értesül, hogy ez feltétele annak, hogy az *Úrral* része legyen, nemcsak lábára, de fejére is vizet kér. A többi tanítvány ezek után néma megilletődéssel nyujtja a mosásra lábát. És *Jézus* mindegyik előtt megalázza magát, még árulója előtt is. Aztán ismét leül, hogy annál nagyobb ünnepélyességgel s tekintéllyel magyarázza meg, amit művelt: „Tudjátok-e, mit cselekedtem veletek? Ti engem mesternek és úrnak hitok és jól mondjátok, mert az vagyok. Ha tehát én, az *Úr* és mester, megmostam lábaitokat, ti is tartoztok egyik a másiknak lábait megmosni. Mert példát adtam nektek, hogy amint én cselekedtem veletek, ti is úgy cselekedjetek“. (Jn. 13, 1—5; 12—15.)

Az Oltáriszentség alapítása.

A lábmosás, amely valószínűleg a harmadik kehely kiürítését követte, az apostolok lelkét álmélkodó, szent izgalommal töltötte el. Mi fog

most következni, amire a megalázkodás ily ténye s ily hathatós figyelmeztetés a lelki tisztaságra készített elő?! A búcsúzó *Jézus* testamentumot csinál s mindjárt át is adja tanítványai kezébe a legnagyobb, legszentebb örökséget, amit csak *Isten* mindenható szeretete a világnak adhat: önmagát az Oltáriszentségben.

A szerzés szavait három evangélista: *Máté*, *Márk* és *Lukács* szinte szórul-szóra azonosan közli. *Szent János*, aki oly nagyszerű részletes-séggel beszéli el az *Úr Jézusnak* az Eucharisztia-ra vonatkozólag *Kafarnaumban* tett ígérletét (Jn. 6.), annak megalapítását egészen elhallgatja, hacsak nem talán e néhány szóval céloz arra: „Mivel szerette övéit, kik e világon valának, *mindvégig* (vagy a szeretet végső határáig) szerette őket“. (Jn. 13. 1.) Oka ennek bizonyára az, mert mikor *János* evangéliumát megírta, akkor már az Oltáriszentséget alapító szavak közismertek voltak s a világ számtalan oltáránál naponkint ismételték azokat.

Az alapítás szavai pedig a következők:

„Midőn pedig vacsoráltak, vevé *Jézus* a kenyeret (hálát ada Lk. 22. 19), megáldá és megszegé és adá tanítványainak és mondá: Vegyétek és egyétek: ez az én testem (Mt. 26. 26. Mk. 14. 22), mely érettetek adatik. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. (Lk. 22. 19.) És vévén a kelyhet, hálát ada és nekik adá, mondván: Igyatok ebből mindnyájan: mert ez az én vérem, az újszövetségé, mely sokakért (érettetek Lk. 22. 20) ki-

ontatik a bűnök bocsánatára. (Mt. 26, 27, 28; Mk. 14. 23.) És ivának abból mindnyájan“ — szövi közbe *Márk* (14. 23).

Vegyétek, ime ez az én testem, ez az én vérem!
Vegyétek! nektek adom. Egyétek s igyátok!

Ez az ajándék első tekintetre szinte megdöbenti az embert. Szinte azt kérdezzük magunktól: hogyan? jól hallom, jól értem? De azután, ha elfogulatlanul fontolgotom a dolgot, csakhamar úgy látom, úgy érzem, hogy *Jézus* voltképen csakis azt adja, amit az ember kíván, igényel, ami természetével oly benső, nagyszerű összhangban van. *Jézus* is azt teszi, amit mi emberek is többé-kevésbbé mindnyájan cselekszünk s pedig annál inkább, minél jobban szeretünk. Az ember is táplálja embertársát. Táplálja lelkéből, testéből és véréből. Az ember nem tudna élni, ha egy másik, nála nagyobb vagy gyengédebb nem táplálná őt a saját lényegével. Az anya gyermekét a szó szoros értelmében saját testéből, véréből táplálja az anyatej dicső alakjában. És *Isten* miért ne tehetné azt, amit minden anya megtesz? Az asztalnál naponként földi táplálékot veszünk magunkhoz, mely fenntart bennünket s megója testünket a pusztulástól. Mi észellenes volna tehát abban, hogy *Isten* menyyei kenyeret nyújtson nekünk, gyermekeinek, mely lényünk nemesebb, halhatatlan részét táplálja s a lelki halált távol tartsa? Egyébként is, nem érezzük-e, hogy van bennünk valami isteni, ami szünös-szüntelen az igaz, a jó, a boldogság

örök forrása: *Isten* után epedve szomjazik? Miért is ne adhatná tehát akkor magát *Isten* neki táplálékkul? És minthogy *Isten* testi érzékeinkkel nem látható, nem tapintható, miért is ne adhatná magát *Isten* nekünk embereknek oly alakban, amely az ő láthatatlan jelenlétének látható jele?¹

Az istenileg kibővített húsvéti vacsora most már végét éri. A negyedik kelyhet az *igazi* áldás kelyhe, az eucharisztikus kehely helyettesíti. A nem ritkán kicsapongássá fajult epikomion helyébe pedig Jézus megható búcsúbeszéde s fenséges főpapi imája lép. (Jn. 13—16.) Erre aztán Jézus tanítványaival hálákat adva, himnuszt énekelve, a nagy *Hallel*t zengedezve elhagyja az utolsó vacsora termét.

Az utolsó vacsora helyisége és kelyhe.

A keresztény kegyelet s az *Úr Jézus* iránti szeretet minden, még a legcsekélyebb dolog iránt is érdeklődik, ami az ő isteni személyére vonatkozik. Elmondunk tehát egyet-mást az utolsó vacsora helyiségéről s kelyhéről már csak azért is, mert az elmélkedő lélek szívesen keres ilyen kapaszkodó nyugvópontokat, amelyek képzelőtehetségét istápolják.

Sion hegyének délnyugati oldalán áll a ház, amelyben *Péter* és *János* a húsvéti bárány szertartásos vacsoráját az *Úr Jézus* és pascha-társa-

¹ V. ö. Bougaud: A kereszténység és korunk. II. 462. l.

sága számára elkészítették. Egészen biztosan ismeretes mai napig ez a hely. Az épületet a keresztes háborúk idején restaurálták. Maga a cenákulum, vagyis az utolsó vacsora terme az első emeleten van. Elég tágas, egyszerű boltíves szoba. De milyen volt az *Úr* idejében? Beszélje el nekünk Emmerich Katalin.¹

Az utolsó vacsora terme, melyben *Jézus* az Oltáriszentséget szerzé — *Emmerich* szerint — régi épület helyisége volt, mely a *Sion-hegy* déli oldalán, *Dávid* várától nem messze állott. Az előbb sokkal tágasabb ebédlőterem hajdan *Dávid* csapatvezetőinek volt lakóháza, amelyben min-

¹ *Emmerich Anna Katalin* (1774 szept. 8—1824 febr. 9.) szentéletű Ágoston-rendű szerzetesnő, aki mérhetetlen sok és nagy testi s lelki szenvedése közepett abban a vigaszban részesült, hogy tagjain *Krisztus Urunk* öt sebeit viselhette s életének, szenvedéseinek történetét, valamint a helyeket — melyek erre színterül szolgáltak — misztikus látomásokban végigszemlélhette. Látomásait *Brenzano Kelemen* költőnek mondotta tollba. Később ugyanazokat — egyházi jóváhagyással — *Schmöger* redemptorista atya bocsájtotta közre, igyekezve megtisztítani a kétségkívül jóhiszemű hibáktól s tévedésektől. *Emmerich* jámborul hihető dolgokat mond el, amelyek egyben-másban meglepően egyeznek az újabb tudományos kutatásokkal. Hihetőségüket kétségkívül fokozza a látó nőnek szent élete, kinek boldoggáavatási ügye 1899 óta folyamatban van. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy az ilyen látomásoknál némelykor nagyon nehéz megállapítani, mi alapul a valóságon s esetleg a szemlélődő képzelete teljesen jóhiszeműleg mit toldott hozzá, egészített ki, másított meg. Sőt maga a lejegyző is követhet el tévedéseket.

denféle fegyvergyakorlatok folytak. E helyen tartották a templomépítés előtt egy ideig a frigyszekrényt is. Magát *Malachiást* is látta *Emmerich* ebben a helyiségben, amint az újszövetségi áldozatra vonatkozó jövendöléseit írta. *Salamon* is tiszteletben tartotta e házat s ihletett lelke sejtette annak nagy rendeltetését. Midőn *Jeruzsálem* nagyrészt a babiloniak elpusztították, ezt a házat — csodálatosan — mégis megkímélték. *Nikodemus* és arimatiai *József* később megvették s helyreállítva kényelmesen rendezték be. A húsvéti ünnepekre rendszeren bérbeadták, amint ez az Úr utolsó húsvétjakor is történt.

A főépület, a tulajdonképeni ebédlőteremmel az udvarnak majdnem közepét foglalta el.

Hosszas négyszögalakú volt ez a nagy terem, oszlopos folyosókkal övezve. Hármassal bejáraton s keskeny előszobán át lehetett bejutni. A mennyezetről, mely felülről kapta a világitást, lámpák függtek le.

Ünnepélyes alkalmakkor a falakat félmagasságban szép gyékénnyel s szőnyeggel vonták be s a mennyezet ablakait átlátszó kékes fátyollal fedték.

A csarnok hátsó vége valami hasonló függönyvel volt elkerítve, úgy hogy ez a hármassal beosztás a templom előcsarnokára, a szentélyre s a szentek szentjére emlékeztetett. Ez az utóbbi elválasztott helyiség az öltönyök s egyebek elhelyezésére szolgált. A közepén valami oltárféle alkotmány volt. Ez lehetett annak a kemencének fő-

dele, teteje, amelyen a húsvéti bárányt sütötték. Felette csakugyan az átszúrt húsvéti bárány képe volt látható. Egyik mellékfülkében pedig a húsvéti edények és teknőalakú csészék számára három tarka szekrény állott. Később itt tartották a legméltóságosabb Oltáriszentséget. *Emmerich* már az utolsó vacsorát megelőzőleg is látta az Urat ezekben a helyiségekben, amint tanított s gyógyított; az oszlopcsarnokokban pedig a tanítványok vettek szállást.

Az *Úrvacsora kelyhe*, amelyet — *Emmerich* K. látomása szerint — az apostolok *szent Veronikától* hoztak, csodás és titokzatos egy edény. Ősidőktől fogva a templom drágaságai közé tartozott. Többször be akarták olvasztani, de ismeretlen anyaga miatt nem volt lehetséges. Később eladták. Így jutott az utóbb *Veronikának* nevezett *Szerapia* s hozzátartozóinak tulajdonába. *Jézus* ünnepi vendégségein már többször használták. Lapon, melyből táblácska volt kihúzható, állott ez a nagy ivóedény hat kisebb pohárral körülvéve. Benne még egy kisebb edény rejtett tányérkával tetején. Ezt megint kúpalakú fedő takarta. A nagyobbik edény (kehely) barnás, tükörsima vegyületekből, körtealakban készült, de be volt aranyozva s két füllel ellátva. Ezeknél fogva emelték, mert elég súlyos volt. Lába (szára) sötét aranyból művészileg ki volt dolgozva, alul köröskörül kígyó- s szőlőfürtalakkal díszítve. Drágakövekkel is ki volt rakva, amelyeket — úgy lát-

szik — csak később illesztettek bele. Birtokosainak sorozata *Noéig* nyúlik vissza, kinek angyalalakok hozták. Átment *Melkizedek* kezén s ennek híres áldozata után *Ábrahám* birtokában maradt. Így *Emmerich*.

Akárminő volt légyen is az utolsó vacsorának, az első szentmiseáldozatnak kelyhe, annyi bizonyos, hogy a keresztény kegyelet — míg lehetett — ereklyeként őrizte. De azután jöttek az idők viharai, amelyek szétszórták *Palesztina* keresztényeit s ennek a szent edénynek is nyoma veszett. Hosszú időközön át mitsem tudott róla sem a történelem, sem a hagyomány. Napjainkban egy lelet, mely tényleg mutat fel némi közös vonást *Emmerich* látomásaival, újra érdeklődés tárgyává tette az úrvacsora kelyhét. Ugyanis 1910. év elején nem messze *Antiochiától*, *Kis-ázsia*ban arab munkások kútásás közben több földalatti barlangra bukkantak. Ezeknek egyikében ősrégi időkből származó ezüst-tárgyakat fedeztek fel, nevezetesen egy 19 cm magas és 15 cm széles, alacsony lábon nyugvó tojásdadalakú, pazarul ékített kelyhet, melyről bebizonyosodott, hogy a Kr. utáni első századból vagy legkésőbb a második század elejéről származik. A dologban azonban az a legérdekesebb, hogy ez a pompás, párját ritkító műremek egy kisebb, teljesen dísztelen kehelynek a tartója. Felette drága s becses ereklyének kell tehát ennek az egyszerű kehelynek lennie, amelyet ily tartóval tüntetett ki a keresztény ókor.

A napfényre került műtárgyakat a dúsgazdag *Kouchkaji-cég* szerezte meg, amelynek *New-yorkban, Párisban s Aleppóban* vannak telepei. Így került e kettős kehely az amerikai *Egyesült Államok* fővárosába. *Dr. Eisen Gusztáv*, a kaliforniai tudományos társaság jeles tagja, a tulajdonosok engedelmével nyolc évig tanulmányozta e kelyheket s kutatásainak eredményéről két vaskos, képekben gazdag kötetben számol be. *Eisen dr.* oda következtet, hogy a kisebbik szent edény nem más, mint az utolsó vacsora kelyhe, amelyet az *Úr Jézus* használt az első eucharisztikus áldozat bemutatásakor. Feltevése szerint ez a drága, féltett kincs *Jeruzsálem* puszulásakor került *Antiochiába*, ahol — mint tudjuk — akkor már népes keresztény hitközség virágzott. Hiszen ott nevezték legelsőbb *Jézus Krisztus* vallásának híveit keresztényeknek. Ehelyt állott az a mesés kincseiről „aranyosnak“ nevezett bazilika, amelyet *Nagy Konstantin* császár 341-ben kezdett építeni s fia, *II. Konstantin* fejezett be. Valószínűleg midőn *II. Chosroas* perzsa király 611-ben a templomot feldúlta, ásták el a keresztények *Antiochia* e drága gyöngyét, hogy a rabló kezek elől biztonságba helyezték.

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy az érveket és bizonyítékokat, amelyekkel *dr. Eisen* érdekes véleményét támogatja, a tudós világ nem tartja meggyőzőknek. (V. ö. *Etudes* 1926. évf.)

JÉZUS KRISZTUS VALÓSÁGOS JELEN- LÉTE AZ OLTÁRISZENTSÉGBEN.

Ellenfeleink.

Kilenc hosszú század pergett le az Anyaszent-egyház dicső történetében és nem akadt eretnek-ség, mely hitünknek ezt az egyik alaptételét, *Jézus Krisztus* valóságos jelenlétét az Oltáriszentségben egyenesen megtámadta volna. Az első századok eretnekei, nevezetesen a dokéták minden anyagot a rossztól származtattak s így a történelmi *Krisztusnak* is csak látszólagos testet tulajdonítottak. Következetesen a szentségi test valóságát is tagadniok kellett volna. De nem merték tenni. Hasonló következetlenségbe estek a *gnosztikusok* és *manicheusok* is, kikkel szemben már *szent Ignác* vértanu s *szent Ireneus* oly talpraesetten forgatják a hitvédelem fegyvereit.

Az ötödik században fellépő *nesztorián*-eretnecség *szűz Máriának* istenanyai méltóságát tagadta s tőle csupán az örök Igétől elválasztott embert származtatta. Ha levonja téves tana következményeit, a katolikus értelemben vett átlényegülést ugyancsak tagadnia kellett volna. De

a meggyökeresedett hit épségét e pontban nem merte érinteni. Inkább eltűrte a következetlenség vádját, melyet a katolikus ellenfelek szemére is hánytak.

A kilencedik századtól fogva azonban fokozott mérvben fordul a figyelem az Eucharisztia theológiája felé. *Paschasius Radbertus* corbiei szerzetes (831) vaskos és szinte sértő kifejezésekkel hangsúlyozza a történeti és szentségi *Krisztusnak* (egyébként senkitől sem tagadott) teljes azonosságát. Túlzásaival feledni látszott az Úr igéit: „A szellem az, mi megelevenít, a test nem használ semmit“. (Jn. 6. 64.)

Ennek az iránynak feltétlenül ellenáramlatot kellett kiváltania. *Paschasius* rendtársai, mint *Ratvamnus* és *Hrabanus Maurus* felveszik vele a tudományos harcot. Nevezetesen pedig a tudós *Scotus Erigena* (860) támad ellene, aki viszont annyira szellemiesíti *Krisztus* valóságos jelenlétét a színek alatt, hogy sokan írásában annak tagadását vélték felfedezni. Ettől a mérénylettől azonban ő távol állott.

Mindeddig tehát nem a valóságos jelenlétről, hanem legfeljebb annak módjáról folyt a vita.

Az első komoly s egyenes támadója a valóságos jelenlétnak a toursi származású, angersi archidiakon, *Berengar* volt a XI. században. Ez *Erigena* iratainak hatása alatt most már tovább ment s a kenyérben-borban *Jézus Krisztus* testének s vérének csupán szimbolumait, jelképeit látja épen úgy, mint ahogy Urunkat az Írás

báránynak vagy szegletkőnek nevezi. Tanítását a római, toursi és párisi zsinatok elítélték. *Berengar* 1079-ben *VII Gergely* pápa előtt tévedését ünnepélyesen visszavonta s hátralevő napjait a *Tours* közelében levő *St. Côme* szigeten szigorú vezeklésben élte le. Utolsó lehelletéig siratta, hogy téves tanával annyi botrányt s a lelkeknek oly nagy kárt okozott. († 1088.)

Elvetették a valóságos jelenlétet a XII. században de *Bruis Péter* s tanítványai, akiket róla *Petrobrussianoknak* neveztek. Ezek ugyanis tagadták a felszentelt papnak konzekráló (átváltoztató) hatalmát. Ugyane tévedésbe estek az *albiak* és *waldiak* a XII. és XIII-ik században. Az Eucharishtiában valamennyi csupán megáldott, természetes kenyeret lát. Ellenök foglalt állást a IV. *lateráni* zsinat 1215-ben.

Ugyancsak megtagadta *Jézus Krisztus* valóságos jelenlétét az Oltáriszentségben a radikális *Wiclif János* († 1384.) is, kit általában a protestantizmus előfutárjának szoktak tartani. Negyvenöt eretnek tételét a *konstanci* zsinat kárhoztatta (1415). Ellenfeleink közé kell sorolnunk azután a legtöbb protestáns felekezetet.

Maga az atyamester, *Luther Márton* († 1546.) ugyan még a valóságos jelenlétet tagadni nem merte, de hajlott feléje. „Ha *Karlstad*¹ — írja

¹ *Karlstad*, eredeti nevén *Bodenstein András* (1480–1541.) a reformációnak egyik tehetséges, de szenvedélyes és erőszakos előharcosa, ki *Luthernek* az Oltáriszentségről szóló tanát hevesen támadta.

Luther — meg tudott volna engem arról győzni, hogy a szentségben a kenyéren és boron kívül nincs semmi egyéb, nagy jótétéménnyel kötelezett volna le magának. Ezzel ugyanis a pápaságnak nagy kellemetlenséget okoztam volna. Ámde én ebben magamat fogva látom, mint akinck nincs kiútja. Mert az evangéliumi szöveg túlságosan nyílt és világos, semhogy az ember könnyen megtépázhassa, sőt megszedült fejjel, kitalált szavakkal s magyarázatokkal felforgathassa. (Ad Argentoratenses.) Az *ágostai* hitvallás s *Melanchton Apológiája* is még majdnem fedik a katolikus eucharisztikus tanokat. A keresztény hitrendszerből kihúzott téglá azonban előbb vagy utóbb, de feltétlen bizonyossággal az egész nagyszerű épület összeomlását okozta. A lutheránizmus megtagadta az egyházi rendet s ezzel az átváltoztató (konzekráló) papi hatalmat is elvetette. Ámde akkor mi hozza a kenyér s bor színe alá *Krisztust*? A nehézséget úgy vélték megoldhatónak, hogy *Krisztus Urunknak* emberi természete szerint is mindenütt jelenlevőséget (ubiquisták) tulajdonítottak. Eszerint tehát Urunk a világ összes kenyerében s borában jelen volna. Az ú. n. *Solida declaratio* (hitvallás) ezt a szertelen tant oda korlátozta, hogy Krisztus a *hit által* van jelen a kenyér- s bor-szín alatt, de akkor is *csak a vétel pillanatában*.

Zwingli († 1531.), kihez *Karlstad*, *Bucer* és *Oecolampadius* is csatlakoztak, a konzekrált kenyérben s borban pusztá jelet lát. *Luther*

sacramentáriusoknak nevezi őket, mert az Ol-táriszentségben csupán a jelet tartották meg, el-vetve annak tartalmát. Nagyon világos, hogy ilyen radikális tévedés csupán a Szentírás leg-önkényesebb magyarázása által volt lehetséges. Maga *Luther* kigúnyolja s nevetségessé teszi emiatt reformátortársait, jóllehet ezekkel nem történt egyéb, mint hogy tovább gurultak a lej-tőn, amelyre őket atyamesterük, *Luther* csalta s amelyen jómaga sem tudott megállni.¹

Ennek a nyakló nélküli írásmagyarázatnak tulajdonítható, hogy „ama rövid szónak: *Ez az én testem*, az új tanítók írásaiból 84 magyará-zását említi *Claudius Sanctes, Rasperger Chris-tof* szinte kétszázat“. (Pázmány: Kalauz II. 384. lap. Az Egyetem kiadása, 1898.)

Kálvin Jánosról († 1564.) tudós Pázmányunk azt állítja, hogy a szava *Jákobé*, de a keze *Ézsaué*. Azért, hogy a katolikusokat is, lutheránusokat is magához édesgesse, úgy alakította tanítását, hogy noha a *Zwingliétől* cöppet sem különbözik, de úgy teteti, mintha köztünk s kö-zötté *Krisztus* teste vételét illetőleg semmi lé-nyeges különbség sem volna. (Kalauz II. 378. l.)

¹ A sacramentáriusok — írja *Luther* — úgy cselek-szenek, mintha valaki így magyarázná *szent János* írá-sát: „Az ige testté lőn“. *Ige*, azaz horgas bot; *testté lőn*, azaz kányává lett. — Vagy *Mózes* könyve kezdetét: „*Isten teremté az eget és a földet*“. *Isten*, azaz kakuk. Teremté, azaz megette. Az *eget és a földet*, azaz a kis madárkát tollastul. V. ö. Pázmány Péter: Összes Munkái IV. Kalauz 385. lap.

Tanának veleje az, hogy a megdicsőült *Krisztus*-tól arra, ki a kenyeret s bort magához veszi, a vétel pillanatában a hit által *erő árad*. Az Üdvözítő tehát csak ereje által van jelen, nem pedig lényegével. A kenyér s bor szerinte is csupán puszta kép.

Az *anglikánusok* általában *Kálvin* pártjára állottak, kivéve a puseystákat, kik megőrizték a valóságos jelenlétben való hitet. A mai liberális protestánsok s a modernisták szerint a világ közeli végét váró *Krisztus* voltaképen semmiféle szentséget sem alapított, hanem az Oltáriszentség hite egyszerűen az ő búcsúvacsorájából fejlődött ki, melyet hívei az ő emlékére mint szeretetlakomát folytattak s amelynek csak később, főleg *szent Pál* tanításának hatása alatt tulajdonítottak misztikus értelmet. A csaknem *Erdély* területére szorítkozó csekélyke *unitárius* felekezet sem lát az Úrvacsorában egyebet, mint jelképes étkezést, amely testvéri szeretetre buzdít s a Megváltó szenvedésére emlékeztet.

Bizonyos festő *Luthert*, ki a lutheránizmust képviseli és *Zwinglit*, aki a többi protestáns felekezetet s a moderneket is helyettesítheti, *Krisztus Urunk* két oldalán tünteti fel. Míg az Üdvözítő arca maga a nyugodt, szelid méltóság, addig a két eretnekvezér vonásai daccal párosult zavarodottságot tüntetnek fel. *Krisztus* képe alá ezt írta: *Ez az én testem*. *Lutheré* alá: *Ez lesz az én testem*. *Zwinglinek* pedig ezt adja ajkára: *Ez jelentí az én testemet*. Legalul pedig felveti a kérdést: *Tehát melyiknek van igaza*. E kép maig is látható az ottobeureni bencés-templom főoltára mögött.

A katolikus tan.

A XVI. század reformátorai s minden idők eretnekeivel szemben a *tridenti* szent zsinat ünnepélyesen kihirdette: „Aki tagadja, hogy a legszentebb Eucharisztia szentségében a mi Urunk *Jézus Krisztus* teste s vére lelkével s istenségével — tehát az egész *Krisztus* igazán, valóságban s lényegileg jelen van s azt állítja, hogy ott csak jelben, képben vagy erejével van, legyen az Egyházból kiközösítve“.

Ez tehát az ősi katolikus tévmentes tan, melyet *Krisztustól* s az apostoloktól átvettünk s Egyházunk ezredéven át háborítatlanul birtokolt. Hisszük s valljuk, hogy az Oltáriszentségben *Krisztus igazán* van jelen. Tehát igazi testét s vérét bírjuk abban, azt a testet-vért, amely az apostoli hitvallás szerint született *Szűz Máriától*, kínzatott s megfeszítetett stb. *Valóságban* van jelen e test s vér az Eucharishtiában. Nemcsak a hit vagy a képzelődés helyezi abba, mint ahogy az álmodó vagy lázbeteg szokott maga előtt személyeket látni. Jelen van pedig *lényegesen* az egész *Krisztus* s pedig mindkét szín alatt külön-külön is. Tehát mind a két szín alatt ott van mindaz, ami csak *Krisztust* azzá tette s azzá teszi ma az égben, ami. *Krisztus* ugyanis isteni személy, akinek két természete van: isteni s emberi. Mint embernek van teste s lelke. Testében vannak lényeges alkotóelemek, kezek, fej.

szív stb. A lelkében emlékezés, értelem s akarat. Mindez tehát jelen van mindkét szín alatt, külön-külön, annál is inkább, mert az eleven, személyes *Krisztust*, főleg mostani dicsőült állapotában, testre s vérre, emberségre s istenségre szétszaggatni nem lehet. A történeti *Krisztus* maga van tehát ott s pedig elevenen, öntudatosan, mint ahogy mi térdelünk előtte, de — szentségi állapotban. Nem a kenyérrel-borral *együtt*, nem a *kenyérben*, *borban* vagy a kenyér s bor *által* — ahogy ezt a protestáns Nagy Káté tanítja —, hanem a kenyér s bor *színe alatt*, a kenyér s bor helyébe lépve, amelyekből csakis az marad meg, ami külső érzékeink alá esik s azokat — mondhatnók — megcsalja. Megmarad tehát a kenyér s bor színe, íze, szaga, súlya s halmazállapota anélkül, hogy ott mákszemnyi kenyér s bor volna. Erről azonban annak helyén még szólni fogunk.

A valóságos jelenlét bizonyítékai.

Az ígéret szavai.

Az Úr a *Genezáreth*-tenger keleti partján befejezte a kenyérszaporítás nagyszerű, igazán szociális-jellegű csodáját, megvendégelve öt kenyérrel s két hallal ötezer férfit s számtalan asszonyt s gyermeket. A nép lángol a lelkesedéstől. Szájról-szájra száll a szó: Ennek kell a nagy prófétának lennie, aki „eljövendő”. Itt az idő, hogy királynak tegyük meg őt. — Ez azonban

teljesen az *Úr* szándéka ellen volt. Parancsot ad tehát tanítványainak, hogy nyomban tengerre szálljanak s a nyugati partokra evezzenek, míg ő a népet elbocsátja s utánok indul. Az *Úr* csakugyan búcsút vett a néptől, azután valami megfoghatatlan módon eltűnt körükből. Félrevonul a hegyekbe, hogy ott imádkozzék.

Eközben az apostoloknak felette kedvezőtlen széllel kell küzöldniök. Már jóval elmúlt az éjfél s ők még alig tették meg az út kétharmadát. Az *Úr* pedig ezalatt — ott a hegy magaslatán — gondol reájuk, lélekben velük van s érettük imádkozik. Látja küzdelmüket, megszanja őket és segítségükre, vigasztalásukra siet. Leszáll a tengerpartra, rálép a vízre. Lebegve halad a habok felett a szokottnál jóval sebesebben. Jártában szende fénykör övezi, úgy hogy alakja, merre csak lép, fordítottan a vízben visszatükröződik. Csodája ez nemcsak a tenger, az elemek, hanem a saját teste feletti feltétlen hatalmának is, és előképe táborhegyi megdicsőülésének. Egyben előkészítette ezzel apostolainak lelkét az Eucharishtiában való hitre, amelyről másnap a *kafarnaumi* zsinagógában először beszélni fog.

Az apostolok messziről kísértetnek, rémnek vélik a habok felett sikló, feléjük gyorsan közeledő, világoskodó alakot. Iszonyat vesz rajtuk erőt s hajuk szinte az égnek mered. Segélyért kiáltoznak s tán megfúják a kürtöt, melyet a hajósok s halászok veszély idején használni szoktak. Végre felismerik az *Ur*at. *Péter* hozzája

kívánczik s *Jézus* biztató szavára csakugyan a tengerre lép. Ez fenn is tartja az apostolt, míg csak *Krisztusra* néz s hite rendületlen, de nyomban felmondja a szolgálatot s elmerítéssel fenyegeti, mihelyt bizalma csökken. Az *Üdvözítő* keze azonban megragadja *Pétert*, aki az *Úrral* most már a csónakba lép. Erre hamarosan partot érnek.

Miután *Urunk* istenségének ily fényes jeleit adta s az Eucharisziában való hitet a kenyérszaporítás s tengerenjárás csodái által megalapozta, megteszi a *kafarnaumi* zsinagógában az Oltáriszentséget illető fontos kijelentéseit, melyeket *szent János* evangéliumának VI-ik részében örökített meg számunkra. Csak azt a részt közöljük belőle, amely a hittudósok egybehangzó véleménye szerint világosan az Eucharisziára vonatkozik.

„Én vagyok az élet kenyere. Atyáitok mannát ettek a pusztában és meghaltak. Ez a mennyből leszállott kenyér, hogy aki abból eszik, meg ne haljon. Én vagyok az élő kenyér, ki mennyből szállottam alá. Ha valaki e kenyérből eszik, örökké él; és a kenyér, melyet én adandó vagyok, az én testem a világ életéért... Bizonybizony mondom nektek: Ha nem eszitek az emberfia testét és nem isszátok az ő véré, nem leszén élet tibennetek. Aki eszi az én testemet és issza az én vére, örök élete vagyon; és én fölálmasztom őt az utolsó napon. Mert az én testem bizonyval étel és az én vérem bizonyval

ital. Aki eszi az én testemet és issza az én vére-
met, én bennem lakik és én őbenne.“ (Jn. 6.
48. 57.)

Minő szinte túlságos világosság, mondhatnók,
minő próza! Semmi nyoma a képletességnek. Az
Üdvöztő ismételten több formában is hangsú-
lyozza, hogy az ő teste valóságos étel, vére való-
ságos ital, amelyet enni (az eredeti szöveg sze-
rint rágni), illetőleg inni kell. Senkinek sem ju-
tott volna eszébe ezt képletesen magyarázni, ha-
csak nem volna olyan rendkívüli és csodálatos.

Különben is ki van zárva, hogy az *Úr Jézus*
emez ígéit átvitt értelemben vegyük s képletes
beszédnek tartsuk. A zsidó nyelvszokás szerint
ugyanis valakinek testét enni, vérét inni annyit
jelent, mint az illetőt halálra üldözni. Ha tehát
az *Úr Jézus* azt akarta volna, hogy szavait kép-
letesen értsék, ám akkor az üldözőinek, gyilkos-
sainak ígérette volna nagy buzgósággal az üd-
vőt, lelki életet, az örök boldogságot. Ez pedig
képtelenség. Világos tehát, hogy szavait *szó sze-
rint kell értenünk*.

Még világosabb ez abból a módból, ahogyan
Urunk hallgatóságát kezeli. Midőn ugyanis el-
hangzott az *Úr* első kijelentése, hogy tulajdon
testét s vérét akarja ételül-italul adni, „veteke-
dének (zúgolódtak) a zsidók egymás között,
mondván: Miképen adhatja ez nekünk az ő tes-
tét eledelül?“ *Jézus* hallja ezt. És mit tesz? Mit
kellett volna tennie? Nemde azt kellett volna
mondani, mint ezt más alkalmakkor meg is

tette: Ti engem félreértetek! Nagyon anyagi-
san fogjátok fel a dolgot. Nem veszitek-e észre,
hogy ez csak hasonlat, jelvény, képlet? Ámde
ezt mondja-e nekik? Távolról sem, hanem meg-
ismétli s csak még nyomatékosabban hangsú-
lyozza állítását: „Bizony, bizony mondom nek-
tek: Ha nem eszitek az emberfia testét és nem
isszátok az ő vérét, nem leszen élet tibennetek“.
(Jn. 6. 54.) „Mert az én testem *bizonnyal* (iga-
zán) étel és az én vérem *bizonnyal* (igazán)
ital.“ (Jn. 6. 56.) „Aki *eszik engem*, ő is él én-
érettem.“ (Jn. 6. 58.)

Lehet-e itt kibúvó, kitérő a képletes értelme-
zés számára? A zsidók megértették; nem fesze-
getik tovább. Morgolódva távoznak: „Kemény
beszéd ez és ki hallgathatja azt?“ (Jn. 6. 61.)
Sőt még tanítványai közt is szakadás áll be s
nem egy a faképnél hagyja *Mesterét* e kijelen-
tése miatt. *Jézus* fájó szívvel néz utánuk. De
talán visszahívja őket, hogy ezt „a végzetes
félreértést“ eloszlassa? Nem teszi. Nem is teheti.
Hiszen nincs itt semmi félreértés: Ő igazi testét
s vérét adandó. Csak a tizenkettőhöz fordul, az
ő apostolaihoz: „Ti is el akartok menni?“ —
kérdi tőlük szomorúan. (Jn. 6. 68.) Mintha azt
mondaná: Vagy — vagv! Választanotok kell!
vagy elfogadjátok szavaimat szószерint, ahogy
mondva vannak, vagy nektek is odább kell áll-
notok. Avagy talán, mintha kimondhatatlan
gyengédséggel azt akarná mondani: Tehát ti
sem ismertek engem eléggé? Nem tudjátok.

hogy mindenható s maga a végtelen szeretet vagyok? Nem sejtitek-e, hogy szívem oly ajándékot tervez számatokra, amely minden emberi fogalmat, értelmet messze felülmúl? *Péter* erre előáll s apostoltársai, de egyben az egész születtendő kereszténység nevében ismét ünnepélyes vallomást tesz: „Uram, kihez menjünk? Az örök élet igéi nálad vannak“. (Jn. 6. 69.)

Az alapítás szavai.

Amit *Úrunk* kafarnaumi beszédében megígért, azt a már elbeszélt utolsó vacsorán — miként láttuk — végre is hajtotta. Itt már nincs semmi vita, kétség, tagadás. Az ígélet hajnalpírja előkészítette a szemeket, hogy az igazság, a valóság felkelő napja ne sértse azokat.

Midőn pedig megvacsoráltak, vevé *Jézus* a kenyeret, megáldá és megszegé és adá tanítványainak és mondá: Vegyétek és egyétek, ez az én testem. És vévén a kelyhet, hálát ada és nekik adá, mondván: Igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem, az újszövetségé, mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára.“ (Mt. 26. 26—28.) Mily egyszerűség, mily világosság itt is. Főleg, ha visszamegyünk az evangéliumnak eredeti, illetőleg ősi görög szövegére: „Ez az én testem — olvassuk ebben — az én saját testem, ugyanaz, amely érettetek adatik. Ez az én vérem, tulajdon vérem, az újszövetség vére, amely érettetek kiontatik a bűnök bocsánatára.“

A szír fordításban pedig, amely a göröggel egykorú s az apostolok idejében készült, így találjuk: „Ez az én tulajdon testem“. Az ősi görög szertartás így adja: „Amit nekünk adnak, amivé ez a kenyér és bor változik: *Jézusnak* tulajdon teste, tulajdon vére az“.

Vegyük mindjárt hozzá *szent Pál* leírását, aki — mint maga mondja — nem az apostoloktól, hanem jóval később, egyenesen magától *Krisztustól* vette tanítását. „Mert én az Úrtól vettem — mond ő —, amit át is adtam nektek, hogy az *Úr Jézus*, amely éjjel elárultaték, vevé a kenyeret és hálát adván megszégé és mondá: Vegyétek és egyétek: Ez az én testem, mely érettetek adatik; ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Hasonlóképen a kelyhet is, minekutána vacsorált, mondván: Ez a kehely az újszövetség az én véremben; ezt cselekedjétek, valahányszor isszátok, az én emlékezetemre. Mert valahányszor eszitek e kenyeret és isszátok e kelyhet; az Úr halálát hirdetitek, amíg eljő. Aki tehát méltatlanul eszi e kenyeret és issza az Úr kelyhét, *vétkezik az Úr teste és vére ellen...* ítéletet eszik és iszik magának, *meg nem különböztetvén az Úr testét.*“ (I. kor. 11. 23—29.)

Ezeknek az ígéknek más, mint szószerinti, katolikus értelmük nem lehet. *Krisztus* végrendeletét csinál az utolsó vacsorán. Ilyenkor világosan, határozottan szoktunk beszélni s a hagyományozott dolgokat valóságban s nem képletesen értjük. Hiszen megköszönné a gyermek, ha

a neki örökségben jutott háznak vagy villának pusztá képevel, tervrajzával kellene beérnie! Hozzá kell vennünk még azt is, hogy Urunk szavait tanulatlan halász-emberekhez intézte, kik nem ritkán egyszerű hasonlatait is félreértették. Tehát ha beszéde csupán képletes, kötelessége lett volna ezt előttük kimagyarázni. Különben ő a felelős azért, hogy az Egyház ezredéveken át — az ő szavai után indulva — rút bálványimádásban él s kenyeret s bort imád. Megengedhette ezt a botrányt az, ki mindent előre látott s ki megígérte, hogy Egyházával marad s azon a pokol kapui sem fognak erőt venni? ... Az Úr nem magyaráz semmit, hiszen szava minden józaneszű emberre nézve teljesen világos. Az apostolok sem magyaráznak semmit, amit különben gyakorta megtettek, ha attól féltek, hogy félreértik őket. Fogadjuk tehát az Üdvözítő ajkáról s az apostolok tanuságából gyermekded, egyszerű, hódoló hittel az Eucharisziát megalapító ígéket, amelyekről maga *Melanchton*, a reformáció egyik oszlopos tagja, kénytelen-kelletlen beismerte, hogy „tündöklők, mint a villám s a megrettent elmének nincsen ellenük szava“.

Az Egyház állandó hite.

A valóságos jelenlét mellett bizonyít továbbá az ősi Egyház hite, amely e szent titkot *Krisztustól* s apostoloktól átvette. Ime néhány bizonyosság a sok közül. A *szent Jakab* apostolnak

tulajdonított, tehát kétségkívül az első keresztény időkben származó szerkönyvben ezeket olvassuk: „Némuljon el minden emberi és halandó test; félve s rettegvé álljon itt; tűnjék el minden földi a gondolatokból: mert a királyok Királya, az urak Ura, *Krisztus*, a mi *Istenünk* jelenik meg, hogy feláldoztassék és a hívek eledele legyen“. Római *szent Kelemennek* (92--101.) ugyancsak az első századokból eredő szerkönyve szerint az áldoztató pap ily szavakkal nyújtja az Urat: „*Krisztus* testel!“ Mire az áldozó feleli: Amen. (Úgy van!) A bizonyosságok sorozata helyett elég legyen *Grotius Hugó* *protestáns* tudós szavait idéznünk: „Minden görög, latin, arab, szír és más szerkönyvekben imákat találok *Istenhez*, hogy a bemutatott áldozati adományokat szentelje meg *szent Lelke* által s változtassa *Fiának* testévé és vérévé. Joggal állítom tehát, hogy ily régi s általános szokást, melynek eredetét az első időktől kell leszármaztatnunk, nem kellett volna megváltoztatni“. A Szentatyák világos s szebbnél-szebb nyilatkozatainak gyögyssorozatából csak *szent Ágoston* néhány gondolatát emeljük ki. „Nem esztelen-ség-e mondani: Egyétek az én testemet és igyátok az én véremet? . . . de csak a tudatlanok és balgatagok előtt esztelenek e szavak.“ „*Krisztus* magamagát tartotta kezében, midőn testét nyújtva mondá: Ez az én testem.“ „*Krisztus* az ő saját testét adta nekünk a mi üdvünkre eledeül. Senki sem eszi ezt a testet, hacsak előbb

nem imádta. És nemcsak nem vétkezünk, ha azt imádjuk, hanem akkor vétkezünk, ha nem imádjuk.“

A történelem.

A történelem is felemeli tanuskodó szavát az Eucharishtiában való hit ősisége mellett. Ott vannak a katakombák! Falaikról könnyűszerrel le lehet olvasni az egész katolikus teológiát, mely ma is ugyanaz lényegében, ami volt az első keresztény időkben. Így nyilvánvalóan az Oltáriszentséget jelképezi közvetlenül a víz színe alatt úszó hal (*Krisztus* szokott szimbóluma), mely hátán — a víz színe felett — kenyereskosarat s vörös folyadékkal telt serleget hord. Mily szépen s elmésen juttatja kifejezésre e kép, hogy mi ugyan az Eucharishtiában kenyeret s bort érzékelünk, de e színek alatt *Krisztus* rejtőzködik. Másutt megint az *Úr Jézust* látjuk a kánai menyegzőn, amint botjával a vizesedényekre s kenyereskosárra mutat. A kapcsolat s helyzet világosan az Oltáriszentségre céloz. De meg mit jelentene a katakombákban található számos oltár?

Az első keresztények hitét az Oltáriszentség titkában világosan bizonyítja a róluk szállongó hír is, hogy ők titkos összejöveteleik alkalmával emberhúst esznek s e célból gyermekeket gyilkolnak. Ezt a mende-mondát az ellenséges érzületű zsidók s a hittől elpártolt *Simon* bűbájos terjesztették s megerősítette némely gyenge ke-

resztény vallomása, ki a szörnyű kínzatás közben végre elismerte, hogy csakugyan testet evett s vért ivott a keresztény istentiszteleten. Kapóra jött ez a pogány állami hatalomnak, mely a kereszténység gyökeres kiirtását tűzte ki célul és sűrűn emeli az elfogott keresztények ellen ezt a vádat. A 90 éves *Photinus* († 177.) erre nézve a bíróság előtt azt vallja: „Mi emberhúst nem eszünk, gyermekeket nem ölünk“. A szent titkot azonban el nem árulta s nem dobta a gyöngyöt a sertések elé. *Billias* keresztény rabnővel együtt végezték ki.

Ugyane titok miatt napestig kínozta *Blandina* szűz pedig szüntelen csak azt hajtogatja: „Én keresztény vagyok. Nálunk semmi meg nem engedett sem történik“. Ha keresztény őseink nem hitték volna, hogy az Eucharisziában *Krisztus* valóságos testét s vérét élvezik, mi indította volna őket arra, hogy e titok miatt a legborzasztóbb halált szenvedjék? Egyszerűen kijelentették volna, hogy mi közönséges kenyeret s bort élvezünk a testvériség ápolására. Ámde ők inkább gyötrődtek, semhogy hitüket *Krisztus* valóságos jelenlétében megtagadták volna. De egyébként is — tekintve a keresztények példás életét — az egész vád s rágalom sem keletkezett volna, ha az Oltáriszentségnek kiszivárgott s félremagyarázott hite nem szolgált volna alapul.

Munkánk szerény keretei nem engedik meg, hogy több bizonytságot is felsoroljunk. Kötelekre menne. De az elmondottak is igazolják,

hogy az Eucharisztianak katolikus értelemben vett hite csakoly régi, mint maga a kereszténység s mily méltatlanul vette fel — már csak e szempontból is — a XVI-ik század vallási forradalma a „reformáció“ nevet. Reformáció ugyanis annyit tesz, mint az eredeti, ősi forma, hit visszaállítása. Az apostolok egyháza, a katakombák egyháza, sőt az egész keresztény középkor nem vállal semmi közösséget a „reformációval“ s visszautasítja azt, mint a féltékenyen őrzött hitletétemény (*depositum fidei*) elleni merényletet. És ha a hippói lángész, *Ágoston* feltámadna, azzal cáfolná a protestánsokat, mint amit a korbeli eretnekeknek szemükre hányt: „Nagyon későn jöttetek, túlfiatok vagytok, hogy igazatok lehessen“.

Ez a gondolat volt az, amely a mult század derekán több jámbor anglikán tudóst arra bírta, hogy a katolikus Egyházba visszatérjenek. Ezek, mint *Newmann*, *Manning*, *Wilberforce*, *Palmer*, hogy a hivatalos protestáns államegyház bomlásának okait inkább megismerjék s a további romlásnak gátat vessenek, azokat a forrásokat, szellemet kezdték tanulmányozni, amelyekből az ősi egyház életerejét meríté. Ez a tanulmány az isteni kegyelemmel párosulva rávezette őket annak felismerésére, hogy a reformáció voltaképp deformáció, vagyis eltérés az ősi hittől, amelyet teljes épségében egyedül a katolikus Egyház birtokol. Ebből az ú. n. *oxfordi* mozgalomból származik magában az angol

egyházban a „ritualista“ irányzat, mely a külsőségekben, a rítusban a katolikus Egyházhoz már majdnem egészen visszatért s egyengeti a teljes egyesülés útjait. Az angol papság tekintélyes része a ritualizmus híve.

Az euch. csodák.

Jóllehet az evangéliumokban s az Egyház hagyományában foglalt igazságok csodák támogatására nem szorulnak, mégis *Isten* időről-időre művel ilyeneket, hogy ezekkel, mint *karizmákkal* az igaz vallást megjelölje, kitüntesse s az egyesekben meg-megfogyatkozó hitet újra-élessze, támogassa, talpraállítsa. Olykor előtte kedves művek, áhitatgyakorlatok előmozdítására használja *Isten* a csodákat. Nem ritkán azonban az isteni irgalomnak, könyörületnek van főszerepe abban, hogy *Isten* ily rendkívüli eszközökhöz nyuljon, főleg ha nagy, hősieks bizalom szinte provokálja az ő közbelépését. A történelmi hitelességű csodák tekintélyes része épen az Oltáriszentségben való hitet támogatja. Nem fog ártani, ha egyik-másikat felemlítjük, főleg olyanokat, melyek emléke szinte megöröködött, vagy amelyek napjainkban, majdnem szemünk láttára mentek végbe s így nagyobb hatással vannak reánk.

Az előbbieik közé tartozik kétségkívül a híres *bolsenai* csoda. IV. Orbán pápa udvarával épen *Orvieto* városában tartózkodik (1263) s tünődik, tépelődik azon, vajjon az Úrnak ünnepét, melyet

lüttichi archidiakon korában — főleg *Julianna*, a szentéletű ágostonrendű apácafőnöknő ösztönzésére — meghonosított, most már, mint pápa, az egész Egyházra kiterjessze-e. A Gondviselés ekkor segélyére sietett oly eseménnyel, amelyet a pápa méltán isteni ujjmutatásnak tekinthetett.

Bizonyos német pap zarándokúton volt *Róma* felé s az *Orietóval* szomszédos *Bolsenában* megszállva, másnap reggel az oltárhoz járult, hogy a szentséges áldozatot bemutassa. Midőn az áldozás előtt a szent ostyát a kehely felett széttöri, legnagyobb meglepetésére, sőt rémületére észreveszi, hogy élénk vörös vércseppek hullanak abból a kehelybe s a kendőre (korporáléra), amelyen az állott. Szent iszonyata, melyet a megnyilatkozó természetfeletti ébresztési szokott, nőttön nő, mikor azt látja, hogy mindenütt, ahová csak egy-egy vércsepp hullott, a töviskoronás *Krisztus-fő* mutatkozik. Erre a szentmisét félbeszakítja s a kelyhet a korporáléval együtt a sekrestyébe viszi. Az útközben aláhulló vércseppek a templom kövezetének öt márványlapját is megpecsételik. A pap erre nyomban *Orvietóba* utazott, hogy az ott tarózkodó pápa lábai elé borulva, reszkető szívvel, remegő ajakkal beszélje el neki a vele végbement csodálatos eseményt. A pápa az orvietói püspököket nyomban *Bolsenába* küldi, a kelyhet s kendőt ünnepélyes menetben *Orvietó* székesegyházába hozatja át, hivatalos vizsgálatot indít s a csodát hitelesíti. Az ezüst tartóba zárt kendő napjainkig

fennmaradt s a nevezett székesegyházban köztiszteltben részesül. A *bolsenai* csoda méltó tárgy volt *Rafael* ecsetjére is s úgy véljük, egyetlen római zárándok figyelmét sem kerülte el, midőn a *Vatikán* műremekeiben gyönyörködött. A legszebb emléke azonban a *bolsenai* csodának az Úrnap fenséges ünnepe, amelynek — az egész Egyházra való kiterjesztéséhez — az utolsó lökést megadta. (1264.)

A *brüsszeli csoda*. *Brüsszel* városában napjainkig pompás körmenetet tartanak évenként a *Krisztus* mennybemenetelét követő vasárnap egy csodás esemény emlékére. 1370-ben bizonyos *Jonatás* nevű *enghieni* zsidó csupa kereszténygyűlöletből 16 szent ostyát raboltatott magának a löweni szent *Katalin-templomból*. Megvetőleg dobta oda „a keresztények *Istenét*“ a családi asztalra s csúfolódás, káromkodás között hagyta ott heverni. Nemsokára reá *Jonatást* ismeretlen egyének meggyilkolták. Erre a család újabb szerencsétlenségtől való félelmében a szent ostyákat a brüsszeli zsidóknak szolgáltatatta át. Ezek épen nagypénteken zsinagógájukban a szent ostyákat becstelenségekkel illetve, késekkel szurdalták át. De ime megdöbbenésükre az átluggatott ostyákból bőséges vér ömlik. Valamiképen szabadulni akarván ettől a félelmetes titoktól, alkudozni kezdenek egy kereszténységre áttért zsidó nővel. Ezt viszont lelkiismerete arra kényszeríté, hogy az egész dolgot a plébánosnak jelentse fel. Az uralkodó a szentségtörő zsi-

dókat nyomban elfogatta s kivégeztette s a merénylet kiengesztelésére elrendelte, hogy évenként körmenetet tartsanak. A csodálatos szent ostyákból hármat drágakövekkel díszített szentségmutatóba foglaltak, a szent *Gedula* templomában őriznek s az évi körmenetben ünnepélyesen hordozzák körül.

A javernay-i eset. Franciaország Javernay nevű városkájában szokásban volt bizonyos napon az Oltáriszentséget a főoltártól bizonyos távolságban szőnyegekkel s gyertyákkal szépen feldíszített faemelvénnyel nyilvános tiszteletre kitenni s egész éjen át otthagyni. Ez a nap 1608-ban május 25-re esett. Midőn az ájtatoskodók este eltávoztak s a sekrestyében is erőt vett az álom, egyik szőnyeg lángba borult s csakhamar az egész fa-emelvény, mely a Legfőlségesebbnek trónul szolgált, elhamvadt. És az Oltáriszentség? Ime ott lebeg tovább a légben szabadon, támasz nélkül éjfélről reggelig. Az egész város csodájára tódul. A pap sietve egyházi ruhát ölt s lépcsőn a magasba hágva meg akarja fogni, hogy az oltárra vigye, de nem tudja elmozdítani helyéből. Megkezdí tehát az énekes szentmisét. Midőn az Úrfelmutatás véget ér, a szentségtartó magától megindul s valami mennyei csengetyű csilingelése között a főoltárhoz lebeg s szokott helyére telepszik. A nép pedig a földre borul s a meghatottságtól szinte magánkívül kiáltozza: „Áldassék és magasztaltassék a legméltóságosabb Oltáriszentség!” Még

inkább rendkívülivé teszi ezt az esetet, hogy a csoda hosszú időközön át évről-évre a szokott napon megismétlődött. A csoda meghálálására végzett szentmise alatt a kitett Oltáriszentség az Úrfelmutatás és áldozás között a mennyei csengetyű szava mellett bejárta a légben azt az utat, amelyet 1606 május 25-én tett meg. Ezrek és ezrek sereglettek ilyenkor össze bámulatára, imádására. Maga szalézi *szent Ferenc* is elzarándokolt „a *javernayi* szent ostyához“.

A *St.-andré¹* jelenés. 1902 január 26-án, Hetvened-vasárnap történt, midőn *Lacombe* c. kanonok-plébános a kihelyezett Oltáriszentség előtt végzé szentmiséjét. Amint az oltár lecke-oldalán, mindjárt a szentmise elején, az előírt imákat mondja s közben szabályszerűen tekintetét az Oltáriszentség felé fordítja, meglepődve veszi észre, hogy az úrmutató előtt férfiarc vonásai domborodnak ki. Alig mer hinni szemének s várja, hogy kedvezőbb álláspontból minden feltűnés nélkül figyelhesse meg a sajátságos tüneeményt. Az oltár közepére térve csakugyan kényelmesen teheti ezt. Meghatóan, fenségesen szép férfi-arc! „Oly szép, de oly szomorú arcot — írta a kanonok e könyv szerzőjének — még sohasem láttam.“ Maga részéről nem kételkedett többé, hogy az *Úr Jézus* szent ábrázata lebeg előtte. Igyekezett izgalmát elfojtva a szent-

¹ *St.-André* városka *Réunion* (vagy más néven *Île Bourbon*) szigetnek *st.-denisi* egyházmegyéjéhez tartozó plébániája. *Réunion* francia gyarmat az Indiai Óceánon.

miseáldozatot annak rendje-módja szerint bevégezni. A szentség kitéve maradt imádásra. Alig ért a plébános a sekrestyébe, nyomban kiküldi az egyik ministráló fiút: „Nézd meg, nincs-e ott valami különös az oltár felett?” A gyermek csakhamar visszajön: „Nagyságos úr — szól izgatottan — ott valami ember látszik.” Épen akkor lépett a sekrestyébe egy fiatal önkéntes, hogy valami kegytárgy megáldását kérje. „Nézzé, barátom — fordul erre a plébános a katonához —, mit mond ez a fiú. Legyen oly jó, figyelje meg, mi van a dologban.” Az önkéntes megteszi s a sekrestyébe visszatérve határozottan állítja: „Plébános úr, *Jézus* mutatja magát“.

Lacombe erre a plébániára tér bizonyos szántszándékossággal, hogy a dolgoknak szabad folyást engedjen. Mint futótűz terjedt el a csodálatos tünemény híre. Jönnek százan és százan, sürgőnyt menesztenek a saint-denis-i újság szerkesztőjéhez. Figyelik, tanulmányozzák. Lépcsőn felhágnak a tünemény közelébe, az oltár előtt s mögött. Eloltják a gyertyákat, befüggönyözik az ablakokat. A tünemény azonban nem változik. Csak a délutáni órákban vett fel oly alakot, mintha elefántcsont-feszület volna... Azután eloszlott. A szent arcot egy oda való úrhölgy le is rajzolta, ami azonban — a kanonok úr megjegyzése szerint — nem a legjobban sikerült. A másolatot — a kanonok úr jóvoltából — mi is közölhettük annak idején a „*Reménységünk*“

című folyóiratban. Ugyancsak megkaptuk a *Réunion-szigeten* megjelenő hitbuzgalmi lapot, amely az esetről felvett nagyszámú tanuvallo-másokat leköszölte.

A lourdesi csodák. A mult század 80-as éveiben a *lourdesi* víznek közismert gyógyító, csodás ereje mintha csak kiszáradt volna. Erre a *montaubani* egyházmegye egyik szentéletű papjának, *Lagardèrenek* az a terv jutott eszébe: tart-sunk szentségi körmenetet! Ha a csodák meg-újulnak, ezzel egyben meg van cáfolva az a tu-dákos ellenvetés is, mintha a gyulladások a víz vegyi összetételének volnának tulajdonítandók. A körmeneteket csakugyan megtartják s íme az-óta a csodák s azok feltűnőbbjei hirtelen vissza-térnek. Ki nem veszi ebben észre *Isten* szándé-kát? Ki nem látja ez ügyben a bold. Istenanya egész hivatását? Ő a hajnal, csak a napot elő-készíti. Ő, az *Immaculata*, bevezeti az Oltári-szentség századát. Akárhány csodás gyulladás s az Oltáriszentség szerepe közti összefüggés sok-szor kézzelfogható. Hatalmas bizonyíték ez a va-lóságos jelenlét mellett. Mert ha *Isten* babonát, bálványimádást tüntetne ki feltűnő csodákkal, akkor ő volna felelős a legnagyobb világesa-lásért. Ez azonban az ő végtelen szentségével meg nem egyeztethető. Sok eset közül csak egyet. Van *Lourdesban* egy önkéntes betegápoló. Még javakorbeli, elegáns megjelenésű férfiú. Nyulánk testalkat, szabályos arc, kék szemek, gesztenyeszínű szakáll. Lám ez egy feltámadott

Lázár; Lourdesban támadt fel. Úgy hozták ide néhány éve deszkára kiterítve. Tehetetlen láb-szárai merevek, érzéketlenek, mintha két kőoszlop volnának. Igazi hullá, amelynek — úgy látszik — nem hiányzik egyéb, csak a koporsó. És ime egyszerre csak felkel hordozható sírjából, amelyen ide s tova szállították ezt a félholtat. Visszatér hirtelen életereje, arca ragyog a boldogságtól. Aztán *Lourdesba* vissza-visszatér, hogy tiszta szeretetből önkéntes szolgálatára áldozza magát azoknak, akik szintén oly nyomorultan jönnek ide, mint egykor ő. Neve mindenki előtt ismert, kik *Lourdessel* valaha foglalkoztak. *Gargam Gábornak* hívják. 1899 december 17-én történt. *Gargam* a *Bordeaux* és *Páris* között közlekedő gyorsvonaton postatiszti szolgálatot teljesít. A mozdony egyszerre csak felmondja a szolgálatot, minek következménye az volt, hogy a 10 perccel utánuk induló expressz a sűrű sötétségben szörnyű vasúti szerencsétlenségnek lett az okozója. A roppant katasztrófa éjjel, kevéssel éjfél után történt. *Gargamot* másnap reggel 7 órakor a pályatesttől 17 méternyi távolba dobva havon fekvé, vérbefagyva találták meg. A közeli angoulemi kórházba viszik — tehát épen szülőföldére —, ahol megkezdődött mintegy 20 hónapos haldoklása. Testileg roncs, de lelke állapota talán még szomorúbb. Alig harmincéves, de már 15 éve templomot belülről nem látott. Istenről alig lehet említést tenni anélkül, hogy a beteg izgalomba jöj-

jön. Azonközben rokonai, ismerősei valóságos összeesküvést szőttek ellene: az ima összeesküvését az ő megtérése érdekében. Résztint, hogy egy újabb — ki tudja, hányadik — operáció elől kitérjen, résztint, hogy családjá szinte zaklató kéréseinek eleget tegyen, rászánja magát, hogy egyik *lourdesi* zárándoklatban résztvesz. Hozzá tartozói figyelmeztetik, hogy ilyenkor gyónni is szokás. Végre — inkább a helyzet kényszere folytán — ezt is megteszi. De a szentáldozáshoz még nem érzett elég hitet magában. Utóbb erre is rábeszélést s augusztus 16-án egy kis töredékkel megáldoztatták, mert az egész szentostya lenyelése túlságosan nehezére esett volna. Nagy nehézségekkel szállították *Lourdesba*, mert minden zökkenés ájulásba ejtette. Fásult lelke bízni nem tudott, szíve érzéketlen maradt. *Lourdesban* megint megáldozott. Bizonyos becsületérzésből tette, mely mindenkit köt ígéretével szemben. Az *Úr Jézus* fogadása után valami belső mozgalom támadt benne. Bizonyos ellenállhatatlan erő arra ösztönzi, hogy imádkozzék. De hiába próbálja. Sóhajok fojtják el ajkán a szót. A kegyelem, a hit kezdett benne működni, épen úgy, mint mikor a napfény behatol a sötét odúba, ha azon valami rést nyitnak neki s világosságot s életet kezd ott terjeszteni. Mintha valami bizsergést is érezne tagjaiban... de ez csak képzelődés volt. Augusztus 20-án délután a *lourdesi szent Szűz* csodálatos fürdőjébe viszik s deszkára fektetve óvatosan alámerítik. Ekkor

volt először ereje imádkozni. Hangos szóval kiáltja a szokásos fohászokat: „Anyám, könyörülj rajtam! *Lourdesi* Miasszonyunk, gyógyíts meg engem! Betegek gyógyítója, könyörögj értünk!“ Ámde a gyógyulás nem következett be. Délután 4 órakor az Oltáriszentséggel tartott körmenetre viszik s az út mentére helyezik. Szomszédjai rémülten veszik észre, hogy elájul, arca megkékül. Megérintik. Hideg. „Vigyétek el hamar innen — kiáltanak —, nehogy itt haljon meg!“ Már fogják hordágyát, hogy tovább szállítsák. „Ugyan, hagyjátok most már — szólal fel erre egyik közelálló —, ha meghal, meghal. Betakarom arcát kendővel, úgy hogy senki sem veszi majd észre.“ Kevéssel utóbb, mindenki csodálatára, a beteg újra felnyitja szemét, visszanyeri eszméletét. Már azt hiszi, vége a körmenetnek — s nagy s mély szomorúság fogja el. De ime egyszerre csak hangos imát, éneket hall. Ez úgy hat rája, mint a végítélet harsonája, mely a holtakat életre hívja. Igyekszik felkelni. Húsz hónapja nem sikerült neki. Többször próbálja. A körülállók csitítják, nyugtatják. De ő nem enged. Előtte halad az élet Ura. Felkel, talpraáll, hogy amúgy pongyolában induljon utána. Visszakényszerítik fekvőhelyére. De a csoda máris nyilvánvaló s mindenki szíve reszket a szent izgalomtól, felindulástól. Elviszik — mintegy diadalmenetben — a gyógyulást konstatáló irodába. „Megérkezése — állítja *Boissarie* dr. — egyike volt a legmeghatóbb jelene-

teknek, melyeknek valaha tanui voltunk. Hatvan doktor volt jelen. Tanárok, klinikai s kórházi orvosok, újságírók, hívők és hitetlenek. *Gargam*-t — szokás szerint — hordozható ágyon hozzák. Édesanyja, ápoló s néhány ápoló-hölgy kísérik. Felegyenesedik előttünk. Olyan, mint a kísértet. Nagy, nyitott szeme kiállott szenvedéseiről tanuskodik. Arca beesett, olyan, mint az aggastyán ez a 32 éves ember.

Gargam azután testsúlyát, erejét, fiatalos frissességét rohamosan visszakapta. Gyógyulásának csodás jellege annál igazoltabb, mert számos orvosi vizsgálat, melynek magát az *orléansi* vasút-társaság ellen indított perekben alá kellett vetnie, őt hivatalosan teljesen munkaképtelennek s gyógyíthatatlannak bizonyította.

Néhány évvel ezelőt e sorok írója *Lourdesből* levelezőlapot kapott, melyen a többek közt ez az érdekes sor is szerepel: „Tisztelettel üdvözlő *Gargam Gábor*, a csodálatosan meggyógyult”.

Ugyan nem vagyunk hivatottak s jogosultak egyesek eseteit csodáknak minősíteni. Ez a hivatalos Egyház hatáskörébe tartozik. De mégis szinte lehetetlen e helyt rá nem mutatnunk, hogy a katolikus Egyházat és *csakis a katolikus Egyházat* csodák kísérik. Nem tagadja, nem szégyelli azokat, mint ahogy nem szégyelli senki a pecsétet nemesi oklevelén. A protestantizmus hallgat a csodákról, jóllehet ezzel tudta volna isteni küldetését és reformátori hivatását egyes-egyedül *hitelesen* igazolni. „Az új vallás

prófétái — mondja *Pázmány Péter* erőteljesen — összevéve sem tudtak egyetlen sánta lovat meggyógyítani.“ Nem üt-e ez szöveget minden komolyan s tárgyilagosan gondolkodó ember fejébe s nem nyilallik-e ez bele minden tévelygő felebarátunk lelkiismeretébe?

A csodák csodája.

Egyházunk az Eucharisziát *csodálatos* Oltáriszentségnek nevezi és méltán. Valóban, a csodák csodája az, a csodák összege, Isten mindenhatóságának valóságos remeke.¹

Vegyük e szempontból sorra azt, amit Egyházunk az *Eucharisziáról* tanít, amennyire ezt könyvünk célja s keretei megengedik.

Első csoda az *Eucharisziában* maga az *át-lényegülés*. A tridenti szent zsinat erről így nyilatkozik: „Ki van közösítve, aki azt mondja, hogy a legméltóságosabb *Oltáriszentségben* a kenyér és bor állaga (substanciája) a mi *Urunk Jézus Krisztus* testével és vérével együtt megmarad és tagadja a *csodálatos és páratlan* átváltozást, amellyel a kenyér egész állaga testté és a bor állaga vérré válik, úgy hogy a kenyérnek és bornak csak színei maradnak, amely átváltozást az *Egyház* igen alkalmas szóval *át-*

¹ A csodát itt nem szoros theologiai értelemben vesszük, mert ennél az *érzékelhetőség* is a lényeges kellek közé tartozik.

lényegülésnek (transsubstantiationnak) nevez.“ Ez hitünknek egyik lényeges ágazata, dogmája, melyet minden katolikus belsőleg hinni s külsőleg vallani tartozik.

Isten mindenható ereje a konzekrációkor (átváltoztatáskor) a kenyeret s bort valósággal megsemmisíti, amihez épen olyan végtelen hatalom szükséges, mint a teremtéshez és *Jézus Krisztus* testével s vérével helyettesíti. Megmaradnak azonban a kenyér s bor járulékai, aminek a szín, íz, szag, halmazállapot, súly, alak stb. Mindezt egy szóval *színek*, vagyis látszatnak szokás nevezni.

A kenyéren s boron tehát érzékeinkre nézve semmi sem változik; a tulajdonságok, a „járulékok“, a „színek“ fennmaradnak. De ime ebben újabb felfoghatatlan csoda! Mi tartja fenn a színeket? Nem a kenyér és bor; mert azok létezni megszűnnek. Nem is *Krisztus* teste s vére, mert ezek minden *kiterjedés nélkül vannak jelen* a színek alatt. De még egyébként is, ha *Krisztus* teste és vére volnának a kenyér s bor tulajdonságainak, színeinek alanyai, fenntartói, akkor *Krisztus* testét fehérnek, kereknek, kenyérízűnek, *Krisztus* véréét viszont borízűnek, borszagúnak stb. kellene állítanunk, ami képtelenség.

Mi tartja tehát fenn a kenyér s bor színét, tulajdonságait, járulékait? Csoda ez, mélységes titok, amelyre csupán az isteni mindenhatóság tud feleletet adni.

Mindazonáltal meg kell itt jegyeznünk, hogy

a kenyér- s bor-szín az alattuk rejtelkedő *Krisztussal* valamiféle szentségi egységet alkot s szorosán *Krisztushoz* tartozik az ő titokkal teljes szentségi állapotában. Miért is a szent színeket is *Krisztussal* egyetemben, szóval az *Oltáriszentséget* úgy, ahogy van, imádnunk kell.

Újabb és újabb csodákat tár elénk *Jézus Krisztus* jelenlétének módja az *Oltáriszentségben*.

Krisztus ugyanis mind a két szín alatt külön-külön teljes egészében jelen van.

Az átváltoztató (konzekráló) szavak értelmében (ez az én *testem*; ez az én *vérem*) s azok erejénél fogva a kenyér-szín alatt *Krisztus* teste van jelen, a bor színe alatt pedig *Krisztus* vére. Minthogy azonban a megdicsőült *Krisztus* többé már meg nem halhat, szét nem darabolható, teste s vére s ezektől lelke és Istensége el nem választható. Azért a test titokzatos módon, ahol csak van, odavonja az egész *Krisztust*, hasonlóképpen a vér is. A test és vér misztikus elkülönzésének oka csupán Urunk szenvedésének és halálának visszatükrözése s titkos megújítása, amennyire ez jelen állapotában lehetséges. (Lásd bővebben a szentmisénél 144. lap.)

Sőt mi több, a két szín minden, még a legkisebb érzékeink alá eső részecskéjében is *Krisztus Urunk teljes egészében* van jelen. Ha tehát széttörjük, megosztjuk a színeket, nem *Krisztust* törtük szét, osztottuk meg, hanem csupán az ő jelenlétét sokszoroztuk.

Jegyzet: A jelenlétnek többféle módját különbözteti meg a keresztény bölcselet. Egyik a körülírt (circumscriptiv) jelenlét, amellyel a testek töltik be a teret olyképen, hogy minden egyes részecskéjük a térnek más és más helyét foglalja le a maga számára. A másik a *határolt* (definitiv) jelenlét. Ez a szellemi lények jelenlétmódja, amelyek — minthogy részeik nincsenek — ahol csak vannak, teljes egészükben vannak. Jelenlétük azonban csakis addig terjed, ameddig erejük és hatásuk elér. Azontúl sehol sincsenek. Ilyen pl. a mi lelkünk jelenléte testünkben. Lelkünk ugyanis testünknek minden élő porcikáját teljes egészével hatja át, ámde rendes körülmények között hatásköre s így léte testünk határain túl nem terjed. Testünkkel tehát el van határolva. Végül szent hitünkéből a jelenlétnek még egy harmadik módját is ismerjük s ez a *szenségi* (sacramentális). Ezt röviden így magyarázhatjuk meg: Krisztus egész valóságában a szent színek alatt úgy van jelen, mint ahogy lelkünk testünkben. Kiterjedés nélkül — minden részecskében —, egészen. A különbség csak az, hogy míg lelkünk testünkön kívül sehol sincs, addig *Krisztus* mindenütt ott van, ahol csak konzekrált kenyér s bor, szóval szent színek találhatók.

Ezzel egyben szent hitünk más csodálatos dologra is felhívja figyelmünket. Ime a dolgok s személyek lényege s azoknak bizonyos helyen való jelenléte nem *azonos* valami. Nem ellenkezik tehát a józan ésszel s az isteni mindenhatóságot nem mulja felül, hogy e kettőt olyképen szét is válassza, hogy megsokszorozza valaminek vagy valakinek a jelenlétét anélkül, hogy az illető dolgot vagy személyt megsokasítaná. Ime *Krisztus* egy marad, de a jelenléte csodálatos módon számtalan. Egyik jelenléte szerint pihen a kehelyben, a másik jelenléte szerint felmutat-

ják, viszik a beteghez, avagy az áldozó keblébe száll. Mily csodák ezek!

Krisztus jelenléte a szent színek alatt csak addig tart, míg a színek épek s meg nem romlanak. *Isten* ugyanis, hogy teljes inkognitóját megőrizze, a természet törvényeit a színekre is kiterjeszti s hatni engedi, akárcsak kenyér s bor volna alattuk. Amint tehát a színekben olyan változás mutatkozik, aminőt a megromlott kenyér s bor tüntet fel, nyomban megszűnnek alkalmas szentségi jel lenni s *Krisztus Urunkat* tartalmazni. Ilyenkor már *Krisztus* teste s vére helyett az az anyag van csupán kezünk között, amelyre a megromló kenyér s bor szétbomlik. De honnan jön ez az anyag? *Isten* teremti oda. Csoda! Ismét csak csoda!

De ez a sok csoda, amelyek értelmünket ugyan messze felülmulják, de azzal ellentmondásban nincsenek, távolról se tegye tétovázóvá hitünket, hanem sokkal inkább élessze, lobbantsa lánggra szeretetünket. Mert ime, miért meríti ki *Isten* mindenhatóságát, miért halmoz csodát csodára? Nemde azért, hogy végtelen szeretetét reánk áraszhassa s önmagát nekünk — jelen emberi állapotunknak s viszonyainknak megfelelő módon teljesen oda adhassa? Ne botránkozzunk meg tehát épen *Istennek* minden fogalmunkat s képzeletünket felülmuló — mert végtelen — szeretetén, hanem inkább lelkesedve valljuk a szeretet apostolával: „És mi megismertük és hittük az *Istennek* hozzánk való szeretetét“. (I. Jn. 4. 16.)

Midőn *Samonas gázat* püspök egy karavánnal *Palesztinában* utazott, egyik szaracén azt kérdezte tőle, mikép lehetséges az, hogy a kenyér *Krisztus* testévé s a bor vérévé változik? A szent püspök erre azt felelte, hogy *Isten* csodálatos hatalmával itt is megteheti azt, amit a természet rendjében naponként eszközöl. Születéskor — mondá a püspök — te sem voltál akkora, mint jelenleg; ki teszi azt, hogy növekedjél? Amit naponként megeszelsz, nem megy-e át szintén tested lényegébe? — De hogyan lehetséges — kérdi tovább a muzulmán —, hogy valamennyi templomokban *Jézus Krisztusnak* ugyanaz a teste legyen jelen? Istennél semmi sem lehetetlen — válaszolá a püspök — és e feleletnek elégnek kellene lennie. De hogy meggyőzzek ennek lehetséges voltáról, mondok egy hasonlatot: Ha a tükröt összetörjük, nem ugyanaz a kép látható-e valamennyi darabban? És az én szavamat nem hallja-e minden egyes személy a társaságban? Mondd csak, hogyan lehetséges ez? — A szaracén megszégyenült, a karaván keresztény tagjai pedig nagyon épültek a püspök beszédén és megerősödtek hitükben.

Viselkedésünk az Oltáriszentséggel szemben.

„Az igaz pedig a hitből él“ (Rom. 1. 17.) — mondja az apostol. Az *Oltáriszentséggel* szemben tanusítandó viseletünket is a hitnek kell irányítania. A protestáns *Lavater* mondotta: „Ha én hinni tudnám, hogy *Krisztus* valósággal jelen van az *Oltáriszentségben*, nem kelnék fel előtte többé térdeimről“. És mi hisszük, hogy „az örökkévalóság halhatatlan és láthatatlan Királyával, az egyedül való *Istennel*“ állunk szemben az *Eucharisziában*, „kinek tisztelet és di-

csőség mindörökkön örökké“ (V. ö. I. Tim. 1. 17), azért tehát előtte térdre kell borulnunk s azt a legmélyebb alázattal s legbelsőbb ájtatossággal imádnunk.

Térdre kell borulnunk! Igen, ez a tiszteletadásnak előírt módja az *Oltáriszentséggel* szemben. Ha az oltár előtt, melyen az *Úr Jézus* jelen van, áthaladunk, térdet hajtunk s pedig nyugodtan, lassan, mélyen, egészen a földre. Ha pedig az *Oltáriszentség* ki van helyezve vagy felmutatják azt, akkor mindkét térdünket s fejünket meg kell hajtánunk. De egyáltalán egész templomi viseletünknek vissza kell tükröznie azt, hogy tudatában vagyunk a hely végtelen szentségének. Legjobb, ha a padban is térdelünk, vagy legalább is nagyon tisztességesen ülünk, ahogy azt földi hatalmasságok előtt tennők, ha az egyáltalán meg volna engedve. De halljuk *Aranyszájú szent Jánost*: „Nem tudjátok, mint állottak az angyalok az üres sírnál? Még a puszta hely iránt is, melyben az Úr nyugovék, sok tiszteletet tanusítottak. Mi azonban nem üres sírnál, hanem annál az asztalnál állunk, melyen maga a Bárány van. Hogyan menthetjük tehát magunkat, mikor lárma és tolakodás között járulunk Hozzája?“ Főleg ünnepélyes menyegzők alkalmával szoktak ily tűrhetetlen botrányok napjainkban előfordulni.

Lehet, hogy ugyanez a szent egyháztudós — szerényen, leplezetlenül önmagáról beszél, midőn a következő nyilatkozatot teszi: „Emlék-

szem, hogy... bizonyos aggastyán mondotta, hogy ő egyszer abban a kegyelemben részesült, hogy egész sereg pompásan öltözött angyalt szemléltethetett, akik meghajtott fővel az oltár körül álltak, miként a testőrök szoktak az uralkodó jelenlétében. Másvalaki pedig azt beszélte nekem, hogy maga látta s hallotta, amint a szentmisét végző pap körül angyalok állottak s a mennyei lelkek egész kara környezé az oltárt, a jelenlevő *Krisztus* dicséretét zengedezve“.

Hogy a szent patriárcha csakugyan magáról szól, igazolni látszik szent *Nilus* egyik látomása, melyet így beszél el: „Amint *Chrysostomus* a szent áldozatot kezdé, azonnal körülállták az oltárt a boldog mennyei szellemek, ragyogó öltözetben, födetlen fővel, meghajtott arculattal s a legtisztelettel-teljesebb csendben; és úgy maradtak ott e félelmet keltő titok bevégzéséig. S azután szolgálatkészen követték a papokat és diákonokat, kik a szent testet és vért a jelenlevők között kiosztották“. Az *Oltáriszentség* eleven hitéből ered azután a gyakori s buzgó *szentséglátogatás üdvös gyakorlata*.

De szóljanak erről is inkább a szentek s választott lelkek, kik ebben nekünk oly szép s megható tanítást s példát adtak.

„A bölcsek — mondja *Aranyszájú szent János* — egész *Perzsia* szélső határáról jöttek az istállóba a Gyermek látogatására és imádására; és mi, kik nem vagyunk kénytelenek messze út fáradalmait viselni, hogy templomainkban, az

oltárszekrényben imádhassuk Öt, kiknek csak házunkból kell kilépnünk, vonakodunk ezt megtenni? Nem a legnagyobb hanyagság és égbekiáltó hálátlanság ez?”

A választott lelkek az oltárszekrény előtt töltötték életük legboldogabb óráit. Ide jártak üdülni, erősödni, vigasztalódni. Csak a szent engedelmesség s fontosabb kötelességek tudták őket innen elszakítani.

Xaveri szent Ferenc, *India* nagy apostola, térítői munkája mondhatatlan napi fáradalmai után sokszor az egész éjet az oltár zsámolyára borulva tölté. Hacsak tehetette, a templom közvetlen szomszédságában vett magának lakást. A tabernákulum volt a legkedvesebb szomszédsága. *Malagában* tartózkodása alatt pedig épen — mint valami második *Sámuel* — a sekrestyében, a puszta padozaton szokott hálni, ki-kimenve minduntalan innen a templomba, sokáig térdelve ott, az oltárszekrény előtt . . .

Paulai szent Ferenc, ha valamely fontos ügyben a véleménye felől megkérdezték, mint egykor *Mózes*, ő is az isteni szövetségsátorhoz, az oltárszekrényhez sietett tanácsért és utasításért.

Tiszteletreméltó *De Ponte Lajos* jezsuita atya, a nagy elmélkedő, annyit időzött a tabernákulum előtt, hogy méltán nevezték őt „az oltár hű őrtállójának”. Szinte rendes volt nála az egész éjtszakát az oltár előtt tölteni. De napközben is annyiszor látogatta az *Eucharisziát*, ahányszor

csak tehetette. Azt hitték róla, hogy nem is élhet nélküle. Sem meleg, sem hideg, sem gyengélkedés nem tarthatta vissza, hogy látogatásait az Úrnál megtegye. Ilyenkor mintha azonnal egészségessé vált volna. Mikor agg korában mankóival a kápolnába bicegett, egyszer így szólott: Örömetst fáradok én idáig s fáradnék még tovább is, hogy bebizonyítsam, mily nagyra becsülöm én a kegyelmet, hogy Uram előtt megjelenhetek. Mikor betegségében még mankóival sem tudta szobáját elhagyni, ájtatossági gyakorlatai közben lehetőleg mindig abba az irányba fordította arcát, amerre az ő jó Urát őrzik az oltárszekrényben.

Szent Domonkos, hogy szíve hevét enyhítse, kinyitotta a tabernákulum ajtaját s fejét benyujtva, ott pihen, mintegy *Ura* kebelén: „Imádkozzunk ama helyen, hol az ő lábai állanak“. (Zs. 131. 7.)

Ámde mit is beszéltek a választott lelkek oly huzamosan az *Úr Jézussal*, avagy egyáltalán lehet-e ő vele bizalmas szót váltani? Egyik legmeghatóbb feleletet erre az a jámbor földműves adta, kit plébánosa, *Vianney szent János* (1786—1859.) effelől megkérdezett. „Nem szólok én semmit — felelt az egyszerű jó öreg — s *Ő* sem szól semmit. Én csak nézem *Őt* s *Ő* néz engem s a szívem úgy felmelegszik.“ De mégis beszél ott az *Úr*. Beszél a *Szentírás* s egyes szenteinek adott kinyilatkoztatások által, ha ott az oltár előtt térdelve, egykor elmondott szavait mi az

ő ajkára adjuk s azok felett elmélkedünk. Beszél főleg a kegyelem belső ihletése által, mellyel nem ritkán szívünket felmelegíti, lánggra gyullasztja.

És mit mondjunk viszont mi az *Úr Jézusnak* ott az oltár előtt? Kövessük ebben *Pazzi szent Magdolna* tanácsát. „A jó barát — mondja ő — ha jó barátjánál lakik, sokszor meglátogatja ezt, jó reggelt, jó estét, jó éjszakát kíván neki s napközben is felhasznál minden kínálkozó alkalmat, hogy vele néhány barátságos szót váltson.“ Látogasd meg tehát te is gyakran az *Urat az Oltáriszentségben*. Ott az oltár zsámolyán igen alkalmas helye van a belső imának. Ajánld fel látogatásaid alkalmával az örök *Atyának* az ő egyzülött *Fia* drágalátos vérét; és csakhamar tapasztalni fogod, hogy e látogatások felette alkalmasak lesznek arra, hogy benned a szeretetet növeljék.“

Midőn a szentéletű *Feria* grófnőt, kit „az *Oltáriszentség* arájának“ neveztek, megkérdezték, mit tud csinálni oly sok ideig a templomban, ezt a választ adta: „Amit az udvaronc a király előtt, a beteg orvosa előtt, a szegény a gazdag előtt, az étkező a terített asztalnál, azt teszem én a templomban *Istenem* előtt“. Ugyanő huszonnégyéves korában özvegyiségre jutván, *szent Katalinról* nevezett szerzetesnő lesz. Cellácskájának ablaka a templomba, az oltár felé szolgált. Minden szabad percét ennél a kis ablaknál szent szemlélődésbe merülve tölti. Mikor egy főrangú

rokona megkérdi, mivel foglalkozik ilyenkor, így felel: „Mindörökké itt maradnék! Nincs-e itt a mi jó *Istenünk*? Ó, felséges, kegyes *Istenem*! És még azt kérded, mit csinálok előtte? *Szeretem* Őt; mert kit illet nagyobb szeretet, tisztelet és dicsőség, mint *Istent*? *Hálát adok* neki; mert kitől nyertünk nagyobb jótéteményeket, mint *Istentől*? *Áldozatot mutatok be* neki; mert kinek áldozzuk fel magunkat s mindenünket, amink csak van s amink csak lehet, ha nem annak az *Istennek*, kitől mindent kaptunk? *Kérem Őt*; mert ki adhat nekünk több és nagyobb kegyelmet, mint ő, a kegyelmek szerzője, a mindenség *Ura*? . . . Mit tesz a szegény a gazdag előtt? Mit tesz a beteg orvosa előtt? Mit tesz a szomjas a forrás közelében? Mit tesz az éhező a gazdagon megrakott asztalnál? . . .“

De legyen az utolsó szó e pontban a mézajkú *szent Bernáté*: „Ime az *Úr*! Ime itt találkozhatom az én *Uram*, királyom, édes testvérem és meghitt barátom, kegyes *Jézusom Szívével*. Tehetem-e, hogy meg ne látogassam, ne imádjam?“

AZ EUCHARISZTIA MINT SZENTSÉG.

A szentáldozás természete.

Isten az Eucharishtiának két fontos szerepet szánt Egyházában. Azt akarta, hogy a lelki élet tápláléka legyen s szolgáljon áldozatul, mint legfelségesebb istentisztelet, aminőt csak teremtmény Teremtőjének bemutathat.

A jelen fejezetben az *Eucharishtiáról* mint lelkünk táplálékáról beszélünk. Mint ilyen foglal helyet a *Krisztus Urunktól* rendelt hét szentség között.

Az *Eucharisztia*, mint szentség, nem egy szempontból a többi szentségtől eltérő természetű. A többi szentség ugyanis átmenő jellegű. Addig létezik, amíg kiszolgáltatják. Utána már csak a hatásai maradnak fenn, de a szentség, mint ilyen, végbement, elenyészett. Az *Eucharisztia* azonban állandó (permanens) szentség. A szentmise alatt, az átváltoztatás (konzekráció) következtében létesül s most már szentség marad, míg a színek tartanak. Hatását pedig csak akkor fejti ki, ha később — esetleg hetek múltán — az áldozó lelkével-testével érintkezésbe lép. Ez

akkor történik, ha a szent színeket magunkhoz vesszük, megesszük, megisszuk.

Az *Úr Jézus* ugyanis a szentáldozás gyümölcseit az ő szent teste s vére megevéséhez, megivásához kötötte: „Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, örök élete vagyon...” stb. (Jn. 6. 54.)

Miért is az áldozik s részesül az *Eucharisztia* szentségi malasztjaiban, aki a szent ostyát *lenyeli*. Ezt nevezi ugyanis mindenki evésnek. Ellenben nem áldozik s így nem kap szentségi malasztokat, aki a szent ostyát csupán szájába veszi s onnan kiadja, avagy azt szájában teljesen felolvadni engedi. Az ilyen ugyanis az *Eucharisziát nem ette meg*. Már csak ezért sem tartjuk megfelelőnek, hogy az ostyák túlságos vékonyak, kicsinyek s szinte patyolatszerűek legyenek. De ha már ilyenek, igyekeznünk kell azt mielőbb lenyelni; annál is inkább, mert így a kiköhögés veszélye is el van hárítva.

Ellenben a beteg megáldozott s elnyerte a szentáldozás kegyelmeit, ha netalán a *Szentséget* kihányná.¹

¹ Az olyanoknál, kiket köhögési vagy hányási inger gyötör, nagy óvatossággal kell eljárni, ha áldozni akarnak. Inkább ne áldozzanak, semhogy ezt a nagy *Szentséget* a tiszteletlenség veszélyének tegyék ki. Ha a beteg az áldozás után mégis hányna, amennyire lehet, figyelmessé kell erre tenni a lelkiatját, mert az ő joga s kötelessége a Szentséggel bánni s főleg azt megérinteni. Az eljárás egyébként ilyenkor a következő: Ha a szent ostya még megkülönböztethető, el kell azt különíteni,

Az *Eucharisztia* addig fejti ki bennünk szent-ségi hatásait, míg csak gyomrunkban fel nem oszlik. Ez pedig az áldozó egészségi állapota szerint 8—10 perc, esetleg egy félóra alatt szokott végbemenni. A kegyelem kiáradása azonban nem annyira a jelenlét időtartamától, mint sokkal inkább az áldozó felkészültségétől, lelki tisztaságától s szeretetétől függ. Azért oly fontos a szentáldozásra való előkészület s főleg azért oly drágák a *Szentség* fogadása után *Krisztus Urunkkal* együtt töltött percek. Buzgalmunk, szeretetünk fokozódásával mind dúsabban szívároghat át lényünkbe a malaszt az Ő istenemberi személyéből. Ellenben a lanyhaság, közömbösség nagyon hátráltatja bennünk a magunkba zárt isteni szerelemnek nagyszerű, de titokzatos működését.

Vajjon aki a szent vért is magához veszi, több vagy egyéb kegyelmekben is részesül-e, mint az, aki csak kenyér színe alatt fogadja *Krisztust*? A mai napig vitatott s eldöntetlen kérdés ez az *Egyház* tudósai között. A legtöbb közülük azon a véleményen van, hogy semmi különbség sincs az egy vagy két szín alatti áldozás hatásai között. A *tridentí* szent zsinat ugyan az utraquisták (kelyhesek) ellenében hangsúlyozta, hogy az egy szín alatti áldozás — mivel az egész *Krisztust* közli — az áldozó összes szükségleteit s igényeit kielégíti. Fel-

leöblíteni s a tabernákulumban külön edényben tartani. A hátramaradt anyagot — amivé a szent ostya bomlott — az oltár mögötti nyílásba, az ú. n. szakráriumba tesszük. Ha a szent ostya már fel nem található, az egész kihányt anyagot vattával felitatjuk s így megégetjük. A hamu ugyancsak a szakráriumba kerül.

sorolta azután az okokat is, amelyek az egy szín alatt áldozás mellett szólnak. (V. ö. Egyházparancsok 131. lap.) Afelett azonban, vajjon *Krisztus Urunk* szent testének vannak-e oly mellékhatásai is lelkünkre, amelyeket a szent vér nem fejt ki és viszont, a szent zsinat — miként annak történetírója, a jeles *Pallavicini* megjegyzi — nem akart dönteni. Jó okok vannak, hogy mi e pontban az általánosabb véleménnyel szemben foglaljunk állást. Igen, mi erősen hisszük, hogy a szent vér oly mellékes gyümölcsöket is rejteget magában, amelyeket a szent test nem közöl. A szentségi jeleknek ugyanis megfelel a hatásuk. Ámde a szent test s vér szentségi jelei — a kenyér s bor — azonkívül, hogy a test táplálásában s fenntartásában közreműködnek, meglehetősen más hatást fejtenek ki szervezetünkre. Hasonlóképpen tehát a kenyér által jelzett szent testnek s a bor által jelzett vérnek más s más gyümölcse is lesz lelkünkre. Nevezetesen a szent vér úgy hat lelkünkre, mint ahogy a bor testünkre. Vidámítja lelkünket s elűzi annak egéről a vigasztalanság fellegeit, keménnyé, bátorrá teszi a munkában, szenvedésben. Nem egy szentatyja vallja ezt a nézetet. Így *szent Cyprián* a Zsoltár igéit: „Kedvadás poharam mely jeles” (Zs. 22. 5.) magyarázva hosszú párhuzamot von a bor s szent vér hatásai között. *Szent Ambrus* pedig ez ügyben így nyilatkozik: „Szívünket e táplálék megerősíti, az ital pedig, miként a próféta állítja (Zs. 103. 15.), felvidámítja. Amíg tehát a test szentségének sajátossága, hogy tápláljon megerősítve a gyengéket, addig a vér szentsége főképen azt eszközli, hogy tápláljon megvidámítva a szomorúakat s megedzve őket a munkára s szenvedésre”. (V. ö. Stentrup De SS. Eucharistiae sacramento. 1900.)

Talán ezért éneklí az *Eucharisztia* legnagyobb költője, *Aquinói szent Tamás* is: „Törekény híveit testével táplálta; szomorú szívüket vérrel vigasztalta”.

Mindazonáltal ezek a mellékhatások távolról sem oly jelentékenyek, hogy azokat a súlyos okokat megdöntsék, amelyek miatt a *római Egyház* híveinek az *Eucharisziát* csupán egy szín alatt szolgáltatja ki.

Az új törvénykönyv határozottan előírja, hogy az áldoztatás (a római szertartásban) csakis a kenyér színe alatt történik. (852. kánon.)¹

Mínthogy azonban ugyancsak az új Kódex megengedi, hogy a hívek bármely szertartás szerint szabadon áldozhatnak, nincs kizárva, hogy a róm. katolikusok a görög katolikusoknál járuljanak az Úr asztalához s így az *Eucharisztia*t mind a két szín alatt fogadják. (866. k.) A szent útravalót azonban, mint ugyanez a törvény előírja, mindenkinek a saját szertartása szerint kell fogadnia.

A szentáldozás gyümölcsei.

„Ó, csodálatos szeretet! — kiált fel *Arany-szájú szent János* — az Úr önmagát adja nekünk a legméltóságosabb Szentségben. Mindent odaad, amije csak van, úgy hogy nincs többé mit adnia... Ó, bámulatos csodája a szeretetnek! Az az *Isten*, aki ura mindeneknek, a mi tulajdonunk lesz!“ Az isteni szeretetnek ez a kiáradása bizonyára fogalmainkat messze felül-

¹ Az egy szín alatti áldozás igen nagy előnyeit „Az Anyaszentegyház öt parancsa“ című könyvünkben bőven felsoroltuk. (131. lap.) Nem lesz érdektelen megjegyezni, hogy napjainkban maguk a protestánsok is hazánkban arra hajlanak, hogy a közös kehely használatáról lemondjanak, minthogy orvosi szaktekintélyek ezt veszélyesnek minősítették.

muló módon meggazdagítja a jól felkészült lelkét. Ha az Úr megáldá *Obededomot* és egész házáat, mert a szövetség szekrénye az ő hajlékában három hónapig szállást talált (II. Kir. 6. 11.), vajjon nem fogja-e ajándékaival elhalmozni azt a szívet, amelyben jómaga személyesen választ lakást?

Megtartja s öregbíti a megszentelő malasztot.

Legelső ajándéka az Úrnak, a szentáldozás leglényegesebb gyümölcse az, hogy megtartja s öregbíti bennünk a megszentelő malasztot és járulékait, az erényeket s a Szentlélek ajándékait. Nemkülönben jogot ad a segítő malasztok bőségére, hogy a jócselekedetek buzgó gyakorlata által megtartsuk, bővítsük s tökéletesítsük magunkban a kegyelmi életet.

Élet! *Krisztusból* merített kegyelmi, isteni élet! A szeretetnek minő titka! „Mily pásztor táplálta valaha az ő juhait tulajdon vérével? De mit is beszélek pásztorról? Nem bízzák-e néha még az anyák is idegen emlőre gyermekeiket? Ő azonban nem tűri, hogy övéivel így bánjanak, Ő maga táplálja őket saját vérével, magához vonzza őket egészen.” (*Chrysostomus.*)

A malaszt fenntartása s gyarapítása a főcél, amelyért Krisztus a szentáldozást rendeli, miként ezt maga kijelenti, mikor azt mondja: „Aki eszik engem, ő is él *énérettem*“. (Jn. 6. 58.)

Vannak ugyan a malasztnak egyéb eszközei

is. Ilyen minden ima, penitencia-cselekedet s alamizsna, de a fő, a lényeges, a nélkülözhetetlen a szentáldozás marad. Attól hosszabban elmaradni valóságos lelki öngyilkosság. „Ha nem eszitek az emberfia testét... nem leszén élet ti bennetek.“ (Jn. 6. 54.)

Krisztussal szorosan egyesít.

A második, ugyancsak lényeges gyümölcse s célja a szentáldozásnak a Krisztussal való szoros egyesülés, összeforrás. Az isteni szerelemnek ugyancsak felfoghatatlan nagy misztériuma. *Krisztus* maga hirdeti ki ezekben a csodálatos szavakban: „Aki eszi az én testemet... én bennem lakik és én őbenne“. (Jn. 6. 57.)

Ez az egység pedig, mely közöttünk s az Üdvözítő között a szentáldozás által létesül, nemcsak erkölcsi, aminő pl. két jóbarátot összekapcsol, hanem bizonyos értelemben természetesnek mondható. A Szentatyák a kovásznak a liszttel való elegyedéséhez, a szőlővesszőnek a tőkével való összeforrásához, a tűznek s vasnak bizonyos azonosodásához, két gyertyának összeolvadásához hasonlítják. De e hasonlatok bármennyire meglepőek is, a valóságtól mégis messze elmaradnak. Mert a természetben oly szoros egyesülés nincs, mint aminőt a szentáldozás *Krisztus* s a lélek között létesít. Az isteni személyek egységével a Szentháromság ölén hasonlíthatnám ezt csupán össze, ha ugyan egyik mélységes titkot a másik még mélysége-

sebbel megvilágítani lehetne. Minő kitüntetés ez az emberi természetre, minő leereszkedés az istenire nézve! „Gondoljátok meg, minő tisztetség ér benneteket! Az, kinek tekintetére remegnek az angyalok, akinek orcáját nem nézhetik, mert a szeméből kisugárzó fényt rettegik, ugyanő táplál minket lényegével, a mienk összevegyül az övével; egy test leszünk vele.” (*Chrysostomus.*)

De nemcsak önmagával egyesít minket *Krisztus* a szentáldozásban, hanem csodálatos, misztikus egységet létesít hívei között is.

„Mi a kenyér? *Krisztus teste*. És mik lesznek, kik azt magukhoz veszik? *Krisztus teste*. Nem sok test, hanem *egy* test. Miként ugyanis a kenyeret sok búzaszemből sütik, amelyek úgy egyesülnek, hogy már egymástól meg nem különböztethetők (és miként — tehetjük hozzá — a bort sok szőlőszemből, fűtből sajtolják össze), úgy egyesülünk mi is magunk között és *Krisztussal*. Mert téged nem ez, a másikat pedig nem az, hanem valamennyit ugyanaz a test táplálja. Azért mondja *szent Pál*: Mindnyájan az egy kenyérben részesültünk.” (*Chrysostomus.*)

Az egyesülés pedig *Krisztussal* nemcsak lelki, szellemi, hanem testi is. Az Úr teste ugyanis az eucharisztikus színek útján fizikai érintkezésbe lép testünkkel s kifejti abban megszentelő hatását. Ebből támad azután még egynémely igen értékes hatása a szentáldozásnak, amelyeket az alábbiakban szándékozunk röviden kifejezni.

Csillapítja az érzékiséget.

Az Eucharisztia testünket megszentelő hatását elsősorban a testi gerjedelmek csillapításában fejtí ki. *Alexandriai szent Cyrill* szerint „Jézus jelenléte bennünk gátat vet tagjaink háborgó törvényének s az általa keltett lázadást megzabolázza“. A Szentatyák ezt következőleg okolják meg: Már maga a megszentelő malaszt s az isteni szeretet gyarapodása — szerintük — csitítólag hat érzéki vágyainkra. De *Krisztus* drága teste a mi testünket, mely a szentáldozás által az ő tagjaivá vált, egyenesen is oltalmába fogadja, védi s épen őrzí. *Suarez* szerint a *Krisztus* testével való érintkezésnek természetes hatása a szenvedély lángjainak lelohadása, sőt lassú kialvása. Azonban, ha a szentáldozás nem is szünteti meg a heves kísértéseket, de eltompítja azok életét, úgy hogy szívünket meg nem sebezhetik; s a liliom a lángok között csak annál fényesebbé s ragyogóbbá válik.

Szent Jeromos szerint semmi sem erősíti meg annyira az ember szívét „az ördög kísértései, az emberek rossz példái, a világ pompája s hiúsága ellen, mint az élet kenyere“.

„Úgy térünk vissza az Úr asztalától — mondja *Aranyszájú szent János* —, mint a tüzet lihegő oroszlánok, ijedelmei az ördögöknek.“

Főképen pedig az anyagi erényért küzködő ifjúság sohase feledje, hogy — miként Egyhá-

zunk *Mária Magdolna* miséjében mondja — a lázongó szenvedély ellen *egyetlen* üdvös orvosság, menedék a mi Urunk drága szent teste; s aki a világ pocsolyájában is aranyhal akar maradni, annak nemcsak úgy hébe-korba, hanem gyakorta, lehetőleg naponként szükséges a szentáldozáshoz járulnia.

Záloga a feltámadásnak.

Az Eucharisztia továbbá különös jogcímet ad testünk dicsőséges feltámadására. Elég, ha ez ügyben *szent Jeromos* pompás szavait idézzük:

„Hogyan is enyészhetne el testünk örökre? Hogy is ne támadna fel az a test, amelyet *Jézus Krisztus* teste táplált, vére itatott? Nem a feltámadás és élet-e *Jézus Krisztus*? Midőn az isteni Megváltó magát a legméltóságosabb Oltáriszentség által testünkkel közli, leteszi abba az élet és dicsőség magvát. A hamu alatt lappangó tűz ez, mely egykor mindent felemészt bennünk, ami a bűn által — nem tiszta — belénk jött; csak az utolsó ítélet harsonájára vár, hogy az igazak testét *Jézus* megdicsőült testének mintájára hirtelen átalakítsa“. Az utolsó ítélet trombitája ugyan minden elhunytat meghív a feltámadásra, de akik áldoztak, ezen a címen s különös dicsőséggel fognak sírjukból kikelni. Ez az értelme az Úr igéjének: „Aki eszi az én testemet... föltámasztom őt az utolsó napon“. (Jn. 6. 55.)

A bocsánatos bűnöket eltörli.

Az Eucharisziának egyik további hatása a bocsánatos bűnök elengedése. Maga a *tridenti* szent zsinat ezt határozottan tanítja, mikor kijelenti, hogy a szentáldozás a halálos bűntől megó, a bocsánatostól pedig megtisztít. És ez nagyon könnyen érthető. Az Eucharisztia ugyanis táplálék. Ámde az egészséges ételnek már magában véve meg szokott lenni az ereje, hogy a kisebb testi bajokat gyógyítja. Az Eucharisztia a legforróbb isteni szeretet kiáradása. Hogyan tűrné meg tehát bennünk, ami az egyesülésnek, összeforrásnak akadálya? Mert ilyen minden bűn; bizonyos fokban a bocsánatos is. Vannak hittudósok, mint *Suarez*, *Lugo*, akik azt vélik, hogy az Eucharisztia ezt a tisztítást nem csupán a bennünk kigyujtott szeretet lángja által eszközli, hanem egyenesen, közvetlenül a saját erejével, feltéve, hogy a lélek bocsánatos bűneit már valamikép megbánta, visszavonta, tőlük elfordult. A gyakori áldozó tehát napi gyarlóságai bocsánatát épen a buzgó szentáldozásban nyeri meg. Bizonytal erre céloz *szent Ágoston*, mikor mondja: „Ha naponkint vétkezel, naponkint vedd is magadhoz“ (az Eucharisziát).

Öröm és béke Istenben.

Végül egyik esedékes hatása a szentáldozásnak — főleg, ha ahhoz gyakorta járulunk — a

lelki vigasz, öröm s béke Istenben. Az angyali kenyér az ember lelki ízlését lassan-lassan átváltoztatja, úgy hogy mindjobban elfordul a földiektől, érzékiektől s annál nagyobb vágyódással keresi a mennyei isteni dolgokat s ezekben találja boldogságát.

Szent Terézia az Úr Jézus fogadása után oly lelki vigaszt s örömet érzett magában, hogy szinte olvadozott a szeretettől. *Limai szent Róza* pedig így beszél az áldozás utáni benyomásairól: „Oly erőt, üdülést, oly vidámságot, nyugalmat s békét, a hajlamok és érzések oly összhangját érzem szívemben, hogy azt szóval kimondani nem lehet. Úgy tetszik nekem, mintha a szent-áldozásnál a napot fogadnám szívembe. Amit ugyanis a látható nap a világegyetemben eszközöl, megvilágítva s felmelegítve mindent, a földet virágokkal s gyümölcsökkel ékesítve, a növényeket s állatokat éltetve, valami hasonlót hoz létre *Krisztus* testének jelenléte lelkemben“. Ez a tiszta lelki vigasz nem tévesztendő össze azzal a szinte élvezetes áhitattal, mely nem ritkán idegeinkbe, érzékeinkbe is kiárad, mikor a mennyei dolgokkal foglalkozunk. Ez sem rossz dolog, mert segíti az erényes életet. De nem lényeges és szükséges. Isten gyakran szenteitől is megtagadta ezt az *érzelmi* vigasztalást. A magasabbrendű, természetfeletti gyönyört s békét azonban alig nélkülözték. A hegy csúcsa napfényben fürödhethet, míg oldalán sűrű köd tanyáz. A lélek alacsonyabb tehetségeiben boronghat,

szenvedhet, míg magasabb régiókban az *Isténnel* való egyesülés legtisztább örömét s nyugalmát élvezi.

Az Eucharisztia anyaga és alakja.

Az Eucharisztia anyaga.

A *florenci* szent zsinat tanítja, hogy az Eucharisztia anyaga a búzakenyér s a szőlőtőn termett bor. *Krisztus* ugyanis ezt használta az utolsó vacsorán.

A **kenyér** (ostya) tehát szükségképen búzalisztból s vízből készüljön minden tej, bor, só vagy festőanyag (cinóber) vegyítése nélkül s egészen meg legyen sütve. Ellenkező esetben — ha ezek a kellékek nincsenek meg — az anyag tilos, sőt lényeges változtatás esetén érvénytelen. (Pl. a kalács, sütemény stb.) Az *Egyház* előírása s a kellő tisztelet továbbá megköveteli, hogy az ostya friss, ép, tiszta s kerekded legyen.

A szent *Kongregáció* mindenáron megszüntetendő, súlyos visszaélésnek minősíti, ha három-négy hónapos ostya kerül az oltárra s kijelenti, hogy a pap lelkiismerete nem lehet nyugodt, ha télen három, nyáron hat hónapja sült ostyát konzekrál. Ily hosszú idő alatt ugyanis az anyagban már vegyi bomlás szokott bekövetkezni, ha az külsőleg talán nem is érzékelhető. Minthogy az ostya készítése s az áldoztatás között hat hétnél több időnek nem szabad eltelnie, azért

a pap legfeljebb *egyhónapos* ostyát konzekráljon, feltéve, hogy két héten belül el fog fogyni.

A szentmiséhez nagyobb, az áldoztatáshoz kisebb, kb. 3 cm átmérőjű ostyát kell használni s pedig annyira vastagot, hogy könnyen lenyelhető legyen, még mielőtt a szájbán feloszlik.

Nem szabad azonban a híveknek megbotránkoznio, ha a pap nagy ostya híján kis ostyával miséz, avagy őket szükség esetén a szent ostya töredékével áldoztatja meg. Az ostya nagysága s alakja ugyanis az érvényességet, sőt oly fokban a tiszteletet sem érinti, hogy miatta a szentmise s áldozás jótéteményéről le kelljen mondanunk.

A görög katolikusok az *Egyház* jóváhagyásával ősi hagyományos szokásuk szerint az *Eucharisztia* anyagául kovászos kenyeret használnak.

A római szertartású pap csak kovásztalan, a görög pedig csak kovászos kenyérral misézhet, bármely vidéken vagy templomban mutatja is be a szentséges áldozatot. A hívek azonban — miként már említettük — akár kovásztalan, akár kovászos kenyér színe alatt fogadhatják az *Úr* testét, aszerint, hogy minő szertartású paptól kéri azt. Sőt ha szükség megkívánja, a latin szertartású pap (ha t. i. görög szertartású nincs jelen) áldoztathat a görög templomban kovászos kenyérszínnel, a görög pap viszont hasonló körülmények között a latin templomban kovásztalan színnel (szent ostyával). Ámde ily esetben

is mindenik pap az áldoztatást a saját szertartása szerint végezze. (V. ö. 816, 855. kánon ; X. Pius „Tradita“ Constitúciója. 1912 szept. 14.)

Az Eucharisztia másik anyaga a szőlőtőkén termett **bor**. Érvénytelen anyag tehát mindenemű egyéb gyümölcsbor, a csingér (lóre), melynek java víz, az ecet, a pálinka, a műbor, még ha az igazi bor alkatrészeiből volna is összeállítva. Mindez ugyanis nem mondható természetes bornak, amit *Krisztus* rendelt s használt az utolsó vacsorán. A teljesen alkoholmentes „bor“ is érvénytelen s alkalmatlan anyaga az Eucharisztiaának, mert bizonyos fokú alkohol (5—20%) a bor lényegéhez tartozik.

Érvényes, de tilos anyag a *must*, mert még nem tökéletes bor s amúgy is sok idegen anyagot tartalmaz, mely *Krisztus* vérévé nem változhatik.

Nem szabad továbbá a borba semmiféle ízesítő vagy illatszereket keverni. Ha ez nagyobb mértékben történik, könnyen megronthatja a szentség érvényét.

Ellenben elegyíthető a miseborba némi oly anyag, amely azt a romlástól megója. Így felonthetjük a hordót *némi* vízzel, tehetünk a borba tiszta bor-alkoholt is, de csak akkor, midőn még a bor egészen új s annyit, hogy az a borban amúgy is meglevő alkohollal együtt ne legyen több 12%-nál. (S. Off. 1890 júl. 31.) Sőt ugyancsak a *Szentszék* megengedte, hogy épen őrzése

céljából nagyon nemes és rendkívül édes miseborba 17—18% alkoholt elegyítsenek, midőn annak forrása csendesedni kezd. (S. Off. 1896 aug. 5.)

Aszalt szőlőből sajtolt nedűvel szabad misézni, ha annak íze, színe, szaga borra vall. Forró égő alatt tartózkodó misszionáriusok nem ritkán csakis így juthatnak miseborhoz.

Ha a bor megfagyna, a konzekráció előtt fel kell olvasztani, nehogy az érvényesség veszélyeztetve legyen.

A misebor bármily színű lehet, de lehetőleg jó és nemes legyen. Megkívánja ezt a Szentség iránti hódolat, tisztelet. A fő azonban, hogy a bor *természetes* és *tiszta* voltáról meggyőződjünk. Minő iszonyú felelősség terhelné Isten színe előtt annak a lelkét, akinek hibája, hanyagsága folytán annyi szentmise megghiúsulna, az élők s holtak oly sok kegyelemnek kárát valának s a hívek — bár öntudatlanul — *Krisztus* szent vére helyett holmi hamisított anyagot imádnának.

A pap felajánlaskor az Egyház szigorú törvénye szerint a kehelybe öntött borba csekély vizet elegyít. Ne legyen az több néhány cseppnél. Mert ha a víz mennyisége a bor harmadát meghaladja, főleg, ha ez amúgy sem erős, veszélyeztetve van a szentmise érvényessége.

Ez a víz, amelyet a pap a borba elegyít, azzal együtt gyönyörűen jelképezi a vért s vizet, mely

a keresztt nyoszolyáján szendergő isteni *Jegyesnek* Szívéből előjött, jelképezi az ő kettős — isteni s emberi — természetét, nemkülönben a híveknek *Krisztus* testében való összeolvadását, amely főleg a szent keresztség (víz) s az Eucharisztia által megy végbe. Végül *Krisztus* is a hagyomány tanúsága szerint az utolsó vacsorán a borbá vizet kevert. Mi tehát csak az ő isteni példáját követjük, mikor hasonlóképen cselekszünk.

Az ostyakészítés.

Az ostyát rendesen a templompénztár költségén a plébánia háznépe, a kántor urak avagy a sekrestyés szokta előállítani. A gyakori, sőt mindennapi szentáldozás, főleg, ha az szinte tömegmozgalommá válik, miként ezt *Egyházunk* forrón óhajtja, a nem ritkán amúgy is szegény templomra tetemes terhet ró s a készítő munkáját jelentékenyen megszorítja. *Isten* mentsen, hogy ilyen vagy bármely más akadály a Gondviselés jóságos terveinek gátat vessen s a lelkeket a napi szentáldozás mérhetetlen javától megfosssa. Ami a költségeket illeti, úgy tapasztaltuk, hogy oly helyeken, ahol népünk igazában megismerte, mi neki az *Eucharisztia*, mit jelent számára a gyakori áldozás, ott mindig van olaj az örökmécsebe, *viaszgyertya* s virág az oltárra, ott van pénz az ostyára.

Az ostyasütők terhet, fáradságát, verítékét pedig nagyon megédesítené, sőt megdicsőítené, ha

meggondolnák, hogy ez a munkájuk igazán apostoli, áldást hozó s Istentől bő jutalomra számíthat. Talán növelni fogja hitüket s buzgal-mukat, ha visszapillantanak a régmúlt időkbe.

A középkorban a kolostorok, nevezetesen a clunyi apátság szerzetesei szent zsoltárok zenge-dezése közben szántották fel azt a földet, amely-ben az ostyához szükséges tiszta búza termett; így is aratták le. Az isteni mindenhatóságot s szeretetet áldva, szent dalokat énekelve, kézzel fosztották ki a szemeket a kalászból, azután gondosan megmosták ezt a választott gabonát, amelyre oly magasztos szerep várt, hogy az Ol-táriszentség anyaga legyen. Külön e célra ké-szült szép zsákokba tették, amelyeket a légdere-kabb s legbuzgóbb szerzetestestvérek — mint-egy jutalomképen — vihettek a malomba. Itt legottan megmosták a malomköveket s hófehér kendőkkel takargatták le. A molnár patyolat-ruhába öltözött, még az arcára is kendőt borí-tott, úgy hogy csak a szeme látszott ki. Csak így kezdett az őrlésbe.

Hasonló gonddal mosták meg s készítették elő a szitát is.

Majd amikor a liszt a zárdába visszakerült, négy szerzetes hosszú miseingben éjjel a temp-lomba ment, ahol elénekelték a reggeli zsolozs-mát (a matutinumot), a Mindenszentek litániá-ját s a hét bűnbocsánati zsoltárt. Csak így lelki-leg is felkészülve láttak az ostyasütéshez. Az egész munka alatt a legszigorúbb csend ural-

kodott és még arra is ügyeltek, hogy a készülő ostyát leheletük se érje.

Bizonyára hasonló gonddal készítették elő a szentmise borát is.

Szent Vencel királyról is azt olvassuk, hogy nemcsak szívesen minisztrált az oltárnál, hanem a szentmise ostyáját s borát saját kezével készítette.

Az Eucharisztia alakja.

Az *Eucharisztia* alakját az Úr Jézusnak az utolsó vacsorán használt igéi alkotják.

Az *Egyház* a konzekráció (Úrfelmutatás) előtt elmondhatja az *utolsó vacsora* történetét, amelynek folyamán a miséző pap a kezében tartott s esetleg a kiterített vászonzendőn (korporálén) előtte fekvő ostya fölé hajolva *Krisztus* nevében, személyében s hatalmával kijelenti:

Mert ez az én testem.

Majd folytatva az utolsó vacsorán történtek elbeszélését, az ugyancsak kezében tartott kehely felett kiejti a krisztusi szavakat:

Mert ez az én vérem kelyhe, az új és örök szövetségé, a hit titka, amely érettelek és sokakért ki fog ontatni a bűnök bocsánatára.

A kenyeret konzekráló szavakban — az egyetlen „*mert*”-et kivéve — minden lényeges.

A bort konzekráló igékből a lényeges csupán e néhány szó alkotja: „Ez az én vérem kelyhe”. Ezzel minden szükséges meg van mondva s az átváltozás végbemegy. A többi szavakat az

evangélisták sem közlik egyöntetűen s *szent Pál* elhagyja, pedig ők bizonynyal tudták, hogy az *Eucharisztia* formájában mi a lényeges.

A többit tehát, ami a lényeges szavakat kíséri, a miséző csupán egyházi parancs folytán adja hozzá.

Az „örök“ s „a hit titka“ (vagyis: hittel kell elfogadni!) szavak a Szentírásban sehol sem szerepelnek s így bizonynyal *Krisztus* ajkáról szóbeli hagyomány útján szállottak reánk.

Epiklézis.

A IV. század óta a görögök tanítani kezdték, hogy az *Eucharisztia* formájához még az az *epiklézisnek* nevezett ima is lényegesen hozzátartozik, amelyet az ő liturgiájukban közvetlenül a krisztusi ígék után („ez az én testem“, „ez az én vérem kelyhe“) a Szentlélekhez intéznek. Szerintük csak ekkor eszközli a harmadik isteni személy az átlényegülést.

A *florenci* szent zsinat 1439-ben ezzel a kérdéssel bőven foglalkozott. Végre a görög a latin atyák érvei előtt meghajolva, *Bessarionnal*, a *niceai* metropolitával az élükön ünnepélyesen kijelentették, hogy főképen a nagy *Chrysostomusra* támaszkodva a nyugati Egyházzal e pontban is teljesen egyetértenek.

Az Eucharisztia készítője és kiszolgáltatója.

Az Eucharisztia készítője.

Az *Eucharisztia* készítője kizárólag az érvényesen felszentelt áldozópap (illetőleg püspök). Hiszen az *Úr Jézus* az utolsó vacsorán csakis az ott jelenlevő apostoloknak adta a felhatalmazást s megbízást: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre“. (Lk. 22. 19.) Az apostolokról pedig ez a fenséges, isteni hatalom az általuk felszentelt püspökökre, illetőleg áldozópapokra szállott. Az *Egyház* a IV. *lateráni* zsinaton ünnepélyesen is kijelentette: „Ezt a *szentséget* (az Eucharisziát) bizonyára senki sem készítheti, hanem csupán az áldozópap, aki érvényesen fel van szentelve“.

Minthogy pedig a konzekráló hatalom az eltörölhetetlen papi jellegnek szoros folyománya, azért attól egyetlen érvényesen ordinált (felszentelt) papot sem lehet semmi módon megfosztani. Az isteni örök végzés folytán birtokában marad ennek a hatalomnak az aposztata, degradált, eretnek, szakadár, kiközösített pap is egészen utolsó leheletéig. Nagyon világos, hogy az eretnek papok alatt a protestáns lelkészeket nem értjük, akik — minthogy az egyházi rend (a papszentelés) szentségét fel nem veszik — papoknak — katolikus értelemben — nem tekinthetők.

Az Eucharisztia kiszolgáltatója.

A szentáldozás *rendes* kiszolgáltatója az áldozópap, miként ezt a 845-ik kánon nyilván kijelenti.

Rendkívüli kiszolgáltatója pedig a szerpap (diákon), aki azonban csak fontos okból, pl. a plébános távolléte vagy komoly akadályoztatása esetén, annak kifejezett vagy feltételezett engedélye alapján áldoztathat. Az ősi egyházban, főleg az üldözések idején nem ritkán megesett, hogy az akolitusok vagy más alsóbbrendű klerikusok vagy akár világi hívek vitték el a Szentiséget a betegek vagy foglyok megáldoztatására. Így tudjuk, hogy az ifjú *szent Tharsicius* az *Eucharisziát* védve, keblén rejtegetve szenvedte a vértanuhalált, midőn azt épen a pap megbízásából a foglyokhoz vitte, miként több régi martirologium az esetet elbeszéli s *Wiseman* bíboros az ő remek *Fabiola* c. regényében meghatóan feldolgozta. *Eusebius* történetíró beszéli, hogy az áldozópap az *Eucharisziát* szolgálja által küldi el a beteg *Serapionnak*. Sőt maguk a Szentatyák, mint pl. jeruzsálemi *szent Cyrill* tanusítják, hogy a híveknek általában szabad volt az *Eucharisziát* otthon maguknál tartani s önkezükből megáldozni. A véres, de dicső idők elmúltával azonban, miként a *tridenti* zsinat állítja, az Egyház visszatért az apostoloktól reánk maradt gyakorlathoz, hogy a laikus az *Eucharisziát* a pap kezéből fogadja. Ámde, ha

a körülmények javallják, nem zárkózik el az Egyház attól sem, hogy az *Úr Jézus* szíve szándékát követve, híveinek e tekintetben ismét nagyobb engedményeket tegyen, nehogy őket az Eucharisztia erőforrásától s vigaszától megfossza. Így tudjuk, hogy a kiváló *Stuart Mária* skót királynőnek meg volt engedve, hogy börtönében az Eucharisziát magánál tartsa s önkézből fogadja, míg csak 1587 február 8-án el nem szenvedte a vértanuhalált.

Midőn 1871-ben, a kommün idején, *Olivaint* s négy rendtársa, jezsuita atyák, a *párisi Roquetteben* dicső vértanuhaláluk előtt mint tuszok hosszú fogságukat szenvedték, jámbor aszszonyságok élelmiszerek között egy színig tett tejfelesfazék fenekére süllyesztett, jól zárható aranszelencében csúszttatták be számukra az angyalok kenyerét. Úgyesen megosztották a szent eleséget, sőt juttattak belőle *Darboy* párisi érseknek is, ki szintén velük együtt fogva volt s akit ugyancsak *Jézus Krisztus* és Egyháza iránti gyűlöletből gyilkoltak le a vörösök. († 1871 május 24-én.)

Ma sincs kizárva, hogy végső szükség esetén az *Eucharisziát* bárki kiszolgáltassa, pl. beteghez vigye, kihez a pap nem juthat, avagy önkézből áldozzék meg.¹ Az az isteni törvény

¹ Ha némely beteg megáldoztatásához különös gyakorlottság szükséges, a pap bátran rábízhatja az ápolónőre, főleg apácára, hogy ez a szent útravalót kanál segítségével kiszolgáltassa.

ugyanis, mely a szentáldozást a halálveszélyben előírja, hatalmasabb, mint az Egyháznak fegyelmi szabálya.

Arra azonban minden körülmények között ügyelnünk kell, hogy botrányt ne okozzunk. Mert a botrányt a természet törvény tiltja, amely még erősebb, mint a kinyilatkoztatott isteni parancs, amely a szent útravaló fogadására vonatkozik.

A pap és szerpap még pusztá áhitatból is megáldozhatik önkezeiből, ha nincs, aki őt megáldoztassa.

Az áldoztatáshoz szükséges joghatóság.

Minthogy *Krisztus* nyájának legeltetése a hivatalos lelkipásztorok jogkörébe tartozik, azért az áldoztatáshoz, miként a többi szentség kiszolgáltatásához más papoknak engedélyre van szükségük.

Erre nézve az új kódex a következő rendelkezéseket tartalmazza:

Ha a papnak engedélye van valamely templomban misézni, ennek alapján áldoztathat nemcsak mise közben, hanem azon kívül is. (V. ö. 846. k.)

Az *Oltáriszentséget nyilvánosan* beteghez vinni s a szent útravalót kiszolgáltatni a plébános jogkörébe tartozik. Más pap ezt csak az ő kifejezett vagy méltán feltételezett engedélyével teheti. (848, 850. k.)

Az *Eucharisziát titokban* vinni a beteghez

(ott t. i., ahol ez meg van engedve) nem plébánosí jog, miért is elég hozzá annak a templomnak előljárójától kért engedély, ahonnan a pap a szentséget viszi. (849. k.)

Hajdanta az első áldozók és húsvéti áldozók megáldoztatása is a plébánosnak volt fenntartva. Az új törvény azonban erről a megszorításról nem beszél.

Szerzetesrendekben a helyi főnökek, apácázárdákban a gyóntatónak, papnevelőintézetekben a szemináriumi rektornak joga s kötelessége a szent útravalót s az utolsó kenetet kiszolgáltatni s pedig nemcsak az illető intézet, zárda tagjainak, hanem bennlakó cselédeknek, sőt az illető zárdában lakó tanulóknak, vendégeknek, ott tartózkodó betegeknek is. (514. k., 1368. k.)

Szokás sokhelyütt az áldozópapoknak kezet csókolni. Ennek a nagy tiszteletnek, melyet az *Isten* szolgáján kívül talán csak az édes szülő igényelhet, egyik főoka, mert a papi kéz az, amely az *Eucharisziát* kezeli, osztja. Kis utitársaság látogatta meg egy alkalommal a *Nápoly* melletti *Pompeit*. Betértek egy *Vezuv*-tövi osztériába. Étkezés előtt vizet kértek a kézmosásra. A kormárosné kancsóban vizet hoz, hogy a vendégek kezére öntse, míg másik kezével törülközőkendőt nyújt. Már néhányat kiszolgált, mikor az egyiknél visszarántja a kendőt. Észrevette, hogy ez a turista pap. „Nem, uram! — szólt — nem illik, hogy az a kéz, amely *Krisztus* testét hordozza, ily durva vászonkendőbe törülközzék.” Ezzel elsiet s csakhamar kincsei közül előkeresett finom musselinkendővel tér vissza, hogy ez őrizze meg annak a kéznek lenyomatát, melyet a szentmise és áldoztatás annyira megszentelnek.

Az Eucharisztia alanya.

Az áldozás fajai.

Az *Eucharisztia* többféle vételét különböztethetjük meg. *Valóságosan* áldozik az, aki *Urunkat* a szentségi szín alatt megeszi, magába fogadja; *lelkileg* áldozik, aki a szentáldozást csupán forró szeretettel kívánja. Ez az utóbbi is igen üdvös és ajánlatos, de a valóságos áldozással alig mérhető össze. Az *Üdvözítő*, hogy a valóságos és a lelki áldozás közötti különbséget feltüntesse, egyik szentjének adott látomásban az előbbit arany, az utóbbit ezüst kehellyel jelképezte.

A valóságos áldozás ismét lehet tisztán *anyagi*, ha t. i. olyan veszi magához az *Eucharisziát*, aki nincs megkeresztelve s így a szentségi kegyelmek elfogadására képtelen; és *szentségi*, aminőben a megkeresztelt ember részesül.

A szentségi, tehát érvényes áldozás megint méltó, méltatlan avagy közömbös lehet. Méltó akkor, ha az áldozó a kegyelem állapotában van; méltatlan, ha *tudatosan* a halálos bűn állapotában járul az Úr asztalához. Közömbös áldozásnak pedig azt nevezzük, ha az áldozó ugyan halálos bűnben van, de bűnének nincs biztos tudatában. Ilyen esetben ugyan nem vétkezik, de a lelkében fennforgó akadály folytán a szentség gyümölcseiben nem részesül.

Az érvényesen megkereszteltek.

A szentségi áldozásnak tehát első feltétele, hogy **érvényesen meg legyünk keresztelve.** Itt azonban mindjárt megjegyezzük, hogy *Isten* teljhatalmú úr törvényei s kegyelmei felett. Ismerünk történelmileg hiteles eseteket, midőn az eucharisztikus *Jézus* az ő végtelen jóságában oly nem keresztényeket, akik őt *jóhiszeműleg* fogadták, ha nem is talán a szentségi, de mindenestre feltűnő nagy kegyelmekben részesített.

Niceforus Kalixtus, toursi szent Gergely s más, hitelt érdemlő írók tanúsága szerint *Konstantinápolyban, Mennas* patriarcha idejében bizonyos zsidó fiúcska teljesen gyermekded jóhiszeműséggel fogadta az *Eucharisziát*, midőn az akkori szokás szerint a felnőttek megáldoztatása után annak töredékeit a gyermekseregnek szétosztották. Midőn atyja, az üvegkohó munkása, erről értesül, fiát csupa Krisztus-gyűlöletből a kohóba dobja. Csak három napi aggodalmas keresés után akad reá édesanyja. „Itt vagyok, anyám!” — kiáltja a gyermek, midőn ez az üvegműhely olvasztókemencéje mellett elhalad. Rémülten szakítja fel az anya a kemence ajtaját s látja, hogy fia épen, sértetlenül áll a lángok között, majd a másik pillanatban örömtől repesve fut karjai közé. Szépséges, bíborpalástos nő szállott le hozzá — beszél el a gyermek — s körös-körül kiollá a tüzet, sőt enni is

adott neki, mikor megéhezett. *Jusztinián* császár, midőn a dologról értesült, a kegyetlen apát kivégeztette, az anya pedig csodálatosan megmenekült gyermekével kevés felvette a szent keresztséget.

Elmondunk még egy idevágó, felette érdekes s tanulságos esetet, amelyet közvetlen s feltétlenül megbízható forrásból meritünk. A dolog egyébként tágas körben közismert. A helyszín (*Pécs*) s az idő, amelyben történetünk lejátsszódik (1920), sokkal közelebb vannak, semhogy az elmondandók hitelességéről bárki személyesen meg ne győződhetnék. *P. Gyula* vasuti mérnök, felesége, a kiváló orvosnő s ennek barátnéja, egy középiskolai tanárnő megtéréséről van szó a zsidó vallásból, aminek a jóhiszeműleg végzett áldozás a kiindulópontja.

P. Gyulát a természet alkotója sok jeles adománnyal tüntette ki. Nemes jellem, érző szív. Jót tett, vigasztalt, segített, ahol csak tehetett. A tudományok s művészetek terén is otthonos volt. 1914-ben tanulmány céljából *Rómába* utazott. Felesége ezúttal nem volt kíséretében. A *Gondviselés* egy épen ott időző magyar zarándokcsapattal hozta össze, amellyel együtt — inkább kíváncsiságból — *X. Pius* pápa Őszentsége elé járulhatott. *Szent Péter* utódjának nemes alakja, egyszerű s mégis oly fenkölt magatartása s szavai mélyen meghatották, olyan nyira, hogy a másnapi szentmisére, melyet a pápa végzett a zarándokok részvételével, megint

csak elment. Miséről, áldozásról nem volt tisztább fogalma, mint többi hitsorsosának. A szentmise alatt a zarándokok *Krisztus* helytartója kezéből fogadták az *Urat*. *P. Gyula*, mikor őket az oltárhoz járulni látja, a legnagyobb zavarban van. Mit tegyen? Némi habozás után ő is csak oda térdelt s megáldozott. Arról halvány sejtelve sem volt, hogy ezzel kívül lépett — legalább fizikailag — szoros érintkezésbe...

De mégis, ebben a pillanatban — mint később elbeszélte — sajátos meghatottság s tisztelet járta át egész valóját. Vonzódni kezdett a katolikus Egyházhoz. Tanulmányozta szent hitünket s könyvekben keresett róla felvilágosítást. Felesége azonban, ki teljes szívvel csüngött ősei hitén s kire nagyon hallgatott, visszatartotta az elhatározó lépéstől. Közbejött a szerb megszállás s az azt követő bolsevik uralom és a megtérés ügye fennakadt. 1920-ban végre rászánta magát, hogy követi a lelke mélyén soha el nem némuló sugallatot s *K. K.* jezsuita atyától rendszeres oktatást kért a katolikus vallásban. Most meg betegség jött közbe, amely csakhamar annyira rosszabbodott, hogy operáció vált szükségessé. A beteget tehát *Budapestre* szállították. Az orvosi műtét folyamán megállapították, hogy a rák a májat már-már teljesen tönkretette s a betegnek az életből alig van 4—5 órája hátra.

Midőn a beteg a narkotikus álomból az operáció után felelmelt, az ágya mellett siránkozó

hitvesének a következőket mondja: „Látomásomban a szenvedő Jézussal találkoztam; ez biztosított, hogy mint keresztény fogok meghalni s az égre mutatva azzal vigasztalt, hogy majd ott fenn egyesülök vele“.

P. Gyula állapota minden reményen felül javulásnak indult, olyannyira, hogy hitvese néhány nap múlva *Pécsre* visszatérhetett azzal a reménnyel, hogy két hét múlva urát is hazaviheti. Ez a két hét a jó feleségre egész örökkévalóságot jelentett. Nappal s éjjel — melyet álmatlanul töltött — ostromolta imáival *Jehovát*, hogy adna jelet férje állapotáról, él-e még, avagy átlépte az örökkévalóság küszöbét. Erre elalszik. Álomban látja urát sápadtan, mereven, felkötött ajkkal, kinyújtózkodva, összekulcsolt kezében feszületet tartva, épen úgy, ahogy az elhunyt keresztények a halotti ágyon fekszenek. Tehát férje meghalt s pedig mint keresztény! Erre felébredt. Egész valója tiltakozott s visszaborzadt attól a gondolattól, hogy férjét elveszítse s hozzá még ez, mint keresztény váljon meg tőle! Az álmoképtől nem tudott szabadulni s annak minden legapróbb részlete elevenen s mélyen vésődött emlékezetébe. Jelentős szerepe van ennek — mint látni fogjuk — az ő tulajdon megtérésében. Napokon át alig tudott úrrá lenni lelki viharaiban. Végre megjött a várva-várt hír: hitvese annyira jobban van, hogy orvosi engedéllyel hazamehet. *P. Gyula* alig tért meg otthonába, sürgeti a már megkezdett hitoktatást.

érezve, hogy ideje rövid, napjai meg vannak számlálva. És neki mint kereszténynek kell meghalnia! A lelkület már felkészült volt s hitbeli ismeretei is alig szorultak csiszolásra. Kitérték tehát a keresztelés napját, óráját. És mikor az végre elérkezett s megfürödhett az újjászületés vizében, egész valóját kifejezhetetlen boldogság árasztotta el. Örömét csak az zavarta, hogy abban hitvese még nem osztozkodhatik. Ennek hite, meggyőződése még nem volt annyira megérlelődve, hogy ezt a lépést lelki ismeretesen megtehesse.

A következő vasárnap kellett volna a szentáldozásnak végbemennie, amikor a páter a kedves beteget az utolsó kenet szentségében is akarta részesíteni. Ámde mindezt — sajnos — megelőzte a hirtelen bekövetkezett halál. A pátert telefonon hívják. Zokogástól meg-megszakított hang jelenti: „*Gyula* épen most halt meg. Jöjjön, kérem, azonnal, erősen el vagyok tökéelve — *Francival*¹ együtt — nyomban megkeresztelkedni“. A páter a boldogult lakására siet, magával hozva a szent keresztség kiszolgáltatásához szükséges dolgokat. A két hölgy ott állott a halálos ágy végén s gondolatokba mélyen elmerülve függesztették szemüket az elhunyt arcára. Az özvegy meghatottságtól reszkető, de határozott hangon elmondja, hogy mi

¹ A középiskolai tanárnőnek. *P. Gyuláné* barátnőjének családias neve.

adta az utolsó lökést megtérésére. A halál váratlanul jött — beszélte el —, hivatni akarta a pátert, de nem volt otthon. Az ápolást irgalmasnővér végezte. Ez imádkozott a haldoklóval s lefogta szemét. Miután pedig kiszenvedett, összekulcsolta kezeit s feszület köré fonta ujjait. Ő, a hitves, pedig csak nézte, nézte. Igen! épen így látta feküdni akkor, az álomképben, felkötött ajakkal, sápadtan, mereven, kezében a feszülettel. De mégis, nem egészen így volt. A feszület *nem ilyen* volt, amelyet akkor tartott. Hogyan? Ha *Isten* jelet akart volna adni, miért nem egyezik ez is? Ebben a pillanatban lép be az ápolónővér. Kijelenti, hogy ezt a haldoklók búcsújával ellátott feszületet nem hagyhatja a boldogult kezében... s anélkül, hogy utasítást várna, odalép a falhoz, leveszi onnan a szép nickeles keretű keresztet, amelyet az elhunyt egyik pap ismerősétől kapott a szent keresztség emlékére. Ezt tűzi a halott ujjai közé. *Ime ez volt az a feszület, melyet hitvese kezében látott!* Biztosan ez volt! Világos jele annak, hogy az álom s valóság csodálatos találkozása által Isten az egyetlen igazi vallásra akar rámutatni s azt kívánja, hogy abban boldogult férjét ő is kövesse.

Az özvegy barátnéjával együtt csakugyan ott a halálos ágy mellett meg is keresztelkedett. Hat év mulott el azóta. Mind a kettő hű maradt hitéhez s naponkint magához veszi azt a *Krisztust*, ki oly csodálatos utakon vezette őket az Egyház

kebelére. Nevezetesen az orvosnő a mai napig a jótékonyság angyala, aki nemcsak a testeket, hanem a lelkeket is gyógyítani törekszik. Így rója le azt a nagy hálaadósságot, amellyel a végtelen isteni jósnak s irgalomnak tartozik.

Hangsúlyozzuk azonban, hogy mind a két *kivételes* esetben *jóhiszemű* szentáldozásról van szó; és szentségtörő merénylet volna tudatosan, tehát rosszhiszeműleg bárkinek is a *szent keresztség előtt* az *Oltáriszentséghez* járulni, vagy ilyet az áldozáshoz bocsátani.

Ámde nem minden megkeresztelt egyén már ezáltal alkalmas és méltó is a szentáldozásra.

Felnőttek, épelméjűek.

Nevezetesen a mai egyházi fegyelem szerint az *Eucharisziát* csak a **felnőttek**, vagyis azok fogadhatják, akik már eszüket használni tudják. (854. k.)

A csecsemők, kicsi gyermekek ugyan magukban véve nagyon is méltók s alkalmasak, hogy *Krisztussal* a szentáldozás által egyesüljenek, de mégis, minthogy lelkük üdve s épsége enélkül is biztosítva van, az Egyház jobbnak látja csak akkor nyújtani nekik az anyagi kenyeret, mikor ők azt már öntudatos tisztelettel fogadhatják. (V. ö.: Az Anyaszentegyház öt parancsa. 134. lap.)

Egyáltalán ne áldozzanak továbbá azok, kik soha életükben sem voltak épelméjűek. Megszentelő malasztjukat ezek sem veszthetik el, másrészt az *Eucharishtiát* kellő tisztelettel amúgy sem vehetnék. Azért is az új egyházjog őket az áldozás szempontjából a kisdedekkel egy kategóriába sorozza. (88. k.)

Süketnémák.

Ugyanezt kell állítanunk a süketnémákról, annál inkább, ha még vakok is, feltéve, hogy szakszerű oktatásban nem részesültek. Ezek ugyanis nem tudnak eljutni azoknak az igazságoknak ismeretére, amelyek a szentségek felvételére szükségesek s így a szent keresztséggel be kell érniök. Ha az ilyen süketnéma térdet hajt, összeteszi kezét, keresztet vet, még magában véve mitsem bizonyít. Másokat utánoz csupán, anélkül, hogy meg volna a nélkülözhetetlenül szükséges tudása.

Őrültek.

Ha az őrültnak esze használata után, felnőtt korában borult el elméje s megelőzőleg jámborul élt, a halálos veszélyben megáldozhatik, feltéve, hogy tiszteletlenségtől a Szentség iránt nem kell tartani. Az ilyeneknél előbb egy-két nem konzekrált ostyával kell kísérletet tenni.

Eszelősek, hülyék.

A félbolondok, eszelősek, hülyék stb. szentáldozáshoz bocsátandók, mikor erre isteni s egyházjog alapján kötelesek, sőt többször is — elméjük erejének foka szerint — s ha a Szentség nem forog a tiszteletlenség veszélyében.

Önkívületi állapotban levők.

Az önkívületben, deliriumban levőket a kellő óvatossággal meg lehet áldoztatni; azoknak azonban, kik érzékeiket nem tudják használni, az *Eucharisziát* nem kell nyújtani. Az ily haladóklat a pap csupán feltételes feloldozásban s az utolsó kenet szentségében részesíti.

Halálra ítélték.

Hajdanában, főleg *Francia- s Spanyolországban* a szentáldozást a halálra ítélt bűnösöktől is megtagadták. A pápák azonban nem szüntek meg tiltakozni a megokolatlan s szűkkeblű szigor ellen s megparancsolták, hogy a szent útravalóban a megtért kivégzendőt is részesíteni kell.

Eretnekek, szakadárok.

Végül megemlítjük, hogy az új törvénykönyv értelmében az eretnekek és szakadárok, bármily

jóindulatúak s jóhiszeműek legyenek is, az *Eucharishtiában* nem részesülhetnek, míg csak a katolikus *Egyházzal* forma szerint is ki nem békülnek. (731. k.)

Jegyzet: Hogy a szentáldozás mily értelemben szükséges az üdvösségre s *Egyházunk* mire kötelez ebben a tekintetben, már elég bőven letárgyaltuk „Az *Anyaszentegyház* öt parancsa” című könyvecskénkben. (Lásd 128. s 132. lapon.) Itt csak azt óhajtjuk hangsúlyozni, hogy *Egyházunk* beérve a szorosan kötelező *évenként egyszeri* szentáldozással, a hittudósok megokolt véleménye szerint elment az engedékenység végső határáig. Ennél is ritkább szentáldozás nemcsak az ő törvényébe, hanem magába az isteni jogba, *Krisztus* kifejezett parancsába ütköznék.

Előkészület a szentáldozásra.

Midőn az ember a föld hatalmasai elé járul, avagy őket saját otthonában vendégül láthatja, bizonyára megtesz erre minden lehető előkészületet. Még sokkal inkább elvárhatja az ég és föld királya tőlünk, hogy az ő fogadására, erre az igazán eseményszámba menő kitüntetésre kellőleg felkészüljünk. Ennek az előkészületnek lényünk mindkét felére, a lélekre s testre egyaránt ki kell terjednie. A lelki előkészületben ismét van, ami lényeges és ami esedékes. Az előbbinek feltétlenül meg kell lennie, az utóbbi jó, ha megvan és pedig minél nagyobb mértékben.

*Lelki előkészület.
Megszentelő malaszt állapota.*

Lelkünkre nézve lényeges a megszentelő malaszt állapota. Ez az a menyegzős ruha, amely nélkül a királyi lakodalmas asztalhoz nem telepedhetünk, ha magunkat a legborzasztóbb lelki veszélyeknek kitenni nem akarjuk. A méltatlan áldozó szíve ugyanis, főleg ha gyakran esik e bűnbe, lassankint teljesen megkeményedik s a kegyelem behatásaira minden fogékonyságát elveszti. Mi lehet ennek a vége, mint „a külső sötétség, sírás és a fogak csikorgatása?” (V. ö. Mt. 22. 1—14.) Megrendítő példák bizonyítják az elmondottak valóságát.

Egy ifjú olasz leány — mint e sorok írója szóbelileg értesült — naponkint áldozott s külsőleg oly jámborul élt, hogy falujában általában csak „la szantának”, „a szentnek” nevezték. Hirtelen rosszul lesz; a házbeliiek a plébánosért szaladnak. Ez a beteget kétségbeesetten találja. „Plébános úr! — kiáltja kínosan vergődve — én életemben csak egyszer buktam súlyosan, de azt sohasem gyóntam meg. Rákövetkezett annyi szentségtörés! *Isten* ezt nekem meg nem bocsáthatja.” Kikel ágyából s szörnyű lelki gyötrelmében körmeivel a falat kaparja. Visszahanyatlík s holtan terül el a földön...

A lelki írók nem ritkán a méltatlan áldozás bűnét Judás árulásával hasonlítják össze és méltán. Ha e két gonosztett nem is egyformán súlyos, de sok tekintetben feltűnően hasonlatos. A méltatlan áldozó is külsőképen nagy tisztelettel közeledik az *Úrhoz* s csókra nyújtja ajkát, miközben

a szívében honoló pokoli farkasnak, a gonosz léleknek szolgáltatja ki az *Isten Bárányát*. Nem csoda tehát, hogy mind a két bűn következménye is azonos: kétségbeesés és kárhozat. Szépen mondja ez ügyben *Aranyszájú szent János*: „*Judás zúgolódik és Jézus Krisztus eltűri. Judás fősvény és tolvaj és Jézus Krisztus eltűri. Tervet készít Urának elárulására, Jézus Krisztus eltűri. Amint azonban méltatlanul áldozik, nyomban a sátán hatalmába kerül*“.

„Vizsgálja meg azért magát az ember és úgy egyék azon kenyérből és igyék ama kehelyből. Mert aki méltatlanul eszik és iszik, ítéletet eszik és iszik magának, meg nem különböztetvén az Úr testét“ — mondja az apostol. (I. kor. 11. 28. 29.) És a keresztények közötti gyakori betegség, korai s hirtelen haláleseteket a méltatlan áldozás számlájára írja: „Azért van köztetek sok beteg és erőtlén és sokan alusznak“. (U. o.) Annak tehát, ki halálos bűnnek van tudatában, mielőtt az *Eucharisziát* venné, meg kell gyónnia s nem elég a tökéletes bánat felindításával beérnie. Ettől a valószínűleg isteni, de minden bizonnyal egyházi törvénytől (856. k.) csakis az érezheti magát felmentve, akinek áldoznia *szükséges*, paphoz pedig, aki őt érvényesen feloldozhatná, egyáltalán nem juthat. Ez az eset nagyon ritka. Leginkább apácazárdákban, nevelőintézetekben fordulhat elő, midőn valaki sajátos körülmények folytán a szentáldozást becsületének kockáztatása nélkül el nem hagyhatná.

Ugyanebből az okból annak is szabad, sőt kell áldoznia, aki csak akkor emlékezik vissza halálos bűnére, mikor már ott térdel az áldoztató asztalnál. Végül az is magához vehetné halálos bűn állapotában az Urat, aki csak ily módon tudná őt szentségtörő tiszteletlenségtől megóvni. Ily esetekben azonban lehetőleg az áldozás előtt, vagy ha ez már lehetetlen, nyomban utána *tökéletes bánatot kell felindítani.* (856. k.) Mint-hogy ugyanis az *Eucharisztia* addig fejt ki szentségi hatást, míg a szent színek bennünk fel nem oszlottak, ha sikerül ezt a tökéletes bánattal megelőznünk, még a szentségi malasztokban is részesülhetünk, amelyeknek a halálos bűn megsemmisülése folytán nincs már akadályuk. Sőt még a méltatlan áldozóról is ugyanezt állíthatjuk, amennyiben szörnyű merénylete után tökéletes bánatot tud indítani, mialatt az annyira megsértett végtelen isteni *Szeretetet* személyesen szívében őrzi.

Kétséges esetben.

Mit tegyen az, aki csupán kételkedik, hogy követett-e el halálos bűnt, avagy a bűn, amelyet elkövetett, biztosan halálos-e? Az ilyen, már csak lelkiismeretének derűje érdekében is, hacsak teheti, menjen gyónni. Nem beszélünk itt az aggályosokról, akiknek lelkiatyjuk utasítása szerint kétségeiket meg kell vetniök.

Szorosan véve azonban kétség esetén a gyónás nem kötelező. Mert egyrészről a méltatlan

áldozás veszélye ily esetben nem fenyeget. Hiszen méltatlanul — Egyházunk tanítása szerint — csak az áldozik, aki a *halálos bűn tudatában* veszi az Eucharisziát. Ámde aki *kétkedik* csupán, az nem *tudja* magáról, hogy halálos bűnben van-e vagy sem; s így nem a bűnnek, hanem legfeljebb *kétségének* van tudatában. Másrésről jogi elv az, hogy „a kétséges törvény nem kötelez“. Arra tehát, aki nincs *bizonyosan* halálos bűnben, nem terjed ki a gyónás törvénye, amelynek csak a *bizton halálos bűnben* levők vannak *szükségképen* alávetve. Aki tehát nem tudja eldönteni, hogy halálos bűnben van-e vagy sem, feltételesen bánja meg vétkeit, hogy így, ha netán mégis súlyos bűn terhelné lelkét, a szentségi kegyelmeknek ezt az akadályát a tökéletes bánat által elhárítsa. Aztán így felkészülve, *nyugodt lelkiismerettel* lépjen az Úr asztalához. Igen, *nyugodt lelkiismerettel!* mert hiszen ő megtette azt, amit ily esetben tőle *Isten* s Egyház követel. Rosszul, nagyon rosszul tenne ellenben az, aki *nyugtalan*, háborgó lelkiismerettel fogadná az *Úr Jézust*, nem tudva, hogy most méltatlanul áldozik-e avagy sem. Az ilyen ugyanis — ha eddig nem lett volna súlyos bűnben — éppen azáltal beleesik, mert rászánja magát az esetleges méltatlan áldozásra is s *kész* Istennek súlyos megbántására. Itt megint nem az aggályos lelkiismeretűekről szólunk, akik mindig, de főleg a szentáldozáskor nyugtalanoknak s bizonytalanoknak érzik magukat, de viszont

azt is tudják, hogy *nekik* engedelmességből meg kell vetni nyugtalanságukat.

A kifelejtett bűnök.

Bátran megáldozhatik az is, akinek — egyéb-ként lelkiismeretesen elvégzett — gyónásából súlyos bűn feledékenységből kimaradt. A kifelejtett bűnök ugyanis a bevallottakkal együtt megvannak bocsátva. Fennmarad azonban a kötelezettségünk, hogy az ily kifelejtett bűnöket a legközelebbi szentgyónásunkba — melyet akár-hány áldozás után végzünk — belefoglaljuk s azokat az Egyház kulcs-hatalmának alá vessük.

Bocsánatos bűnök.

A szentáldozásra való lelki felkészültségnek egyik — bár esedékes, de fontos — kelléke, hogy a bocsánatos bűnöktől is *lehetőleg* tiszták, mentek legyünk.

A bocsánatos bűnök ugyan nem tesznek minket az *Eucharisztia* fogadására méltatlanokká, de mégis, ha főleg megszokottak, csökkentik bennünk a szeretet hevét, a segítő kegyelmek bőségét s általában véve tiszteletlenséget jelentenek az isteni Vendéggel szemben, aki mérhetetlen leereszkedésében hajlékunkba tér.

Frigyes császárt vadászat alkalmával bizonyos főúr vendégül látta. A császár a számára kijelölt terembe lépve körültekint s itt-ott rendetlenséget, sőt a falon pókhálót vett észre. Haragosan kijelenti a háziúr előtt:

„Ez a lakás jó lehet vadászkutyáknak, de nem a császárnak“. És nyomban otthagya a kastélyt.

Bizonyára a szelid s alázatos szívű *Jézusnak* is rosszul eshetik, ha őt pókhálós, rendellen, szóval bocsánatos hibákkal nagyon beszennyezett lélekbe hívják meg, főleg ha ez az elhanyagolt állapot az illető egyénnek nem annyira emberi gyengeségéből, mint közömbösségéből s nem-bánomságából ered.

Erényindulatok.

Ámde nem elég, ha a vendéglátó lakás csupán tiszta. Kellőleg berendezve s felékesítve is kell lennie. Lelkünk berendezkedése s díszje az erényélet s a szívnek buzgó indulatai. Főképen a hit és imádás, alázatosság s bűnbánat, remény, szeretet s a vágyakozás azok az indulatok, amelyek az Eucharisztia fogadására legalkalmasabban felkészítenek. Szinte önként fakadnak lelkünk-ből, ha magunknak a szentáldozás előtt felvetjük ezt a három kérdést: *Ki jön hozzánk? Kihez jön? Miért jön?*

Hálaadás a szentáldozás után.

A jól megmunkált, előkészített földje lelkünknek, mihelyt az isteni mag beléje hull, nyomban kezdi meghozni a százszorosát. Ezt a termést a megfelelő hálaadás aratja le, gyűjti be. A hálaadás indulatai az álméltkodó csodálkozásból eredő mély imádás, amely körülbelül erőt vehetett az apostolok lelkén, midőn a feltámadott

Üdvözítő nekik húsvét estéjén zárt ajtók mellett megjelent. Ezt kövesse a hálálkodás, önfelajánlás s a könyörgés. A szent búcsú oly könnyű elnyeréséről sem szabad megfeledkeznünk.

Az előkészület s hálaadás *módja* nincs meghatározva. Inkább használjuk hozzájuk szívünket, mint az imakönyvünket. A hálaadás *időtartamának hossza* sincs előírva. Mindenki addig időzzék benne — s pedig saját jól felfogott érdekében —, ameddig a körülményei megengedik. Azonban a hálaadás semmiesetre se legyen oly rövid, hogy az áldozó a benne még személyesen jelenlevő Üdvözítőt, mint valami eleven Krisztus-koporsó, az utcák s piacok zajában magával hordozza. Igazán méltó volna, hogy az ilyen előtt az *Úr Jézus* iránti tiszteletből s az ő megszégyenítésére égő lámpát hordozzanak, miként ezt tenni szokták, midőn a szent útravalót a beteghez viszik.

Testi előkészület.

Természetes (szentségi) bőjt.

Hogy pedig a szentáldozásra nemcsak lelki-
leg, hanem testileg is kellőképen felkészüljünk,
előtte meg kell tartanunk a természetes, ú. n.
szentségi bőjtöt, más szóval: éjféltől fogva éhom
állapotban kell maradnunk.

Ez a törvény, amely ma már súlyos bűn terhe
alatt kötelező, voltaképen a hívek gyakorlatából
fejlődött ki. Hiszen az első áldozás, melyet maga
az *Úr Jézus* szolgáltatott ki, étkezés után ment

végbe. A hívek is az első időkben szoros értelemben az *Űr-vacsorához* járultak, szóval este áldoztak. Mióta azonban *Egyházunk* a szentmisét a reggeli órákban mutatja be, a híveket a helyes érzék rávezette arra a meggyőződésre, hogy méltatlanság s tiszteletlenség volna addig más táplálékhoz nyulni, mielőtt az Eucharisziát magukhoz vették. Ebből a szokásból támadt a törvény, melyet legutóbb a 858-ik kánon is megerősített. A szentségi bűjt lényege, hogy aznap a szentáldozás előtt semmit se együnk vagy igyunk. Legyen bár morzsa vagy csepp, amit akár tudatosan, akár feledékenységből lenyelünk, meg van törve a szentségi bűjt fenséges értelme s jelentősége, amelynél fogva *Krisztusnak* kell lennie az első tápláléknak, amelyet azon a napon magunkhoz veszünk. Azonban hogy az Egyház törvényét, szent s bölcs szándékait helyesen értsük s minden kétségtől s nyugtalanságtól megszabaduljunk, a következő irányelveket kell szem előtt tartanunk.

A szentségi bűjt mivolta.

Hogy mi az az „evés“, „ivás“, ami a szentáldozás előtt tiltva van, abban a közfelfogás a döntő.

Arról mondjuk, hogy „eszik“, „iszik“, aki *a) táplálékot* vagy folyadékot nyel le. Tápláléknak pedig a megemészthető dolgokat nevezzük.

Nem szegi meg tehát a szentségi bűjtöt s nyu-

godtan megáldozhatik, aki olyan anyagot nyel le, amelyet akár a közfelfogás, akár a tudomány (kémia) emészthetetlennek minősít. Ilyen pl. a vas, kő, üveg, kréta, fa, köröm, haj, selyem, gyapjú stb. Viszont megtöri a szentségi bűjtöt, aki a pelyvát, viaszt, papírt, orvosságot (porokat) lenyeli, mert ezek emészthető dolgok.

b) Az evés és ivás fogalmához tartozik továbbá, hogy a táplálék, a folyadék kívülről kerüljön belénk. Nem sért tehát szentségi bűjtöt, aki nyálát, fogaiból szívárgó vért, fogai között hátramaradt ételmaradékot lenyeli. Ellenben nincs már éhom-állapotban s így nem áldozhatik az, aki pl. a vért az ajka külsejéből vagy ujjából szopja, vagy könnyeit felnyalva nyeli le.

Nagyon világos, hogy semmiképen sem evett, ivott az, aki a szájába vett tápanyagot vagy folyadékot ismét kiköpi.

c) Végül csak arról mondjuk, hogy evett, ivott s így csakis az törte meg a szentségi bűjtöt, aki a táplálékot vagy folyadékot az *evés és ivás szokott módján* vette magához. Így nem „eszik“, „iszik“ az, aki bár tudva, de az evés-ivás szándéka nélkül nyál módjára, a nyállal együtt, avagy belélegzés útján valamit lenyel.

Így nem mondjuk, hogy eszik, iszik, aki a nyálába elegvedett fogport, szájvizet leengedi, akinek szájmosás alkalmával csekély vízcsepp szalad le torkán; aki a dohányfüstöt, ételgőzt beleheli; akinek belélegzés útján rovar, por, eső vagy hó csúszik le. Az sem „iszik“, akinek gyo-

mormosás alkalmával némi víz marad hátra gyomrában, vagy belsejében a lenyujtott csőről valamelyes olaj tapad. Ellenben aki este rekedtség vagy köhögés ellen cukrot vesz szájába (kivéve, ha az már éjfél előtt teljesen feloldódott s a gyomorba nem jutott), éhom állapotát elveszti s így nem áldozhatik. Itt ugyanis a cukor szándékos — bár lassú — megevéséről van szó, mely éjfél után is folytatódott.

A szentségi böjt időtartama.

A szentségi böjt időtartama attól a pillanattól veszi kezdetét, midőn az óra mutatója éjjel 12 órát eléri, illetőleg az éjfél utáni kezdés egészen a szentáldozásig terjed. De mégis azt, amit az óraütés előtt már a szánkba vettünk, nyugodtan lenyelhetjük. Hiszen lesz akárhány jó óra, amely az éjfél valamivel később jelzi s bajos volna eldönteni, hogy melyik óra jár egészen pontosan.

Tőlünk függ, hogy a helyi órákat, vagy pedig a törvényes középidejt vesszük-e irányadónak.

Az éjjeli szentmise előtt.

Aki az éjjeli misén áldozik, *illő*, hogy néhány (3—4) órával előbb már mit sem egyék, igyék, nehogy az isteni eledel profán étkekkel keveredjék. Ezt azonban szoros kötelességnek nem mondhatjuk. Egyházunk ugyanis sohasem pa-

rancsolta, hogy áldozáskor gyomrunk teljesen üres legyen, hanem csupán azt, hogy éjfélről fogva semmit se vegyünk magunkhoz. Ellenkező esetben gyomorbetegség egyének alig áldozhatnak valaha.

A szentáldozás után.

Hasonlóképen illő, hogy a szentáldozás után addig ne együnk, igyunk, míg a szent színek fel nem oldódtak. És bizonyára tiszteletlenség folytatán bocsánatosan vétkeznék, aki ezt a csekély időt sem tudná bevárni, kivéve, ha méltányos, komoly ok, pl. rosszullét vagy gyengélkedés nem menti eljárását.

Teljesen alaptalan azok félelme, akik áldozás után köpni addig nem mernek, míg csak valami táplálékot, italt nem vettek magukhoz. Feltéve, hogy — amint kell — a szent ostyát mindjárt lenveltük, kevéssel utóbb már köphetünk. Hiszen az *Úr Jézus* teste egészen más úton száll le belsőkbe, mint ahonnan a köpet előjön s így nincs veszély, hogy az Eucharisziát tiszteletlenség éri.

Kétség esetén.

Végül megjegyezzük, aki kétségben van, vajjon áldozás előtt evett-ivott-e, avagy midőn magához vett valamit, az óra elütötte-e már az éjfél vagy sem, teljesen nyugodt lelkiismerettel veheti az *Úr* szent testét magához. Mert mint említettük, a kétséges törvény senkire sem kö-

telező. Valóban kár volna *bizonytalan* kötelezettség, avagy sokszor *alaptalan aggodalom* miatt megfosztani magunkat ettől a végtelen jótéteménytől, amelyet az Eucharisztia fogadása jelent s amelyet ily esetben is szívesen nyújt Egyházunk.

Kiket nem kötelez?

A szentségi bűjtre nincsenek kötelezve a *súlyos betegek*, kiket halálvesztély fenyeget. Az ilyenek — míg a veszély tart — akár naponkint is fogadhatják a szentáldozást anélkül, hogy éhom maradnának. Azok azonban, kik nem betegség, hanem egyéb okból forognak halálvesztélyben (pl. frontra induló katonák, halálra ítélték) a szentségi bűjtre kötelesek, hacsak súlyos nehézség (pl. sürgősség) fel nem menti őket.

A *pap is misézhet*, ha nincs is éhom, midőn a vasárnapi, ünnepi szentmisét közbotrány nélkül el nem mulaszthatja. A szentségi bűjt akkor sem kötelező, midőn az Eucharisziát azért kell magunkhoz vennünk, hogy *szentségtörő tiszteltenségtől megóvjuk*.

Azoknak a *betegeknek*, kik már *egy hónap óta fekszenek* a nélkül, hogy hamaros felépülésükre remény volna, a gyóntatóatya megengedheti, hogy hetenkint egyszer-kétszer megáldozzanak, habár a szentáldozás előtt valami folyadékalkalú táplálékot vettek magukhoz. (Pl. levest, kávé, teát.) Sőt vannak hittudósok, kik

az éhom nélküli áldozást azoknak is megengedik, akik a parancsolt (húsvéti) szentáldozást egyébként semmi módon el nem végezhetik.

(V. ö.: Az Anyaszentegyház öt parancsa. 129. lap. Jegyzet.)

Ruházkodás.

Második kelléke a testi felkészültségnek, ha az Úr asztalához illőképen akarunk járulni, hogy megfelelő legyen a ruházkodásunk.

Hiszen ez már a jó ízlésnek s tisztességnek követelménye, amelynek nemcsak emberekkel, hanem — s annál inkább — *Istennel* szemben van helye.

Bizonyára bocsánatosan vétkeznék az, aki csupa hanyagságból szurtosan, rongyosan járulna az oltárhoz a királyok *Királyát* fogadni; ahogy röstelne tisztességes emberek, különösen földi előkelőségek előtt megjelenni. A szegény, a koldus azonban ruhája miatt ne maradjon távol „a szegények igazi Atyjától“ s ne fossza meg magát ettől az igazán isteni alamizsnától. Mert nála az Üdvözítő nem a ruhára, hanem a szívre tekint.

Sokkal szigorúbban kell azonban elbírálnunk azoknak a *modern hölgyeknek* viselkedését, akiket nem a szegénység, hanem az örült divat s nem ritkán saját kevésbbé szemérmes lelkületük vetkeztet csaknem pőrére. Oda merészkednek az oltárhoz, ahhoz az Üdvözítőhöz, ki az ő szemérmetlenségükért is oly keservesen

bűnhődött, mikor mezítleen testét ostromozták s ruhátlanul, annyi kaján gúnyolódó szemeláttára a keresztfán függött. Az Egyház már számtalanszor felemelte tiltakozó szavát a botrányos női öltözködés ellen és megtiltotta, hogy az Eucharisziát kiszolgáltassák azoknak, kik a modern divat hóbortja szerint szemérmetlenül öltözködnek. Tényleg az ily hölgyek már csak az okozott botrány miatt is akárhányszor súlyos bünt követnek el, amit a méltatlan áldozás szentségtöréssel tetézne.

Egyik agilis vidéki katolikus lapunk beszéli valamelyik francia újság nyomán a következő kis esetet: Az Afrikából Európába visszatérő hajón a hazájába utazó misszionárius mellé az asztalnál egy hölgy telepedett le, aki a modern divat szerint túlságosan kivágott, hiányos öltözékben jelent meg. A papra nézve felette kellemetlen volt ez a szomszédság s alig várta az alkalmat, hogy utitársnőjét a keresztény illemről udvariasan, de határozottan kioktassa. Az ebéd végén kínálkozott is alkalom. A hölgy a gyümölcsöstálat nyújtja neki: „Nézze, főtisztelendő úr — szólt — milyen szép ez az alma, vegye ki!” „Köszönöm — felelt a hithírdető —, de azt szeretném, ha azt az almát éppen ön enné meg. asszonyom!” „És miért éppen én? — veti vissza a hölgy. — „Nos, csak azért — felele a kérdezett —, mert akkor remélhetőleg megismétlődnék az, amit az Írás *Éva* anyánkról mond. Bizonynal emlékszik rá, asszonyom, hogy amikor az almába harapott, megnyitk szemei és észrevette, hogy nincs felöltözve.” Ó, bárcsak a túlpongyolán öltözött hölgyek ugyannerre a szégyenletes tudatra ébrednének, mikor az új *Éden*, az Egyház életfájának almáját veszik. a legtisztaságosabb *Szűz* keble gvümölcsét élvezik.

A tisztaság.

A szentáldozásra való készüllet testi kellékeiről lévén szó, megemlítjük a tisztaságot is, inkább csak azért, hogy egyesek lelkiismeretét megnyugtassuk s aggodalmaikat, melyeket tudatlan tanácsadók s esetleg elavult könyvek ébresztettek bennük, eloszlassuk.

Nincsenek kizárva a gyakori, sőt naponkinti szentáldozásból a házások, miként ezt az Egyház ismételten hangsúlyozta.¹ Mindaz tehát, ami a házásoknak megengedett, nem lehet az akár a napi szentáldozásnak akadálya. (V. ö. Müller: Jegyesoktatás, 63. lap.)

Akinél álomban fertőződés állott be, nyugodtan mehet a szentáldozáshoz, amely csak megfogja erősíteni a kísértés ellen. Általában véve azt mondhatjuk, hogy a tisztaság szempontjából semmiféle *testi állapot* sem akadálya a szentáldozásnak, hanem csakis a *súlyos bűn*. Ezt az akadályt azonban, akinél fennforog, gyökeres megtéréssel s őszinte szentgvónással mindig el lehet hárítani.²

¹ XI. Ince Cum ad aures decretuma 1679 febr. 12.; X. Pius S. Tridentina Synodus 1905 dec. 20.

² V. ö.: A hatodik parancs 92—96. lap.

Az áldozás egyéb körülményei.

Hányszor szabad áldozni?

A papok háromszor misézhetnek karácsony első ünnepén s halottak napján, kétszer, amikor ezt neki a püspök pápai engedély alapján fontos okból megengedi.

A szentségi bűnt azonban ilyenkor is meg kell tartaniok. Maga a szentáldozás nem töri azt meg; a bort s vizet pedig, amellyel a kelyhet kiöblítik, nem szabad magukhoz venniök.

A híveknek azonban napjában csakis egyszer szabad az Eucharisziát kiszolgáltatni (858. k.) s szentségtörést követne el, aki e tilalmat ismerve, napjában többször is merne áldozni.

Kivételesen azonban a hívő is másodszor megáldozhatik, ha a reggeli szentáldozása után napközben *halálos veszélybe* esik. Ilyenkor a szent útravaló fogadása, ha nem is szorosan kötelező, de felette ajánlatos. (864. k.)

Ismételten magunkhoz vehetjük s magunkhoz kell vennünk akkor is az Eucharisziát, ha csak így tudjuk elhárítani annak meggyalázását.

Jegyzet: Aki méltatlanul fogadta útravalóképen az Oltáriszentséget az ilyen az isteni törvénynek, melyet az Egyház is hangsúlyoz (864. k.), nem tett eleget. Ismételten köteles tehát azt fogadni. (Nem így az utolsó kenetet, amelyet ugyanabban a halálos veszélyben csakis egyszer szabad feladni.) A betegnek, ki a szent útravalót méltatlanul vette s becsülete veszélye nélkül aznap

újra és nyilvánosan nem áldozhatik, kérnie kell lelki-
atyát, hogy az neki az Eucharisziát talán másnapon,
esetleg rejtetten elhozza. Aki azonban a szent útravaló
méltó vétele után súlyos bűnt követne el, nem köteles
a szentáldozást megismételni.

Mikor szabad áldozni?

Életveszélyben az év bármely napján, a nap
bármely órájában megáldozhatunk, ha lelkileg
fel vagyunk készülve. Egyébként pedig minden-
kinek minden nap szabad áldoznia, ha a ke-
gyelem állapotában van s jószándékkal közele-
dik az Úr asztalához. De mégis az év két napja
kivételt alkot. Nagypénteken egyáltalán nem,
Nagyszombaton pedig csak az ünnepélyes szent-
mise alatt vagy közvetlen utána szolgáltatta ki
Egyházunk az Eucharisziát. (867. k.)¹

Rendes körülmények között csak abban az
időben áldozhatunk, amelyben a misézés meg-
van engedve, tehát csakis délelőtt, amely nap-
szak egyházi számítás szerint hajnal előtt egy
órával kezdődik s délután egy órakor végződik.
Ésszerű okból azonban a szentáldozás még a
későbbi délutáni órákban is kiosztható, feltéve,
hogy a hívek éhom maradnak. A szent misz-
ziókban ez nem ritka eset. (V. ö. 867. k.)

Karácsonykor az éjjéli szentmisén a szerzetes-

¹ Ezzel azonban úgy látszik nincs visszavonva az az
engedély, melynél fogva azok (többnyire munkások), kik
a nagyhéten át lelkigyakorlatokat végeztek s Nagyszom-
baton fejezik be, aznap megáldozhassanak. Gury Ferre-
res II. n. 297.

rendek, intézetek, kórházak s jámbor egyesület félig nyilvános kápolnáiban, ahol az Eucharisziát állandóan őrzik, szabad a híveknek áldozniok. Ilyen helyeken mindhárom karácsonyi szentmise éjjel egymásután elvégezhető. Egyébként a 867. kánon 4. §-a értelmében a hívek az éjféli szentmise közben bárhol áldozhatnak. Az éjféli szentmisében való részvétellel az Egyház ünnepi parancsának is eleget tettünk.

Legszebb, ha a hívek a szentmisét a pappal mintegy együtt végzik s *közben* vele együtt áldoznak is. Így volt ez az ősi Egyházban. Az új törvénykönyv kánonja szerint azonban a hívek áldoztatása nemcsak mise alatt, hanem a *kis-mise* előtt s után és misén kívül is végbemehet. (864. k.) Requiem mise alatt s a *csendes* Requiem előtt s után is szabad áldoztatni. Közvetlen nagymise előtt s után azonban a miséző nem áldoztathat (846. k.), miért is kevésse előbb vagy utóbb miseruha nélkül kell azt elvégeznie.

Hol szabad áldozni?

Az új törvénykönyv szerint, ahol misézni ott áldozni is lehet; tehát magánkápolnáknak is, ha csak a püspök ezt különös esetekben meg nem tiltotta. (869. k.)

A betegek otthon áldozhatnak. Illő, hogy ilyenkor a szoba lehetőleg tiszta, rendes, virággal feldíszített legyen.

Az Eucharisziát a beteghez a lehetőség sze-

rint nyilvánosan kell vinni (847. k.), fontos, észszerű okból azonban ettől el is lehet tekinteni.

Az Egyház óhajtja, hogy mikor az Oltáriszentséget a beteghez viszik, a hívek figyelmét erre harangjellel hívják fel, hogy ezek égő gyertyákkal kíséretül szegődhessenek. Külön testvérület is alakult, amelynek tagjai magukat erre kötelezik. A szent búcsúkat, melyeket Egyházunk nekik engedélyezett még a jubileumi évben sem szokta felfüggeszteni, holott a legtöbb búcsú ilyenkor az élők számára el nem nyerhető. Mutatja ezzel az *Egyház*, hogy az isteni *Felség* külső tiszteletét is mennyire szívén hordozza.

Néhány évtized előtt történt a *gmundeni* tó melletti *Ebenzweier*-kastélyban, *Estei Miksa* főherceg, *Deutschmeister*, kedvelt tartózkodási helyén. Egy szegény szolgáló, ki úgyszólván egész életét tehenek között az istállóban tölté, ugyanott súlyosan megbetegedett. A felette magas láz miatt veszélyes lett volna fekvőhelyéről elmozdítani s máshova átszállítani. Mikor a jó főherceg, ki minden alattvalóját s háznépét névszerint s személyesen ismerte, meghallotta, hogy udvari papja *Ziring* redemptorista atya másnap az általában „tehenes *Pepinek*“ nevezett szegény szolgálót a szent útravalóban akarja részesíteni, rendeletet adott, hogy vele együtt az egész udvar teljes díszben, gyertyával a kézben kísérje az *Úr Jézust* a szegény szolgálóhoz — a tehenistállóba. A hely alacsonyágát némileg kipótolta a külső fény, melyet az udvar kifejtett, a főherceg erős keresztény hite s az isteni Szívnek mérhetetlen leereszkedő jósága s gyengédsége.

Az áldoztatás szertartása.

A szentmisén belül.

Ha a szentáldozást a misén belül szolgáltatják ki, a szertartás felette egyszerű, szinte beleolvad magába a szentmisébe.

Miután a pap a szentséges vért magához vette, a minisztráló az áldozók nevében elmondja a közgyónást (konfiteort). A pap pedig eközben az előírt térdhajtások között kinyitja a szentség-házat, kiveszi és lefödi az áldoztató kelyhet. Erre az áldozók felé fordulva elmondja felettük az általános feloldozás szavait: *„Könyörüljön rajtatok a mindenható Isten, bocsássa meg vétkeiteket és vezessen el az örök életre. Amen. Engedje el bűneiteket, oldozzon fel és bocsásson meg nektek a mindenható és irgalmas Isten. Amen“.*

Majd a szent ostyát az áldoztató kehely felett mutatva így szól: *„Ime az Isten Báránya, ime, aki elveszi a világ bűneit“* s azután háromszor a közismert szavakat ismétli: *„Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj, hanem csak egy szóval mondd és meggyógyul az én lelkem“.*

Most az áldozóhoz lépve annak kinyitott szájában kissé előretolt nyelvére teszi a szent ostyát, ezeknek a szavaknak kíséretében: *„A mi Urunk Jézus Krisztus teste őrizze meg lelkedet az örök életre. Amen.“*

Az oltárhoz visszatérve az áldoztató kelyhet a tabernákulumba visszahelyezi s folytatja a szentmisét, imáit a saját s mindazok nevében, kik vele megáldoztak.

A szentmisén kívül.

Ha az áldoztatás szentmise elején vagy végén, avagy tőle teljesen függetlenül történik, a szertartás teljesen azonos azzal, amelyet előbb leírtunk, csupán a szentség visszahelyezése ünnepelesebb. Miután a pap az utolsót is megáldoztatta, az oltárhoz visszatérve, a következő karéneket (antifónát) mondja: *Ó, szent vendégség, amelyben Krisztust fogadják, szenvedésének emlékét újra ünneplik; a lélek kegyelemmel töltözik s a jövődő dicsőség zálogát kapjuk.*

Vers: *Mennyből való kenyeret adtál nekik.*

Felelet: *Mely minden gyönyörűséget magában foglal.*

Ima: *Isten, ki nekünk a csodálatos Oltári-szentségben . . . stb. (Az Egyház imája az Oltári-szentségről.)*

Végül a pap áldást ad: *„A mindenható Istennek, az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek áldása szálljon reátok és maradjon mindörökké rajtatok. Amen“.*

A húsvéti időszakban a pap a karénekhez, vershez és felelethez egy-egy Alleluját csatol s a fennidézett helyett a következő imát mondja: *Önts lelkünkbe, Uram, a te szereteted szellemét, hogy akiket a húsvéti szentségekkel kielégített-*

tél, tedd kegyelmeddel egyetértőkké. A mi Urunk Jézus Krisztus által, ki Veled él s uralkodik a Szentlélekkel egyetemben mindörökkön örökké. Amen.

A betegek áldoztatása.

Ha a papot a Szentséggel beteghez hívjuk, a lehetőség szerint tegyük meg a következő előkészületeket. Hozzuk a beteget, ágyát s a szobát rendbe. Az asztalt terítsük le tiszta fehér abrosszal vagy lepedővel. Tegyük rá feszületet két viaszgyertyaszál közé, amelyek a szentségek kiszolgáltatása közben égni fognak. Helyezzünk továbbá az asztalra pohárkát 1—2 ujjnyi (s nem több!) közönséges vízzel s egy másik poharat avagy magát a szentelt víztartót szentelt vízzel. Ez utóbbi mellé izsópszálat vagy fenyőgallyat adhatunk a szentelt víz hintésére.¹

A pap a beteg szobájába lépve a következő gyönyörű evangéliumi üdvözléssel köszönt be: *Békesség e háznak.* A felelet rá: *És minden lakóinak.*

A szentséget az asztalra téve, meghinti a beteget s az egész szobát szentelt vízzel a következő imák kíséretében:

Karvers: *Hints meg engem izsóppal és megtisztulok, moss meg engem és a hónál fehérebb*

¹ Ha a beteg az utolsó kenetben is fog részesülni, gondoskodjunk még a felsoroltakon kívül egy tányéron öt kis tiszta vattagombócról, kevés kenyhasóról s kenyérlélről a kenés helyeinek s a pap ujjainak letörlésére.

leszek. — *Könyörülj rajtam Isten! a te nagy irgalmasságod szerint. Dicsőség az Atyának stb. Ismételten: Hints meg engem stb. a zsoltárig.*

Vers: *A mi segítségünk az Úr nevében.*

Felelet: *Ki az eget s földet teremtette.*

Vers: *Uram, hallgasd meg könyörgésemet.*

Felelet: *És az én kiáltásom jusson eléd.*

Könyörögjünk: Hallgass meg minket, szent-séges Uram, mindenható örök Isten és légy kegyes elküldeni az égből a te szent Angyalodat, aki őrizze, ápolja, védje, látogassa és oltalmazza e háznak minden lakóját. A mi Urunk Jézus Krisztus által.

Felelet: *Amen.*

A beteg áldoztatása ezután épen azokkal a szertartásokkal megy végbe, mint ahogy az a templomban történni szokott (közgyónás stb.), azzal a különbséggel, hogy a pap a következő megható igékkel nyújtja neki az Eucharisziát:

Fogadd testvér (nővér) a mi Urunk Jézus Krisztus testét útravaló gyanánt, aki téged őrizzen meg a gonosz ellenségtől s vezessen el az örök életre. Amen.

Záradékul a pap üdvözli a jelenlevőket:

Vers: *Az Úr legyen veletek.*

Felelet: *És a te lelkeddel*

és a következő szép imát mondja:

Könyörögjünk: Szentséges Urunk, mindenható Atya, örök Isten! bizalommal könyörgünk hozzád, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus szentséges teste, amelyet testvérünk (nővérünk) fogadott, legyen az ő testének és lelkének orvossága mindörökre. Ki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egyetemben Isten, mindörökön örökké. Felelet: Amen.

AZ EUCHARISZTIA MINT ÁLDOZAT.

A szentmise valóságos áldozat.

Az áldozatra szükség van.

„Minden vallás — mondja boldog *Bellarmin* — volt légyen az igaz vagy hamis, minden helyen és minden időben áldozatokat alkalmazott istentiszteletül. Nem lehet ezt másképp magyarázni, mint, hogy ez a természeti világosságból és ösztönből származik s ama legelső igazságok közé tartozik, amelyeket *Isten* természetünkbe ojtott.“ És a *Szentírás* s világtörténelem nagyon igazolják a tudós és szent bíboros bölcs igéjét. Az ember belső szükségérzetének hódolva mindig s mindenütt keresi a módját, hogy az imádás, dicséret s hála adóját Teremtője iránt le-
rója, tőle további jótéteményeket eszközöljön ki s mióta bűnbe esett, a haragvó *Istenséget* megengesztelje. Ezt a módot pedig ösztönszerűleg az áldozatban keresi és találja. Ajándékba viszi *Istennek*, áldozatul mutatja be, ami legszebbje, legtisztábbja, legbecsesebbje csak van. Főkép oly dolgokat választ, amelyek hozzá legköze-

lebb állnak s így őt — felfogása szerint — legalkalmasabban helyettesíthetik. Odaviszi *Istennek* eledelét, ami, ha nem is ember, de a megévés által némileg azzá válik. Ráteszik kezeiket az áldozat bemutatói a felajánlott dolgokra, megterhelik azokat az emberiség bűneivel, mondhatnók, átöntik beléjük az emberiség bűneit, azért megátkozzák s ünnepélyes szertartások között lehetőleg megsemmisítik.

A népek minden egyébben különböznek, de ebben egyetértenek: az áldozat náluk a vallás legfőbb cselekvénye. De nem elégszenek meg, hogy ajándékaikat egyszerűen csak felajánlják, az oltárokon többnyire vérnek kell ömölnie, mert mint *szent Pál* is hangoztatja: „vérontás nélkül nincs bűnbocsánat“. (Zsid. 9. 22.) „Általános, mindenütt elfogadott vélemény volt — jegyzi meg *Bryant* — hogy a bűnbocsánatot csakis vérontással lehet megnyerni.“ Maga a *Szentírás* adja meg ehhez a kulcsot, magyarázatot: „a vérben az élet és azért adtam azt nektek, hogy az oltáron azzal tisztítsátok meg lelkeiteket és a vér a lélek megengesztelésére legyen“. (Levit. 17. 11.) A régi pogányság is tudta, érezte ezt. Oltárait vérrel borítja, vérrel jelöli meg homlokát, azzal keni meg háza ajtaját. Voltak, kik az oltár alá gödröt ástak, hogy abba bele állva az áldozati vér rájuk csurogjon s megtisztuljanak. Odahivogatták a megholtak siránczó árnavait is, hogy megenyhüljenek. Eljöttek azok s pedig *Homeros* szerint némely-

kor oly sokan, hogy az élőket szorongatták s karddal kellett szétkergetni őket. Sőt eljöttek az istenek és megenyhültek s ilyenkor mindent meg lehetett nyerni tőlük. Napnál világosabb tehát, hogy a természet maga szinte kényszeríti az embert, hogy áldozattal engesztelje *Istent* s igyekezzék kegyeibe férkőzni. Isten maga az Ószövetségben az áldozatokat — s pedig a véreseket is — nemcsak eltűrte, hanem parancsolta. Sőt, az egész törvény mondhatnók csupa vér. Ez szentel, véd, tisztít meg mindent. Maga a főpap, bár évenként csak egyszer meri átlépni a szentek szentjének küszöbét, csak az áldozat vérével megy oda s mintegy ezzel védekezve meri *Jahvét* megközelíteni.

Ámde ölhatték az áldozati állatokat halomra, az ég nem nyújtott békejobbot a földnek. A druidák (pogány papnők) hirdetik: „Hacsak vétkes fajunk szennyét *embervér* nem mossa le, az istenek haragja el nem csitul soha“. Érezték ezt valahogyan a zsidók is, hiszen maga *Isten Ábrahám*tól egyetlen fia feláldozását kérte, hogy engedmességét próbára tegye, de meg hogy Krisztus áldozatát jelképezze.

A pogány népek azonban majdnem kivétel nélkül áldozatul estek ennek a kísértésnek. A kiengesztelődés utáni vágy Istentől épen nem szándékolt téves utakra terelte őket. Maga a Szentírás beszéli, hogy a *moabiták* királya, midőn a zsidók ellenséges seregei szorongatták, tulajdon fiát mutatta be áldozatul. (Kir.

IV. 3. 27.) A feníciaiak is gyermekeiket dobálták a bikafejű *Moloch*-istennek tüzes karjaiba. A mexikóiaknál évente 20.000-re ment az emberáldozatok száma. Megnyitották ezeknek még eleven keblét s kitépett szívük vérért isteneik ajkára facsarták.

A keresztáldozat.

Végre *Isten* megkönyörült az engesztelés, bocsánat után epedő, vergődő emberiségen. Elküldötte az istenemberi dicső áldozatot, akinek keresztfán kiontott vére meghozta a békét. *Jézus Krisztus* véres áldozatával teljes elégtételt adott a bűnért, minden idők bűnéért és megnyitotta minden kegyelem forrását az egész emberiség számára. A keresztthalál a legfőnségebb s legteljesebb imádó, hálaadó, engesztelő s könyörgő áldozat, amelyet teremtmény *Teremtőjének* nyujthat, amellyel *Isten* igényeit — az ő jóvoltából — nemcsak kielégíthettük, hanem szinte felülmultuk.

Az eucharisztikus áldozat.

És mégis, habár *Isten* a keresztáldozattal teljesen ki van elégítve, de nem így a mi szükségletünk. És ugyan miért? Mert megmaradt bennünk továbbra is a vágy, az ösztön *Istennek* áldozatot mutatni be. Továbbra is szükségét érezzük annak, hogy *Istent* állandóan megismétlődő áldozatokkal imádjuk, kérjük, engeszteljük, neki a vett jókért hálálkodjunk. A kereszténységnek is kell istentisztelettel bírnia s

pedig méltóval ahhoz az új szövetséghez, amelybe *Istennel Jézus Krisztus* által léptünk. Az isteni tökéletes vallás, amelyet *Krisztus* alapított, csak *isteni*, tökéletes áldozattal róhatja le köteles tiszteletadóját a Magasságbelivel szemben.

A kereszthalál, úgy, ahogy az végbement, erre a célra nem alkalmas. Nem lehet azt *mindig s mindenütt* bemutatni, de egyébként is szentségtörés volna, annak véres megújítására gondolni, *Krisztust* újra meg újra megfeszíteni.

Hogy tehát a kereszténységnek meg legyen a maga sajátos és pedig végtelen fenséges és tökéletes áldozata, *Isten* valóban csodálatos bölcseséggel gondoskodott a keresztáldozat állandó vértelen megisméltéséről. Ez az *eucharisztikus áldozat*, a szentmise.

A keresztáldozat s a szentmise viszonya.

A szentmise bizonyos szempontból a keresztáldozattal azonos. Mindakettőben *Krisztus* a pap s a bemutatott áldozat. Más szempontból eltérnek egymástól, mert a feláldozás *módja* lényegesen különbözik. A kereszt áldozata véres, borzalmas, a szentmise kedves, vonzó, pompás, ünnepélyes.

Bár az eucharisztikus áldozat is magában véve tökéletes, befejezett áldozat, de mégis szerves összefüggésben marad a keresztáldozattal, amelyet nemcsak emlékünkbe idéz, hanem titokzatosan megújít, szinte megsokszoroz.

Érték s fenség dolgában a kereszt s a szentmiseáldozat egyenrangúak, mert mint a közlekedő edények egyet alkotnak. Az eucharisztikus áldozat, ahányszor csak bemutatják, mindannyiszor kimeríti a keresztáldozat kincseit, anélkül mégis, hogy azokat legkevésbé is fogyasztná, mert hiszen *végtelenek*.

A szentmise áldozati jellegének bizonyosságai.

A szentmise áldozati jellegét, melyet a protestantizmus¹ tagad, az Írás és hagyomány legvilágosabban igazolja. A belőlük merített érvekre csak röviden reámutatunk.

Melkizedek, az igazság, a béke királya, a titokzatos pap az ő kenyér s bor áldozatával megkapóan jelképezi már az eucharisztikus áldozatot. Ezért nevezi *Krisztust Dávid* király s az ő nyomán *szent Pál* „papnak mindörökké *Melkizedek* rendje szerint“. (V. ö. Móz. I. 14. 18. 19; Zsolt. 109. 4; Zsid. 7. 17.) Ha a szentmise nem volna valóságos áldozat, ennek az összehasonlításnak, mellyel a *Szentlélek Krisztust Melkizedekkel* viszonyba hozza, semmi értelme sem volna.

¹ *Luther*, ki maga annyiszor misézett, a szentmisét eleinte megtartotta, később „az ördög tanácsára“ — mint maga vallja — elvetette. Istentelennek s a keresztalálra sérelmesnek állítja. *Kálvin* mint olyat, mely sok visszaélésre ad alkalmat, ugyancsak elveti. VI. *Eduárd* alatt az anglikánok istenkáromlásnak s veszedelmes népcsalásnak nevezik. (XXXI. artikulus.)

Malachias próféta megjövendöli, hogy az Úr a tökéletlen, önzés által beszennyezett áldozatok helyébe új, szíve szerinti áldozatot fog alapítani: „Mert napkelettől napnyugatig nagy az én nevem a nemzetek között és minden helyen áldozni fognak és tiszta áldozatot bemutatni az én nevemnek“. (Malach. 1. 11.) Ha ezeket az ígéket a szentmiséről szóló katolikus tannal elfogulatlanul összevetjük, világosan látjuk, hogy a próféta másról, mint az eucharisztikus *áldozatról* nem is beszélhet. Mert mi is volna más ez az egész világon bemutatott, *Istent* végtelenül megdicsőítő tiszta (eledel) áldozat?

Krisztus Urunk is az utolsó vacsorán nyilván kijelenti, hogy az Eucharishtiában áldozatot mutat be s Egyháza számára áldozatról gondoskodik. „Ez az én testem — úgy mond — *mely érettetek adatik*.“ (Luk. 22. 19.) „Ez az én vérem, *mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára*“. (Mt. 26. 28.) „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.“ (Luk. 22. 19.) Világosan kifejezte ezzel az Úr, hogy testét s véréát nemcsak mint ételt s italt, hanem mint *áldozati* ajándékot adja, mert egyébként szavait: „*mely érettetek adatik*“ s „*mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára*“ helyesen s okosan értelmezni nem lehet.

De így fogta fel a dolgot az egész kereszténység is. Az apostoloktól kezdve egészen a protestantizmusig a szentmisében mindenki *áldozatot* látott.

Szent András apostol — a hagyomány szerint — vértanu halála előtt *Egeas* helytartó előtt így nyilatkozik: „Én a mindenható *Istennek*, ki egyedül igaz *Isten*, naponként *áldozok*, nem ugyan az ökrök húsát vagy a bakok vérét, hanem szeplőtelen *Bárányn*t az oltáron, kinek testével bár az egész hívő nép táplálkozik, mégis a *Bárány*, melyet *feláldozok*, egész és eleven marad“. *Szent Jusztin* (a második században) a római császárhoz intézett védőiratában a szentmisének oly leírását adja, amely a mi felfogásunkkal, hitünkkel teljesen egyező.

Szent Lucián, a börtönben oltár nem lévén, a földön fekvé a saját vértanui keble felett konzekrálja a kenyeret s bort, s azután magához véve az *Ur*at, fogolytársait is megáldoztatja.

Hogy pedig a szent *Atyák*, az *Egyház* közhitének ezek a tanúi s szócsövei a szentmisét mindig *áldozatnak* tartották, bizonyítsa helyettünk dr. *Grabe* protestáns tudós, *oxfordi* tanár, aki egyik munkájában a következő vallomást teszi: „Kétségkívüli, hogy *Ireneus* s mindazok az atyák, kiknek iratait még bírjuk, úgy azok, kik az apostoloknak voltak kortársai, mint azok, kik közvetlenül az apostolok után következtek, az Oltáriszentséget újszövetség áldozatának tekintették. És valóban, hogy e tan és gyakorlat nem talán csak egyes egyházakban vagy egyes tanítóknál, hanem mint az apostoloiktól s *Krisztus*-tól áthagyományozott, az egész egyházban megvolt, *Ireneus* világos szavakkal bizonyítja, mi-

ként már előtte *szent Jusztin* vértanu, valamint *szent Ignác*, *Tertullian*, *szent Cyprian* és mások“. *Grabe* tiszteletreméltó módon elfogulatlan nyilatkozatát így zárja: „bár csak azok a szent liturgiai formák vagy szertartások, melyek mellett az áldozatot *Istennek* bemutatják, nálunk anglikánoknál is behozatnának, hogy így az isteni *Főlségnek*, az őt megillető legfőbb tisztelet megadatnék“. (V. ö. *Gousset*, *Dogmat.* n. 818.)

Strafford angol grófnő nagy vonzalommal viselkedett a kath. Egyház iránt. De, hogy a protestáns vallásból abba térjen, még két akadály volt: az *Egyház* tana a szentmiséről s a tisztítótűzről. *Fénelon* püspökhöz fordult ezért tanácsért. Ez ahelyett, hogy a dolgok magyarázatába bocsátkozott volna, a grófnének csupán ezt az ajánlatot tette: „Grófnő, ön ismeri a *londoni* anglikán püspököt s nagy bizalommal van hozzá. Írjon neki csak ennyit: *Fénelon* püspök azt mondja, ha a *londoni* püspök be tudja bizonyítani, hogy *szent Ágoston* nem misézett s nem imádkozott a megholtakért, akkor ő maga is a protestáns vallásra tér“. A grófné követte ezt az utasítást, ámde az angol egyházfő mit sem felelt neki. Csak a levél átadójának annyit mondott: „A grófnő, úgy látszik, ragályos légkörbe jutott, amely eltántorította. Amit én írhatnék a grófnőnek, a bajt valószínűleg nem gyógyítaná meg“.

A szentmisére vonatkozó katolikus tant a *tridenti* szent zsinat tisztán s világosan kifejtette s hivatalosan kijelentette: „Ha valaki állítaná, hogy a misében nem mutatunk be *Istennek* igazi s tulajdonképeni áldozatot vagy hogy áldozni nem egyéb, mint *Krisztust* tápláléknak nyújtani, legyen az *Egyházból* kizárva“. (Sess. XXII. 1. k.)

A szentmise lényege.

Ha tehát a szentmise valóságos áldozat, méltán kérjük, hogy mennyiben az s mi egyáltalán a lényege. *Rövid* fejtegetésünk több erkölctani kérdést is meg fog világítani.

Az áldozatot rendszeren így szokták meghatározni: valamely, az illetékes felsőbbség által megállapított érzékelhető tárgynak felajánlása, ennek a tárgynak *valóságos* vagy ezzel egyértékű *erkölcsi megsemmisítése* által, hogy ily módon *Istennek* felségjogát elismerjük s őt bűneinkért engeszteljük.

Könnyen megállapíthatjuk, hogy ez a meghatározás a szentmisére teljesen ráillik.

a) A szentmisét a *legilletékesebb hatalom*, *Jézus Krisztus*, a világ királya, megváltója s főpapja rendelte, kijelentve „ezt cselekedjétek az én emlékezetemre“.

b) Megvan az érzékelhető *tárgy* is: a kenyér s bor, amelyek alatt *Urunk* teste s vére rejtezik.

c) Az összes hittudósok megegyeznek abban, hogy a szentmisében megvan a felajánlott áldozati tárgynak, ajándéknak fizikai vagy erkölcsi *megsemmisítése* is, amely által *Isten* feltétlen hatalmát s felségjogát felettünk elismerjük s megvalljuk.

Amde, miben áll ez a fizikai, illetőleg morális megsemmisítés? A hivatalos *Egyház* ebben nem nyilatkozott s így a katolikus hittudósok

szabadon vitathatják. Szebbnél-szebb hipoteziseket gondoltak ki, amelyeket a szónokok s elmélkedő lelkek haszonnal kiaknázhathatnak, de a teljes igazságot többnyire alig fedik. Mi annak a véleménynek ítéljük a pálmát, mely a protestantizmus előtt szinte általános volt s amelyet *Cajetanus, Salmeron, Bossuet, Gotti, Conninck* s más jeles hittudósok, napjainkban *Billot* bíboros vallanak.

Mi az említettekkel együtt azt hisszük, hogy a szentmisében az áldozatot az *Úr* testének s vérének a szentségi színek által történő szétválasztása hajtja végre, amit a konzekráció eszközöl. Ez *Krisztus Urunkat* külső tekintetre valóban a halál állapotába helyezi s mintegy megsemmisíti.

Mert ne feledjük, hogy a kenyér színe alatt *Krisztus teste* van jelen, a bor színe alatt pedig a *vére* és nem megfordítva is. *Krisztus* jelenléte ugyan mindkét szín alatt azonos, de nem a jelenlét módja. A kenyér szín alá csak a *test* vonja valami titokzatos módon az egész *Krisztust*, a bor színe alá pedig csak *vére*. Ilyképen *Krisztus Urunk* misztikus halála nemcsak épen emlékünkbbe van idézve, hanem titokzatos módon meg is van ismételve.

Ez a vélemény azért tetszik nekünk s azért véljük, a magunk részéről egyedül helyesnek, mert míg egyrészt a szentmisét befejezett, önálló áldozatnak mutatja be, másrészt szoros, szerves összefüggését a kereszthalállal igazolja.

Megmagyarázza továbbá azt, hogy miért lehet s szabad csupán a *két színnel* misézni s miért kell mind a két színnek *egyszerre* az oltáron lenni.

Végül ez a maximuma annak a megsemmisítésnek, amelyet *Urunkon* az ő dicsőséges állapotában fenségének minden sérelme, minden megalázása nélkül végre lehet hajtani.

A többi vélemények követői, mint *Suarez, Vasquez, Lessius, Lugo, Franzellin, Cienfuegos* stb., nálunk *Mihályfi*, szerény nézetünk szerint, részint túlságos csekély jelentőséget tulajdonítanak a *kettős* színnek s abban csupán külső, látszólagos, mondhatnók halmazállapotú különbséget látnak, részint pedig az isteni áldozat oly „lerombolását“, megsemmisítését keresik, mely *Jézus Krisztus* dicsőült állapotával megférhetetlen s az áldozat bemutatóra szinte méltatlan.¹ Ki merne misézni, ha ezzel *Urunk* dicsőségéből bármit is elvonna, őt valamiféle megalázott állapotba helyezné? Ellenkezőleg, mi meg vagyunk győződve, hogy *Krisztus* szentségi állapota, a létezésnek ez a titokzatos, de nagyszerű módja, számára újabb dicsőséget jelent, mint az isteni mindenhatóságnak, jóságnak, szeretetnek s bölcseségnek bámulatos kinyilatkoztatása.

¹ V. ö. *De la Taille S. J.: Mystrium fidei.* 306. l. Ez a nagyszerű, monumentális latin nyelvű illusztrált tudományos munka 664 folió oldalon az *Eucharisziát* tárgyalja. *Megjelent Beauchesnenél Párisban, 1924.* II-ik kiadásban.

Eszerint tehát a szentmise lényege — s pedig kizárólag — a *kettős átváltoztatásban* (konzekrációban) van. Minthogy pedig *Krisztus*, az isteni áldozatot étel s ital alakjában mutatja be, azért az ő rendelése alapján a pap áldozása is a szentmise *kiegészítő* részének tekintendő. A misézőnek tehát a *saját* áldozatából feltétlenül részesednie kell s nem volna szabad a szent ostyát egy más misében konzekrálttal felcserélnie. Erre kötelezi őt az isteni parancs: „Vegyétek és *egyétek*; ... ezt cselekedjétek az én emlékezetemre“. (Kor. I. 11. 24.)

Gyakorlati következtések.

Vonjunk le most már az elmondottakból egy némely gyakorlott következtetést.

Minthogy a szentmise lényege kizárólag a kettős konzekrációban van; a szentáldozat gyümölcseiben az részesül, aki az átváltozás pillanataiban a szentmisén jelen van. Minő helytelen volna tehát kevéssel az Úrfelmutatás előtt kellő ok nélkül a templomból elávozni! Vasárnapokon s parancsolt ünnepeken azonban az egyházi törvénynek korántsem tennénk eleget, ha *csak* a kettős konzekrációra mennénk el s utána távoznánk. Ezeken a napokon ugyanis egy egész szentmise meghallgatására vagyunk kötelesek. (L. A harmadik parancs. 40. l.)

Mivel pedig a pap áldozása is a szentmisének kiegészítő része, azért, mielőtt ez végbement,

nem szabad az ugyanebben a szent misében konzekrált szent ostyát a tabernákulumba elrejtetni, a híveknek osztani, az oltártól elvinni, hacsak a haldoklónak nincs reá szüksége.

Végül azzal, amit a szentmise lényegéről mondtunk, teljes összhangban van az az isteni törvény, amely szerint soha és semmi körülmények között sem szabad az isteni áldozat bemutatását *egy* szín alatt megkísérelnünk, az *Eucharishtiát* csupán egyik vagy másik szín alatt előállítanunk, habár azt kétségtávolan *érvényesen* tehetnők.

Még ha a haldokló vagy a húsvéti vagy misziós áldozók tömege kívánná is az Oltáriszentséget, sem tehetné meg a pap, hogy erre vállalkozzék. Ily rendkívül fontos esetben inkább újra kellene miséznie, még ha nem is volna éhom állapotban. Ez utóbbit ugyanis csak egyházi törvény követeli meg, amely az isteni jog követelményeivel szemben mindig háttérbe szorul.

A szentmise bemutatói.

Minden áldozathoz felhatalmazott papra van szükség. A szentmiseáldozat legfőbb papja az istenember *Jézus Krisztus*, akit mennyei *Atyja* kent fel erre a magasztos tisztségre. Ő pedig ezt a nagyszerű munkát férfiak által hajtja végre, kiket helyetteseinek, eszközeinek kiválaszt. Ezek az áldozó papok, akik az egyházi rend szentségét a megfelelő fokozaton felvették. A szentmise

bemutatója továbbá maga az *Egyház* is, amely a papot szenteli, küldi, megbízza. A pap *Krisztus* nevében konzekrál s az *Egyház* és saját nevében imádkozik. A szentmise mint *Krisztus* és az *Egyház* áldozata, a pap erényétől s érdemeitől függetlenül végtelenül kedves *Isten* előtt s meghozza gyümölcseit. Mint a pap munkája, annál kedvesebb az *Úrnak*, minél szentebb az ő szolgálja. Azért bizton állíthatjuk, hogy a jó pap miséje többet ér, mint a rosszé.

A szentmise gyümölcsei.

Csak Istennek mutatható be.

Minden áldozat lényegéhez tartozik, hogy a felajánlott javak fizikai vagy erkölcsi lerombolásával, megsemmisítésével *Istent* életünk s mindenünk legfőbb és feltétlen urának elismerjük. Evégből áldozatot s így a szentmisét kizárólag *Istennek* lehet s szabad bemutatni. Az *Egyház* a tridenti szent zsinaton külön hangsúlyozza ezt, midőn csaknem *szent Ágoston* szavait ismételve kijelenti: „Habár szokása az Egyháznak a szentek tisztelete- és emlékezetére közben-közből néhány misét szolgáltatni, mindazonáltal nem tanítja, hogy nekik, hanem egyedül *Istennek*, aki őket megkoronázta, mutatja be az áldozatot. Azért nem is szokta a pap mondani: Bemutatom neked *Péter* vagy *Pál* az áldozatot, hanem mikor köszönetet mond *Istennek* azok

győzelméért, könyörög pártfogásukért, hogy ők, kiknek emlékét üljük itt a földön, kegyesen könyörögjenek érettünk a mennyben“. Azután a zsinat kiközösítéssel sujtja mindazokat, akik azt állítanák, hogy „csalás a szentek tiszteletére s esedezésük megnyerésére miséket bemutatni, mint ezt az *Egyház* véleménye tartja“. (Sess. XXII. 3. §.)

A szentmisében az istenember *Jézus Krisztus* a mi testvérünk s helyettesünk a dicséret, hálaadás s engesztelés oly adóját juttatja a mi nevünkben a *Magasságbeli* trónja zsámolyához, amely az isteni *Felséghez* teljesen méltó. Egyben oly kimondhatatlan könyörgő fohászok szállnak a feláldozott megváltói Szívből a menyyei *Atyjához*, hogy lehetetlen azokra nem tekintenie. Innen áradnak tehát reánk a szentmise dús kegyelmei, amelyeket a szentmise gyümölcseinek szoktunk nevezni.

Tekinthetjük ezeket a gyümölcsöket *önmagukban* vagy azok szempontjából, akik bennük *részesülnek*, végül figyelembe véve a *módot*, ahogyan e gyümölcsök nyerhetők.

A szentmise gyümölcsei önmagukban:

a) *Érdemszerzés*. Úgy a pap, ki a szentmisét bemutatja, mint a hívek, kik abban résztvesznek, feltéve, hogy a megszentelő malaszt állapotában vannak, bőséges ideigtartó, de főleg mennyei jutalmat érdemelnek *Istentől*.

b) *Kiesdeklés.* A szentmise a lehető legalkalmasabb eszköz, hogy *Istentől* természetes és természetfeletti javakat kapjunk. Hiszen ilyenkor maga az *Úr Jézus* a mi közbenjárónk, protektorunk.

c) *Kiengesztelés.* A szentmisében hatalmas erő van, hogy a bűneinkért haragvó *Istent* kiengesztelje. A halálos bűnök bocsánatát ugyan a szentmise *egyenesen s közvetlenül* nem adja meg. Erre a szentgyónás van rendelve. De igenis megszerzi a töredelem kegyelmét, azt a szívbeli hangulatot, mely minket a gyóntatószékbe vezet. A bocsánatos bűnöket azonban némelyek szerint a szentmise *egyenesen* törli el vagy mint mások vélik, *közvetve*, feltéve, hogy megvan bennünk a bánatos hangulat s szándék, hogy azokkal szakítunk.

d) *Elégtétel.* A szentmise nagyban törleszti azokat az ideiglenes büntetéseket, amelyeket az élők s holtak magukra vontak. A *tridenti* szent zsinat világosan tanítja, hogy a tisztítótűzben szenvedő lelkeken *főképp* a szentmise által segíthetünk.

Nincs akadálya annak, hogy a miséző pap ezeket a gyümölcsöket meg is ossza, úgy, pl. hogy a kiesdő gyümölcsöt egy beteg gyermekért, az engesztelő részt a bűnösök megtéréseért, az elégtételi részt a megholt hívekért ajánlja fel. Ezt azonban csakis akkor szabad tennie, ha szabad jószántából, nem pedig elvállalt kötelezettség folytán misézik. Aki ugyanis szentmisére

díjat, alamizsnát adott, a szentmise összes gyümölcszeire méltán tart számot.

Kik részesülnek a szentmise gyümölcszeiben?

a) Vannak *általános* gyümölcszei a szentáldozatnak, amelyeket valahányszor csak bemutatják, az egész *Egyház*, sőt az egész emberiség élvez;

b) *különleges* gyümölcszei, amelyekben azok részesülnek, kik a szentmisét hallgatják, főleg, ha benne mint minisztrálók, énekesek stb. segédkeznek avagy azt mondatják;

c) *legkülönösebb* gyümölcszei, amelyekre a miséző papnak van jogcíme, ha méltóan mutatja be a szentáldozatot;

d) végül *közép vagy szolgálati* gyümölcszei, amelyek azt a szándékot, élőt vagy holtat támogatják, amiért vagy akiért miséznek.

A jámbor Olier (1608—1657.) a *szent Sulpice* szeminárium nagynevű alapítója, gyönyörű képen vázolja ezt a szent osztozkodást. Az oltár — szerinte — a *három Egyház* középpontja, összekötő kapcsa. Mind a *három Egyház* alapjában rendülne meg, ha valamely hatalom az oltárt le tudná rombolni. A szenvedő *Egyház*, amely némelyek szerint több tagot számlál, mint ahány ember él itt a földön, mérhetetlen szomorúságba és vigasztalatlanságba merülne. A küzdő *Egyház*, mely ezzel az áldozattal csakhamar valamennyi kegyelemforrását elvesztené, meg lenne fosztva az élet szerzőjétől, minden malasztól s így hamarosan tönkre menne. Az ég lakói pedig nélkülöznék azt a látványt, amelyet gyönyörrel teli elragadtatással szemlélnék.

A gyümölcsözés módja és mértéke.

Tekintve a módot, ahogyan a szentmise termi gyümölcsseit, ezeket ismét három csoportba oszt-hatjuk.

a) Vannak gyümölcsök, melyeket a szentmise „*a véghez vitt cselekedet erejénél fogva*“ (ex opere operato) hoz létre a bemutató vagy a résztvevők lelki állapotától, jámborságától, áhítatától teljesen függetlenül;

b) más gyümölcsöket a szentmisében imádkozó *Egyház* eszközöl ki. Az *Egyház*, mint *Jézus Krisztus* szeplőtelen jegyese mindig kedves *Isten* előtt s így imája is — függetlenül a miséző vagy misehallgatók buzgalmától — feltétlenül hathatós;

c) ismét más gyümölcsöket a miséző pap s a résztvevők áhítata, jámborsága fakaszt.

Méltán felmerülhet itt az a kérdés is, vajjon a szentmise végtelen avagy véges értékű-e.

Ha a szentmise bemutatójának, *Krisztusnak*, méltóságát s az áldozati ajándék becsét tekintjük, azt kell állítanunk, hogy minden egyes eucharisztikus áldozat épúgy végtelen értékű, mint a kereszthalál áldozata, amelyet vérontás nélkül megismétel. Ugyancsak végtelen az erő is, amely minden szentmisében megvan áldással, kegyelemmel árasztani el az egész mindenséget.

Az is kétségtelen, hogy a szentmise hatásait

nem korlátozza a benne résztvevők száma. És ha a *csikágói* eucharisztikus kongresszuson milliók hallgattak egy szentmisét, azért nem jutott egyesekre kevesebb kegyelem.

Az ú. n. *közép vagy szolgálati gyümölcsökről* azonban azt kell mondanunk, hogy *Jézus Krisztus* bölcs s szent szándéka szerint végesek s bel- és külterjedelemben korlátozottak. A tévmentes Egyház gyakorlatából tudjuk ezt, amely t. i. megengedi, hogy ugyanarra a szándékra, pl. egy megholtért több szentmisét is végezzünk. Egyházunk közhite az is, ha ugyanazt a szentmisét több szándékra, pl. több elhunytért vagy élőért mutatjuk be, a gyümölcsök megoszlanának s így egyre-egyre kevesebb jut. Mindez ellentmondást tartalmazna, ha a szolgálati gyümölcsök is korlátlanok, *végtelenek volnának*.

Kikért szabad misézni?

Az új törvényönyv változtatva s enyhítve az eddigi gyakorlaton egész általánosságban ki-mondja: „szabad szentmisét felajánlani bárkiért, úgy az élőkért, mint az elhunytakért, kik a tisztítótűzben szenvednek“. (809. k.)

Ezentúl tehát nincs semmi akadálya annak, hogy élő vagy elhunyt eretnekekért, szakadárokkért, pogányokért misézzünk vagy miséztessünk. Nagy vigasztalás ez azokra nézve, akik főleg elhunytjaik között olyanokat is siratnak, kik bár más vallásban, de valószínűleg jó hi-

szemben éltek s költöztek át az örökkévalóságba.

De mégis ugyancsak az új törvénykönyv a papnak meghagyja, hogy a *kiközösítettekért* csak a feltűnés s botrány kerülésével misézzen, *a névszerint kiközösített élőknek* pedig csupán megtéréséért s nem egyéb érdekéért mutassa be az isteni áldozatot. (2262. k.)

Azokért az elhunytakért pedig, kiket a törvény az egyházi temetésből kizárt, nem szabad a temetési s évfordulói (ünnepélyesebb) miseformát alkalmazni. (V ö. 1241. k.)

A szentmise alkalmazása.

A miséző papnak egyik legszentebb joga, de egyben kötelessége is, hogy a szentmise szolgálati vagy középgyümölcseit valamely megengedett célra alkalmazza.¹ Amennyiben ezt elmulasztaná, a szentmise gyümölcseinek tekintélyes hányada az *Egyház* lelki kincstárába hullana vissza, ahonnan azt az isteni áldozat kiemelte. Némelyek szerint ily esetben a szolgálati gyümölcsök is a papot illetnék.

Hogy pedig minő szándéokra *tartozik* a pap misézni, függ a) az állástól, amelyet betölt. A pápa, megyéspüspökök, az apátok, kik külön egyházmegyéket kormányoznak s a plébánosok

¹ Lehet ez bárminő lelki vagy tisztességes anyagi érdek.

isteni jog alapján időnkint a hívekért kötelesek a szentmise áldozatot bemutatni. Nevezetesen a plébános minden vasárnapon és ünnepen „a népért“, vagyis *élő* híveiért misézik. Ha akadályozva volna, úgy más pap által kell ennek a kötelezettségnek megfelelnie; b) a *javadalomtól*, melyet vállalt vagy *misepénztől*, melyet elfogadott. A misepénzből eredő kötelezettség a keresztény közönséget közelebbről is érdekli, miért is bővebben akarunk reá kiterjeszkedni.

1. A misepénz elfogadása megengedett s erkölcsös dolog, amint az *Egyház* gyakorlatából s törvényeiből világosan kitűnik. Nem egyéb ez, mint a pap ellátására felajánlott alamizsna s távolról sem a szentmise gyümölcseinek megvásárlása, ami utálatos simonia volna. (V. ö. Az első parancs. 66. l.)

2. Mindazonáltal, aki a misepénzt elfogadta, ezzel valódi súlyos bűn terhe alatti kötelezettséget vállalt a kért szentmise elvégzésére.

3. Aki a misepénzt elfogadja, az nemcsak a mise elvégzésére, hanem a különböző körülmények betartására is vállalkozik, amelyeket az adományozó meghatározott. Nevezetesen ott, akkor s oly misét kell végeznie, ahogy az adományozó kívánja. Nagyon jól teszik azonban a hívek, ha minél kevesebb kikötést tesznek s beérik azzal, hogy a napi szentmisét, midőn a sor reájuk kerül, a pap szándékukra mutassa be.

4. A pap szabadon fogadhat el bármely nagy misepénzt, ha azt neki *önként* felajánlják. De

nem szabad többet *követelnie*, mint amennyit az egyházmegyei hatóság az idők s viszonyok szerint bölcsen megállapított. Viszont a püspök megtilthatja azt, hogy papsága a megállapítottnál *kisebb* misepénzzel beérje, mert, ha ezt egyesek megtennék, sok visszásságra nyílnék alkalom.

5. Ha valaki nagyobb összeget ad misékre, ki kell kutatni, hogy az illető *hány* szentmisét kíván. Ha ezt megtudni nem lehet, akkor az egyházmegyében előírt misepénz nagysága szerint kell a végzendő misék számát illetőleg eligazodni.

6. Ha a szentmise-alapítványok tőkéjét az állam elrabolja, mint pl. ezt *Franciaországban* tette, avagy a pénz elértéktelenedése szinte megsemmisíti, miként ez, sajnos, nálunk is megtörtént, a *Szentszék* apostoli teljhatalmával megteheti, hogy a szentmisék számát összevonja avagy elvégzésük kötelezettségét megszünteti. A pápa ilyenkor az elmaradt misék gyümölcsseit az Egyház lelki kincstárából, *Krisztus Urunk* s a szentek túláradó érdemeiből pótolja.

A misézés helye és ideje.

A misézés rendes helye a *templom* vagy *kápolna*. A megyés főpásztor azonban kellő okból megengedheti, hogy szabad ég alatt vagy más tisztességes helyen mutassák be a szentséges áldozatot. *Hajón* csupán pápai engedély alap-

ján, különböző óvóintézkedések betartásával szabad misézni.

A szentmise bemutatása általában véve az *év minden napján* meg van engedve, kivéve a nagy-hét három utolsó napját, midőn a latin Egyházban magánmise nem végezhető.

De mégis *Nagycsütörtökön* szerzetesek kápolnájában zárt ajtók mögött szabad *egy* csendes szentmisét bemutatni, hogy ezen a szerzetesek megáldozhassanak. *Nagypénteken* egyáltalán nincs szentmise, hanem csupán az ú. n. csonkamise alatt a szertartást végző pap az előző napon konzekrált szent ostyát veszi magához.

Az órát illetőleg az új törvénykönyv úgy intézkedik, hogy a magánmisék egy órával hajnal előtt s legkésőbb délután egy órakor végezhetők. (821. k.) Kivételt alkot a karácsonyi éjféli szentmise, amelyet csakis a plébániatemplomokban, egyebütt csak pápai engedéllyel szabad bemutatni.

X. *Pius* pápa, mint említettük, 1907 augusztus 1-én megengedte, hogy szerzetesházak, papnevelőintézetek és vallásos társulatok kápolnáiban, ahol szabad az *Oltáriszentséget* tartani; karácsony éjjel mind a három szentmise egymás után elvégezhető legyen. (V. ö. 821. k.) Mindennek azonban csak zárt ajtók mellett szabad történnie. (V. ö. S. Off. 1908 nov. 26.)

A szentmise szertartásai.¹

A szentmise neve.

A szentmise mérhetetlen kincsek, felfoghatatlan titkok s csodák összege. Oly nagy, gazdag s fenséges, hogy azt emberi szóval kifejezni nem lehet. Talán ez az oka annak is, hogy ősidőktől fogva oly sokféleképen nevezték el. Mégis a legelterjedtebb s most már a hagyomány által megszilárdított, szentesített neve: *mise* (missa, Messe). Magyarul annyit tesz, mint „elbocsátás”. A régi egyházi szertartásban két elbocsátás volt az isteni áldozat bemutatása alkalmával. Egyik az evangélium után történt, midőn a keresztségre készülő katekumeneknek s egyes bűnbánó vezeklőknek kellett távozniuk. A másik a híveknek imával s áldással kapcsolatos elbocsátása volt, amelynek emléke a ma is használt: „Ite missa est”; „menjetek, az elbocsátás megtörtént”.

Ezt az utolsó szertartást nevezték missának s róla az egész áldozati cselekvényt. A mise (missa) elnevezéssel már *szent Ambrus* († 397.) írataiban találkozunk, de nem mint újdonsággal, hanem mint olyannal, mely hagyományos neve az isteni eucharisztikus áldozatnak.

¹ A szentmise hallgatás módjáról lásd: A második páranacs 40—47. lap.

Visszapillantás a múltba.

Hogy pedig a szentmise szertartásait helyesen megértsük, alig mellőzhetünk némi rövid történelmi visszapillantást.

Az első zsinórmérték a szentmise bemutatásának módját illetőleg, az apostolokra nézve bizonynyal az volt, amit *Krisztus* tett, amit tőle láttak.

Hogy azonban a legszentebb cselekvény minél méltóbban menjen végbe, már elejétől fogva különböző imák s szertartások kezdettek az isteni mag körött kifejeződni. A lényeges részen az átváltoztatás és áldozáson kívül már az őskeresztény időkben nyomára akadunk az előkészítő imának, a Szentírás-olvasásnak (lecke-evangélium), a zsoltáréneknek, a felajánlásnak, a bor s víz elegyítésének, a megemlékezésnek Krisztus szenvedéséről, feltámadásáról s az elhunytakról; az Úr imájának, a keresztségnek, békecsóknak, az áldozat megtörésének, szétszétadásának s a hálaadásnak. Már az apostolok, kiket a *Szentlélek* egészen különösen istápol, mindebben bizonyára valami állandó rendet tartottak, de írásba ezt nem foglalták. Az utókor ezt átvette tőlük, szent tisztelettel őrizte s a lényegeket megtartva, az idők s körülmények szerint kiépítette s gazdagította. Így fejlődtek ki a különböző *liturgiák*.

A különböző liturgiák.

A liturgiákban két főtipust lehet megkülönböztetnünk: az egyik keleten, a másik nyugaton vert gyökeret.

A kelet liturgiái megtartották az anyanyelvet s bizonyos, szinte merev állandóság (konzervativizmus) jellemzi azokat. A keleti mise úgyszólván mindig ugyanaz. A változatos imák s a szentekről való megemlékezés nem hoznak bele oly szépséges változatosságot, aminőt a nyugati liturgiákban tapasztaltunk. Jellegzetes vonásuk továbbá a hosszúság s a külső színpompa.

A nyugat liturgiáját viszont kifejező rövidség, aránylagos egyszerűség, szavakban s cselekvésekben csodálatos fenség jellemzik. A keleti liturgiának számtalan ágazata van, a nyugatinak csak néhány, sőt a nagy általánosságot tekintve, úgyszólván csak egy: a *római*.

Mellékágai közül ugyanis a *gallikán* már teljesen kihalt, a *mozarab*, mely az arab uralom hatása alatt fejlődött ki, csupán *Toledóban*, a *Ximenes* bíboros által épített s a székesegyházzal kapcsolatos „*Krisztus teste*” kápolnában s ott is csak az év némely napján dívik. Az *Ambrus-féle* liturgia pedig csupán *Milánóban* tartotta fenn magát.

E néhány kis szigettől eltekintve az egész nyugatot *Róma* fenséges s gyakorlatias liturgiája hódította meg. A római misekönyvnek legfőbb ré-

szei szinte a mai formában már a IV-ik századba nyúlnak vissza. A középkorban több szépséghiba csúszott be közéjük, amelyeket azonban V. Pius, VIII. Kelemen és VIII. Orbán pápák nagy gond-
dal kijavítottak a XVI-ik században.

A római liturgia szépségéről s tökéletességéről *Baumgartner*, a kitűnő jezsuita műtörténétíró *Geschichte der Welllitteratur* című klasszikus munkájának IV-ik kötetében ezeket írja (233. stb. lapok): A szentmise liturgiája már az első századok folyamán igazi remekművé fejlődött ki, amely mindenkit, aki azt teljesen megérti s jóakarattal bírálja, kell, hogy csodálkozásra ragadjon. Elsősorban magát az áldozati cselekvényt az imák koszorúja veszi körül, amelyek legjava az őskereszténységből ered. Egyszerűségük szép összhangban van a szentírási szavakkal, amelyek által a szent titok végbemegy.

Ezt a szilárd magot, a *kánont*, mely alig változott valaha, az imák s olvasmányoknak egy másik koszorúja köríti, mely a különböző idők s ünnepek szerint változik. Ez a koszorú is teljesen harmonikus és egységes a gondolat, hangulat és forma tekintetében.

A mise közepe tehát változatlan: ugyanazok a fenséges gondolatok, szavak, kérések. E kizökenthetetlen sarkpont, tengely körül forog az egész kinyilatkoztatás, üdvünk rendszere. Mindennap valami újat hoz s az egyházi év folyamán megváltásunk egész története fellep előttünk. Nincs az a költészet, amely a megtestesülés, fel-

támadás s a *Szentlélek* elküldetésének titkait oly megragadóan juttatná kifejezésre, mint karácsony, húsvét s pünkösöd szentmiséi. Azonkívül a bibliai történeteknek, zsoltároknak s próféciaíknak az év minden napjára való szép beosztása oly gyönyörű ciklust alkot, amely az ószövetség csodálatos tipikáját (jelképes jellegét) is kifejezésre juttatja s így a kinyilatkoztatásnak egész anyagát drámai frissességben éleszti fel, mialatt a legnagyobb titok az oltáron megújul. A tulajdonképi ünnepi gondolat epigrammi rövideggel három imában van összefoglalva az oráció-, szekréta- és posztkommunióban. (Lásd alább.)

„Hogy a szentmise minő remekmű — mondja *Oswald* — az Egyház legelkeseredettebb ellenségei sem tagadják, az esztétika szakértői pedig a legnagyobb mesteri munkának nevezik, amely a világon létesült.“

A szertartásoknak egyébként kettős céljuk van: egyik az, hogy az áldozati cselekvényt ékessítsék, emeljék s így *Isten* dicsőségét előmozdítsák, a másik pedig, hogy az áldozat fenségét, szentségét, hatásosságát élénken szemünk elé állítsák s így lelkünket áhítatra hangolják.

A szentmise szertartásainak főmozzanatai.

Nem célunk a szentmise szertartásait részletesen ismertetni, mert erre külön könyv volna szükséges. De mégis felsoroljuk azokat néhány rövid magyarázó megjegyzés kíséretében. Felté-

telezzük, hogy az olvasó a szentmise latin-magyar párhuzamos szövegének birtokában van, miként ezt igazán hasznavehető katolikus imakönyv alig nélkülözheti.

Lépcsőima. Elnevezése onnan ered, mert a pap az oltár lépcsőjénél állva végzi. Alkotó részei a 42-ik zsoltár, a közgyónás (*confiteor*) néhány vers s könyörgés. *Feketevasárnap*tól *Nagycsütörtök*ig a vasárnapi s hétköznapi misékben, továbbá minden *Requiem*ben a 42-ik zsoltár elmarad.

Oltárfüstölés. Csakis ünnepélyes szentmisékben van megengedve s előírva. Jelentőségét a 140-ik zsoltár második verse juttatja szépen kifejezésre: „Jusson imádságom, mint jó illatszer a te színed elé“. Áhítatos imára akar figyelmeztetni s hangolni.

Introitus. Részei: antifóna, egyetlen zsoltársor a Glóriával s az antifóna megismétlése. Számos vasárnap ettől a kezdő antifónától veszi nevezetét, mint *Invocavit*, *Reminiscere*, *Oculi*, *Laetare*, *Iudica* stb., valamint a *Requiem* s *Rorate* misék is.

Kyrie eleison. Hajdanában a pap a néppel meghatározatlan számban, ameddig áhítatuknak jólesett ismételte: *Kyrie eleison*, *Christe eleison*, vagyis *Uram*, irgalmazz, *Krisztus*, kegyelmezz! A XI-ik századtól fogva kilencre korlátozták e szent fohászokat, amelyek közül az első három az *Atyához*, a következő három a *Fiúhoz*, az utolsó három a *Szentlélekhez* van intézve.

Glória. Ősrégi himnusz, amelynek kezdetét a bethlehemi angyalok ajkáról kölcsönözzük. Eleinte csak a püspök énekelhette, az áldozópap pedig csak húsvétvasárnap. Később már a püspök s pap egyaránt éneklí a szertartási szabályok által meghatározott napokon.

Oráció. Kollektá. Többnyire rövid s felette tartalmas egyházi könyörgés, amelyből kiérzik az ősi *Egyház* szelleme. Főleg a vasárnapok orációi (kollektái) igazán fenségesek. A kollektá („összegyűjtött“) név valószínűen abból ered, mert a pap mintegy összefoglalja ebben a hívők könyörgését, szükségleteit, hogy azokat így közösen *Isten* elé terjessze.

Lecke (lectio, epistola). Hajdanában — mint még ma is Nagypénteken — a szentmise szertartása a *Szentírásból* vett olvasmánnyal vette kezdetét. Minthogy pedig többnyire az apostolok leveleit olvasták fel, azért ezt a miserészt epistolának (levélnek) is szokás nevezni. A lecke szó itt egyszerűen olvasmányt jelent.

Graduálé. Alleluja.¹ Tractus. Sequentia. Graduálé magyarul lépcsőéneket jelent. Többnyire a *Szentírásból* vett két vers ez, melyet hajdanában az előénekesek az ambó lépcsőjén énekeltek. A graduálét az ú. n. versus allelujatíus (allelujás vers) követi, kivéve azt az időszakot s napokat.

¹ *Alleluja* a zsidó hallelu-jah (dicsérvjétek Jahvét vagyis Istent) szóból ered s csodálatosan szép kifejezése az örvendő s hálálkodó hangulatnak.

amelyeken az Egyház gyászos vagy vezeklő hangulatot akar kifejezésre juttatni. Két *Allelujából* egy szentírási versből s ismét egy *Allelujából* van összeszerkesztve.

A **tractus** a latin trahere (húzni, vonni) szóból veszi nevét s kifejezi azt a monoton, vontatott modort, amellyel énekelték. Néhány versnyi szentírási szakasz, mely a Graduálét pótolja.

Sequentia. Pompás énekek ezek, az egyházi költészet valóságos remekei, melyek némely szentmisék valóságos ékességei. Ezek:

a) a *Victimae Paschali*, kezdetű a húsvét hetében. Szerzője *Wipo*, II. Konrád és III. Henrik udvari káplánja a XI. század első felében.

b) *Veni Sancte Spiritus* pünkösdi nyolcada alatt. A XI. vagy XII. századból ered. Szerzője állítólag Róbert francia király avagy III. Ince pápa.

c) *Lauda Sion Salvatorem*, Úrnapján s nyolcada alatt. Szerzője *Aquinói szent Tamás*. († 1274.)

d) *Stabat mater*, a Hétfájdalmú szűz ünnepén, melyet csak XIII. Benedek pápa 1727-ben véteztett fel a misekönyvbe. Szerzője *Giacopone da Todi* ferences. († 1306.)

e) *Dies irae* a gyászmisékben. Szerzője *Celano Tamás* ferencrendi szerzetes. († 1250.)

Evangélium. A szentmise egyik főrésze, amelyet hajdanta a XIV. századig nyomban a homília, vagyis a kifejtő, magyarázó szentbeszéd követett. X. Pius pápa forró óhaja volt, hogy ez a

régi, üdvös szokás valamiképen újra feléledjen s a prédikáció ismét a szentmisébe illeszkedjék.

Symbolum. (Krédó. Hitvallás.) Az *Egyház* az idők folyamán a szükség szerint több ily hitvallást szerkesztett. A szentmisébe a *nicea-konstantinápolyi* zsinatok hitvallása van felvéve. Minden vasárnapon s számos más ünnepies jellegű misében írják elő az egyház szabványai.

Offertorium. (Felajánlás.) A X-ik századig maguk a hívek természetben adományozták az Eucharisztia anyagát: kenyeret, bort s egyéb az istentisztelethez szükséges dolgokat, mint olajat, tömjént. A XI-ik századtól fogva mindezt már pénzben váltják meg, amiből azután a misepénz származott. Hajdanában a felajánlott ajándékok begyűjtése alatt a hívek zsoltárt énekeltek; ma ebből egyetlen rövid (Requiem alatt valamivel hosszabb) vers maradt meg, offertorium nevezete alatt.

A pap kifejező s megható imák közt a kenyeret s bort felajánlja *Istennek*, ünnepélyes alkalmakkor megfüstöli az áldozati anyagot, mire azután a 25. zsoltár (Lavabo) mondása közben kezét megmossa. Ezután a nép felé fordulva: „Orate fratres!“ (Imádkozzatok, testvérek!) felhívással azt buzgó imára serkenti.

Secreta vagyis „halk ima“. Valószínűleg azért nevezték így, mert a pap az offertoriumi népének miatt ezt még nem tudta fennhangon végezni.

Praefáció. Ünnepestes hálaadóének ez, páratlanul szép s megható dallammal, mely a kánont bevezeti.

Kánon (szabály) ősrégi eredetű fenséges imák sorozata, amelyek a konzekrációt előkészítik s kísérik. Nagy szent Gergely pápa óta († 604.) teljesen változatlan.

Az átváltozás előtt az Egyház imádkozik a pápáért, megyéspüspökért (nálunk a megkoronázott apostoli királyért) s általában az élőkért, nevezetesen azokért, kiket a pap név szerint a szentáldozat kegyelmeiben részesíteni óhajt; felsorolja a Bold. Szűzet, 12 apostolt s 12 szent vértanút, kik hajdan *Rómában* különös tiszteletben voltak s kikkel egységben óhajtjuk a szent titkokat ünnepelni. Az átváltoztatást az utolsó vacsora történetének rövid elbeszélése vezeti be. Magát a szentségi formát: „*Mert ez az én testem . . . — „Mert ez az én vérem kelyhe . . .*“ a miséző régente fennhangon ejté ki s a nép hittel felelé: „Amen!“ „Úgy van!“ A X-ik századtól fogva az Egyház egész halkán végezteti a konzekrációt. Az ú. n. Úrfelmutatás későbbi eredetű. A szent ostyát csak a XI. századtól fogva mutatják fel, hogy *Krisztus* valóságos jelenlétében való hit Berengár tévedésével szemben ily módon ünnepestes kifejezésre jusson. A kehely felmutatása csak a XIV-ik században veszi kezdetét. Az átváltozás után mélységes értelmű imák s szertartások következnek. Az Egyház felsorolhatja *Jézus Krisztus* nevezetes élettitkait, majd a

megholtakért imádkozik. A pap ilyenkor egyes elhunytakat név szerint is Isten irgalmába ajánlhat. Majd 8 férfi s 7 női szent vértanu közbenjárását kérjük, hogy Isten a papnak s híveknek az üdvözültek boldogságában részt engedni kegyeskedjék.

Hajdanta a szentmise e részében a pap bizonyos terményeket pl. olajat, mézet, szőlőt, gabonát áldott meg. Ennek maradványa a háromszoros kereszttetés az áldozati ajándékok felett e szavak kíséretében: *Aki által (t. i. Krisztus által) Te, Uram e jókat mindenkor alkotod, szenteled, élteted, megáldod és nekünk adod.*¹

Erre aztán a kánonnak rendkívül ünnepélyes befejezése következik. A pap a szent ostyát jobbjába veszi s azzal a kehely felett három s azonkívül két kereszttet vetvén az apostoltól kölcsönzött e szavakat mondja: „*Ő általa (t. i. Krisztus által), ővele és őbenne neked mindenható Atyáisten, a Szentlélekkel egyetemben minden tisztelet és dicsőség mindörökkön örökké.* És a mély tisztelet s dicsőítés jeléül *Jézus Krisztus szent testét s véré*t kissé felemeli.

Communio (áldozás). Az áldozást a következők előzik meg: *Az Úr imádsága* (a Miatyánk). *A szent ostya megtörése.* *Krisztus példájára* törtenik, aki ugyanígy tett az utolsó vacsorán.

Célja kettős: az eucharisztikus étkezés előké-

¹ Ennek a szertartásnak emléke az is, hogy a püspök Nagycsütörtökön az olajszentelést ilyenkor végzi.

szítése s *Krisztus Urunk* drágalátos szenvedésének jelképezése.

A szent ostyának a szent vérrel való elegyítése. Úgy látszik, ez a szentáldozás hajdani módjára emlékeztet, midőn a hívek a szent testet a szent vérbe mártva élvezték.

Erre a háromszoros *Agnus Dei* következik, majd a *béketma a békecsókkal*. Hajdan a miséző megcsókolta a szent ostyát, majd a kelyhet s a neki segédkező szerpapot.

Ma ezt a békeölelés helyettesíti, amelyet ünnepélyes miséken az asszisztencia egymásnak közvetít. Erre még két szép ima következik, amelyekkel a pap saját lelkét készíti elő a szentáldozásra.

Ezután a pap a *szent testet s vért magához veszi* s a szent edényt kiöblítve rendbe hozza.

Elmondja az ú. n. *Communiót*, mely a hívek áldozása közben énekelt zsoltár maradványa. *Befejező imát* végez, melyben a hívekkel együtt megköszöni *Istennek* a szentáldozás kegyelmét s egyéb alkalmyszerű kérést intéz az *Úrhoz*. Ennek végeztével a jelenlevőket *hivatalosan elbocsátja s megáldja*. A gyászmisékben ez az áldás elmarad. Végezetül még egy *evangéliumi részletet* olvas fel, többnyire *szent János* evangéliumának első részéből. Csak V. Pius († 1572.) tette ezt kötelezővé az ünnepélyes főpapi miséket kivéve.

A csendes szentmisek után *XIII. Leó* rendeletből bizonyos imákat végezzünk a nép nyelvén

az Egyházért, amelyekhez X. Pius engedelmből hozzáfűzhetjük a háromszoros fohászt: „*Jézus szentséges szíve, könyörülj rajtunk!*“

A szent szertartások folyamán fel-felcsendül az ősi keresztény köszöntés: *Dominus vobiscum* (Az Úr legyen veletek) avagy főpapi miséken *Pax vobis.* (Béke legyen veletek.) A felelet reá: *Et cum spiritu tuo.* (És a te lelkeddel.)

A számos keresztvetés részint áldás jele (az átváltozás előtt), részint az Úr kereszthalálára való emlékeztetés (az átváltozás után.)

A szentmise nyelve.

A katolikus *Egyház* hivatalosan a következő 10 nyelvet fogadta el liturgikus nyelvnek: a *latint, görögöt, szirt, kaldot, arabot, ethiopot, ószlávot (glogolit), örményt, koptot s románt.* A római liturgiát csak latinul s néhol ószláv nyelven szabad végezni. A többi nyelvet a különböző keleti liturgiák használják. Minden kísérlet új, modern, élő nyelv behozatalára *Róma* bölcs szilárdságán hajótörést szenved. Hogy pedig miért ragaszkodik *Róma* a kihalt nyelvekhez, nevezetesen a *latinhoz,* kettős okra vezethető vissza. Első az, mert a változatlan holt nyelvek sokkal alkalmasabbak a változhatatlan örök igazságok kifejezésére s így a hit épségének megőrzésére. Hiszen köztudomású dolog, hogy az élő, fejlődő nyelvekben nem ritkán a szavak alá egé-

szen más értelem csúszik, mint amelyet eredetileg jeleztek. Egy másik ok az *Egyház egyetemességének s egységének feltüntetése s biztosítása*. A közös egyházi nyelv hatalmas kapocs, mely a világ katolikusainak tömegeit ugyanegy anyának, az Egyháznak, keblén szeretetben összetartja, egybe olvasztja. Minő vigasztaló, ha messze vidékeken, pl. *Amerikában*, a templomba lépve ugyanaz az ismerős, ha talán nem is értett szó csendül meg fülünkben, amelyet szülőföldünk templomában hallottunk. Nyomban otthonosan érezzük magunkat, s mint közös *Atyának* s *Anyának* gyermekei nem tapasztaljuk magunkat elhagyatva.

Azt a hátrányt pedig, hogy a hívek nagyrésze a szentmise s a szent szertartások szövegét nem érti, lényegesen csökkentené, ha mind jobban elterjednének az olyan imakönyvek, amelyek azt latinul s magyarul párhuzamosan leközik.

Kellékek a szentmiséhez.

Oltár.

A szentmise bemutatásának rendes helye a templom vagy kápolna. Megfelelő okból, engedéllyel azonban bárhol szabad misézni, de sohasem az oltáron, illetőleg az oltárt képviselő konzekrált kövön kívül.

Az első legtszeteletreméltóbb oltár, amelyen maga Urunk az első eucharisztikus áldozatot bemutatta faasztal volt, melynek némi marad-

ványát *Rómában a lateráni Szent János-temp-lomban* őrzik.

A második, amelyről a hagyomány megemlé-kezik *szent Péternek* s az őt követő pápáknak oltára, melyet az apostolfejedelem *Pudens* szenátor családi otthonában használt. Ez is fából készült s az üldöztetés idején könnyen hordozható volt. *I. Szilveszter a laterani Szent János-templomában* márványba foglaltatta s kizárólagos pápai oltárrá avatta, amelyen t. i. csak *szent Péter* törvényes utódai miséznek.

Ennek az oltárnak mintájára aztán számos faoltár készült, valamennyi asztal alakban, ami szépen jelképezi, hogy az *Eucharisztia* nemcsak áldozat, hanem lelki táplálék is. A katakombákban nem ritkán a kőlappal fedett mártirkoporsó volt az oltár. Innen van sok oltárnak a koporsó alakja. Kétféle oltárt ismer az Egyház: az állót, elmozdíthatatlant s a hordozhatót. Az előbbinek lényege, hogy az oltárlap az alapépítménnyel szilárdan egyesített egészet alkot. A hordozható oltár négyszögletes, legalább akkora kőlap, hogy rajta az ostyá s kehely megférjen. Mind a két-féle oltárba *szent ereklje* van gondosan elzárva. Oltárt csakis püspökök szentelhet s csupán a pápa engedélyével végezheti más pap ezt a fontos szertartást.

Az oltár felszerelése.

Az oltárt gyolcs vagy vászonból készült *há-romszoros kendővel* kell leborítani, amelyek leg-

felseje oly hosszú legyen, hogy az evangélium s lecke oldalon egészen a földig érjen. Az *oltárkendőket a püspök áldja meg*, avagy a plébános, a templom igazgatója vagy szerzetház feje, de csakis a saját templomuk (kápolnájuk) számára.

Az oltáron, a gyertyatartók között feszület legyen, amelyet minden pap megáldhat. Ezt a feszületet lehetőleg *szentségkitételkor* sem kell az oltárról eltávolítani.

A szentmise bemutatásakor az oltáron *viaszgyertyának* kell égnie. Ilyen gyertya beszerzése azonban napjainkban nem kis nehézséggel s áldozattal jár. Miért is a *Szentszék* megengedte, hogy legalább két gyertya legyen *túlnyomó részben* viaszból, a többi pedig *nagyobb mennyiségben* tartalmazhat idegen anyagot.¹ Az ok pedig, hogy miért ragaszkodik *Egyházunk* oly szigorral a viaszgyertyához, annak szimbolikus jelentősége. A szűzi méhek által képzett viasz ugyanis gyönyörű jelképe *Jézus Krisztusnak*, a szűzi méh gyümölcsének.

A gyertyák száma is meg van határozva. Kis misében 2, énekes misében 4, szentségkitételkor legalább 6 gyertyának kell égnie. Megjegyezzük itt azt is, hogy az Egyház tiltja a gáz vagy villanyvilágítást az oltáron. Még a szentek képeit, szobrait s annál kevésbbé a szentségházat sem szabad villanvkörtékkal díszesíteni. Az ily

¹ S. C. R. 1904 dec. 14. n. 4147.

látványosság nem eléggé komoly s nem a temp-lomba való.¹

Öröklámpa.

Az oltár előtt, ahol az *Oltáriszentséget* őrzik állandóan *legalább is egy mécsnek* kell égnie.

Az új törvénykönyv előírja, hogy az öröklámpában olajbogyó olaját vagy méhviaszt kell égetni. (1271. k.) A világháború által felidézett szükséghelyzet folytán a *Szentszék* eltűri, hogy az örökmécset villanylámpa pótolja.² *Szent Alfonz* szerint súlyos véték terheli annak lelkét, akinek hanyagsága folytán az örökmécs egész napon (24 órán) keresztül nem ég.

Oltárszolga.

Az oltárszolga (minister) angyali tisztségét voltaképen a hajkoronát viselő kispapnak kellene betöltenie. Ilyen hiányában más fiú vagy férfi is ministrálhat. *Nőnek* azonban az oltárnál szolgálni nem szabad. Ha azonban férfi e célra nem kapható, a misézőpapnak nő (pl. apáca) is felelhet, *de csak távol az oltártól*.³ Bort s vizet az oltárhoz vinnie, a könyvet az egyik oldalról a másikra áttennie tilos. Ily esetekben a pap előzetesen mindent úgy rendez be, hogy az említett teendőket maga kényelmesen elvégezhesse.

¹ S. C. R. 1914 jún, 24.

² S. R. C. 1916 febr. 23.

³ V. ő. 813. kánon.

Gondoskodni kell, hogy a ministerek a legjobb fiúk, lehetőleg gyakori (napi) áldozók legyenek, dolgukat jól tudják s tisztességesen legyenek felöltözve. A legjobb családoknak becsületére válik, ha gyermekük a ministrálás által az isteni áldozat bemutatásában közreműködhetik. Legelőkelőbb személyek, sőt fejedelmek nem ritkán dicsőségüknek tartják, hogy az oltárnál szolgálhatnak. Így pl. ifjú Ottó királyunk testvéreivel a legszívesebben s szépen ministrál, miként a Lequeitióban járt magyar papjaink örömmel tapasztalták s tanúsítják.

Amily épületes, ha a szentmise előtt a sekrestyében csend honol, a ministrálók a szentáldozásra készülnek s aztán angyali módon töltik be az oltárnál az angyali tisztséget, époly botrányos a sekrestyében zajongó, az oltárnál ügyetlenkedő, sőt rakoncátlan oltárszolgák viselkedése. A jól oktatott s ájtatos ministerek a lelkipásztor buzgóságának egyik legszebb bizonyítványa.

A szent edények s ruhák.

Az *Egyház* szent edényei között első helyet foglalják el a *kehely* (Kelch. calix) s a *patena* (tányérka), amelyek célja, hogy az isteni eucharisztikus áldozatot hordozzák. A kehely csészéje (kupája) aranyból, ezüsthől vagy legalább ónból legyen. Ha nincs aranyból, akkor belsejét jó he kell aranyozni. Ugyanez a szabály a paténára is kiterjed. Mind a kettőnek konzekrációja, mint

általában az olajkenéssel járó szentelések, a püspöknek van fenntartva.

A krizmával felkent *kehely* s *patena* egyben gyönyörű szimbolumok is. Az előbbi *Krisztus* drága *Szívét* jelképezi, mint amely ugyancsak az üdvösségünkért ontott szent vér edénye. Az utóbbi, mint már *III. Ince* megjegyzi, kinyílt, szeretettől tágas szívünkre emlékeztet, mely az *Úr Jézust* befogadni kész.

A kehely felszerelés.

A kehely felszereléséhez a következő ruhaneműk tartoznak: a korporálé, palla, purifikatorium, velum és burza.

A korporálénak és pallának fehér vászonból vagy gyolcsból kell készülnie. Az előbbire helyezzük a kelyhet s ostyát, az utóbbi a kehely befödésére szolgál. Mind a kettőt csupán az erre felhatalmazott pap áldhatja meg. Az Egyház nem helyesli, ha a korporálékra színes (arany vagy selyem) hímzéseket alkalmaznak, avagy a pallát a kazulának (miseruhának) megfelelő selyemszövettel díszítik.

A purifikatorium (kehelytörlő-kendő) megáldásra nem szorul. A kelyhet, patenát, valamint a szentmisénél már használt korporálét, pallát és purifikatoriumot csak klerikus vagy oly egyén érintheti, akinek gondozására vannak bízva. A korporálé, palla s purifikatorium *első* mosását csupán alszerpap vagy ennél magasabbrendű egyházi férfi végezze. A vizet pedig, melyben ez

az első áztatás megtörtént a szakráriumba vagy ha ilyen nincs, tűzbe kell önteni. (V. ö. 1306. kánon.) Újabban a Szentszék meg szokta engedni, hogy ezt az első mosást apácák is végezhessék.

A *vélum* (kehelykendő) a kehely leborítására szolgál. A *burza* az a három oldalról zárt kicsiny táskák, amelybe a korporálét helyezzük. Mind a kettő a miseruhával azonos szövethől készül s a többi liturgikus ruhával együtt *megáldható*.

A miseruhák.

A pap mielőtt a szentmise bemutatásához fogna, magára veszi az előírt öltözetet. Legelsőbb vállát, nyakát az ú. n. *vállkendővel* (amiktus) borítja be, felölti a hosszú miseinget (albát), amelyet övvel (cingulum) köt át.

Erre a felső miseruhákra kerül a sor.

Első ezek között a *manipulus*, amelyet a pap a balkarján csupán a szentmise végzésekor s kivételesen a *virágvasárnapi* pálmamenteléskor visel. Ugyancsak manipulust hordanak, az alszerpap és szerpap is, mikor a szentmisénél segédkeznek. Hajdanta egyszerű kéz- vagy izzadásgátló volt, ma jelképe a tevékeny munkás-ságnak az Úr szőlőjében. A pap a következő ima kíséretében ölti magára: *Engedd Uram, hogy a sírás s fájdalom manipulusának* (keszkenőjének) *viselésére méltó legyek, hogy aztán munkám bérét ujjongva fogadhassam.*

A *stóla* a második felsőruha, melyet a papnak

a szentmisénél, de aztán minden szentségkiszolgáltatásnál s áldásnál viselnie kell. A szerpap, áldozópap s püspök lelki hatalmának jelképe. A hordozás módja kifejezi az egyházi rendben elfoglalt rangfokot. A szerpap (diákon) a bal-vállra vetve jobbkarja alatt köti át. Az áldozópap a nyakáról lefüggő stólát a keblén keresztbe teszi. A püspök, ki keblén amúgy is keresztet hord, a stólát egyenesen bocsátja le.

Jelképezi a stóla az Úr ígáját, mely a papi hivatástól s hatalomtól elválaszthatatlan. Mint-hogy díszjel, hatalomnak szimboluma, azért a pap megalázkodó fohással ölti magára: *Add vissza, Uram, nekem a halhatatlanság stóláját, amelyet első szülőmben elvesztettem s jóllehet méltatlanul vállalkozom a te szent szolgálatodra, megis részem legyen az örök jutalomban.* Végül a misézni készülő pap a szorosan vett *miseruhát* (kazulát) veszi magára. Hajdani kerek alakjával jelképezi a tökéletes szeretetet. Ezért kell, hogy minden egyebet fedjen s díszesen ékeskedjék. Mikor a pap az isteni s felebaráti szeretetnek ezt a szép szimbolumát felölti, így imádkozik: *„Uram, ki mondottad: az én igám kedves, az én terhem könnyű, engedd, hogy azt úgy viseljem, hogy kegyelmedet megnyerjem“.* A vállkendőt, albát, manipulust, stólát, kazulát, övet, korporálét s pallát a püspök vagy az erre meghatalmazott pap áldja meg.

A miseruhák anyaga s színe.

A miseruhák anyagát illetőleg Egyházunk azt kívánja, hogy nemesebb, értékeesebb szövetből készüljenek. Határozottan el van tiltva az üvegbrokát, amelyben t. i. az arany- s ezüstsálakat üveg pótolja.

Az Egyház a színekben is mélységes értelmel lát s összhangot keres a különböző alkalmak, ünnepek és a szertartásos ruhák színe között.

A középkor utolsó szakáig, ha nem is kizáróan, de túlnyomón a fehér szín volt az uralkodó. A XII-ik századtól fogva azonban mind sűrűbben más színek is jelentkeznek. A XVI-ik században végre Egyházunk ezt a kérdést is — úgy látszik — véglegesen rendezte, öt hivatalos liturgikus színt állapítva meg: a *fehéret, pirost, zöldet, violát s a feketét*.¹

A sárga és világoskék kifejezetten el van tiltva. Az aranyos szín tilos, kivéve a valódi aranybrokát, amely a fehéret s pirost pótolhatja.

A *fehér* színt, mint az ártatlanság, öröm s dicsőség színét, az Úr, a Szent Szűz angyalok s azoknak a szenteknek ünnepén használjuk, akik

¹ Ezeken kívül — de csak kivételesen — a rózsaszín is szerepel. A püspökök szertartáskönyve két vasárnapra, t. i. Advent III-ik és Nagyböjt IV-ik vasárnapjára rendeli el a székesegyházak ünnepélyes miséire. Másutt — e vasárnapokon — csupán különös engedéllyel alkalmazható.

nem voltak vértanuk. A *piros* szín a tűznek s vérnek színe, miért is Pünkösdkor, a keresztnak s a vértanuknak ünnepein jön alkalmazásba. *Zöldbe*, vagyis a remény színébe Egyházunk közönséges vasárnapjain s hétköznapijain öltözik s így vezérli soha meg nem szünő reménnyel az *Úr Jézus* nyáját az örök élet legelőire. A *viola*, mint az alázat s bűnbánat színe, szépen kifejezésre juttatja az adventi s bőjti hangulatot. A *fekete* úgy a társadalmi, mint az egyházi életben a gyásznak színe, miért is a fekete ruhát Nagypénteken s gyászmisék végzésekor adja Egyházunk papjaira.

Tilos a színek keverése, pl. a fehér ruhán piros keresztnak alkalmazása azzal a nyilvánvaló célzattal, hogy így két színt pótoljon. Egyik színnek oly uralkodónak kell lennie, hogy nyomban lássék, mely színt képvisel.

Jegyzet: Óvakodjunk régi, elavult egyházi ruhákat megbízhatatlan ügynököknek s cégeknek eladni vagy ilyeneknél újakkal kicserélni. Mert eltekintve attól, hogy többnyire igen értékes anyag helyett csillogó, de érték-telen holmit kapunk, ily úton szent dolgainkat, melyek az isteni titkok ünneplésénél szerepeltek, annak a veszélynek tesszük ki, hogy kevéssel utóbb, ki tudja miféle szalonokban, mint ágy-, diván- vagy zongoraterítők stb. fognak díszlegni. „Ne adjátok a szentet ebeknek és ne hányjátok gyöngyeiteket a sertések elé” — mondja az Úr (Mt. 7, 6.) és szigorú szavainak talán itt is megvan a maguk értelme. Inkább bárminő kárt kell szenvednünk, sem hogy szent dolgainkat gyalázat érje.

— — — — —

Pérraud bíboros autuni püspök, a paray-le-

moniali eucharisztikus kongresszuson érdekes s megható esetet beszélt el, amelyet *Vaughan Herbert* († 1903.) *London* bíboros-érsekétől hallott. Protestáns lelkész kis leányának az angol főváros nevezetességeit mutogatta. Bevezeti többek közt egyik katolikus templomba is. A gyermeknek nyomban feltűnt a főoltár előtt lobogó örökmécses, mely a következő párbeszédre adott alkalmat az atya s leánya között.

„Papa, miért ég itt ez a lámpa?“ — kérdi a gyermek.

„Mert ebben a templomban a *Jézuska* jelen van, ott az aranyos ajtócska megett.“

„Szeretném látni!“

„Az nem lehet, mert a *Jézuska* be van zárva. De ha ki is nyitnák az ajtót, azért mégsem láthatnád őt, mert fátyol borítja . . .“

Erre azután elhagyták a templomot. Kevéssel utóbb protestáns imaházba tértek be. „Miért nincs itt is lámpa“ — veti fel a leány a kérdést.

„Mert itt *nincs* jelen a *Jézuska*.“

„Akkor menjünk ki innen, ha itt nincs a *Jézuska*!“

És ettől fogva semmiképen sem volt rábírható, hogy protestáns imaházba lábát tegye. Csak katolikus templomba kíváncszott, ahol *Jézus* van. Sokat lűnődött ezen a becsületes lelkű tiszteletes s végre *Isten* kegyelmével arra a következtetésre jutott, hogy csak az lehet az igazi *Egyház*, amelyben *Jézus Krisztus* jelen van s ígérete szerint a világ végéig velünk marad. Az

ártatlan gyermeki szív helyes ösztöne rávezette az apát, hogy visszatérjen az ősei által elhagyott eredeti, igaz hitre. Lemondott tehát dúsan jövedelmező protestáns lelkészi állásáról s hitvesével együtt, kit szinte sikerült az igazságnak megnyernie, katolikussá lett.

E könyvecskének is egyik célja az, ha netán másvallású atyáinkfiai kezébe kerülne, felébreszse érdeklődésüket a mérhetetlen kincs, az Ol-táriszentség, iránt, melyet ők, sajnos, nélkülöznek. Ó, bár csak egy is akadna közöttük, akit *Isten* kegyelme visszakalauzolna abba az *Egyházba*, amelyben *Jézus Krisztus* van, él s tárt karokkal várja őket, mint eltévedt bárányait.

A. M. D. G.

FORRÁSOK.

- Arregui*: Summarium Theologiae Moraliis.
Bougaud: Kereszténység és korunk.
Gehr: Das heilige Messopfer.
Mihályfi: A nyilvános istentisztelet.
Mihályfi: Az emberek megszentelése.
Nagy: Hitelemzés példákban.
Noldin: Summa Theologiae Moralis.
Pázmány: Kalauz.
Schütz: Dogmatika.
Spirago: Beispielsammlung.
Stentrup: De ss. Eucharistiae Sacramento.
Taille: Mysterium fidei.

A Keresztény Kis Könyvtár sorozatában eddig a következő számok jelentek meg:

.....

1. Müller Lajos : **Az első parancs.**
2. Müller Lajos : **A második parancs.**
3. Müller Lajos : **A harmadik parancs.**
4. Müller Lajos : **A negyedik parancs.**
5. Müller Lajos : **Az ötödik parancs.**
6. Müller Lajos : **A VI. és IX. parancs.**
7. Müller Lajos : **A VII. és X. parancs.**
8. Müller Lajos : **A nyolcadik parancs.**
9. Dr. Nyisztor Z. : **Baptisták és adventisták.**
10. **Szociáldemokrácia és kereszténység.**
11. Dr. Schermann Egyed : **A búcsú.**
12. Müller Lajos : **Az isteni erények. I. A hit és remény.**
13. Müller Lajos : **Az isteni erények. II. A szeretet.**
14. Dr. Nyisztor Z. : **Szekták Magyarországon.**
(Methodisták, Nazarénusok, Üdv hadserege stb.)
15. Müller Lajos : **Az anyaszentegyház öt parancsa.**
16. Müller Lajos : **Az isteni malasztról. Bevezető a hét szentséghez.**
17. Müller Lajos : **A keresztség.**
18. Müller Lajos : **A bérnálás.**
19. Dr. Nyisztor Zoltán : **Modern babonák.**
20. Müller Lajos : **Az Oltáriszentség.**